

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Majandusteaduskond
Majandusarvestuse instituut
Juhtimisarvestuse õppetool

Krista Puna

**PROJEKTIDE RAAMATUPIDAMINE VÄLISTOETUSTE
(STRUKTUURITOETUSTE) KASUTAMISEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Iivi Maspanov

Tallinn 2016

SISUKORD

KASUTATUD LÜHENDID	3
ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. VÄLISTOETUSED JA NENDE KAJASTAMISE NÕUDED PROJEKTIDE RAAMATUPIDAMISES	7
1.1 Välistoetused Eestis	7
1.2 Projektide koostamine ja toetuste taotlemine	10
1.3 Struktuuritoetuste kajastamine projektide raamatupidamises.....	13
1.3.1 Projektide dokumentatsiooni korraldamise tingimused ning nõuded	13
1.3.2 Projekti kulude eristamine ja jaotus.....	15
1.3.3 Sihtfinantseerimise kajastamise nõuded	17
1.4 Struktuurivahendite kasutamisel avastatud rikkumised.....	18
2. PROJEKTIDE RAAMATUPIDAMINE STRUKTUURITOETUSTE KASUTAMISEL – ANALÜÜS EESTIS	20
2.1 Meetodi valik ja valim	20
2.2 Uuringu tulemused ja järeldused	22
2.2.1 Raamatupidajatega läbiviidud intervjuud.....	22
2.2.2 Raamatupidajatega läbiviidud intervjuude tulemused.....	25
2.2.3 Rakendusüksustega läbiviidud küsitluse tulemused.....	32
2.3 Uuringust tulenevad järeldused ja soovitusel.....	35
KOKKUVÕTE	39
VIIDATUD ALLIKAD	41
SUMMARY	44
LISAD.....	45
Lisa 1. Intervjuu küsimused	45
Lisa 2. Intervjuu transkriptsioon – Kahlo Grupp OÜ.....	47
Lisa 3. Intervjuu transkriptsioon - Anonüümne raamatupidamisbüroo	51
Lisa 4. Intervjuu transkriptsioon - Raamatupidamine Saare OÜ	55
Lisa 5. Intervjuu transkriptsioon - Positiivne Tulem OÜ	59
Lisa 6. Intervjuu transkriptsioon - Arvestusabi OÜ	63
Lisa 7. Cross-case analüüs.....	65
Lisa 8. EASi küsimustiku vastused	68
Lisa 9. SA Innove küsimustiku vastused.....	69
Lisa 10. SA KIK küsimustiku vastused.....	70
Lisa 11. SA Archimedes küsimustiku vastused	72

KASUTATUD LÜHENDID

- AA – Auditeeriv asutus
- EAFRD – Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond
- EAS – Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
- EK – Euroopa Komisjon
- EL – Euroopa Liit
- ERF – Euroopa Regionaalarengu Fond
- ESF – Euroopa Sotsiaalfond
- FIE – Füüsilisest isikust ettevõtja
- JM – Juhtministeerium
- KA – Korraldusasutus
- KOP – Kohaliku omaalgatuse programm
- KÜSK – Kodanikuühiskonna Sihtkapital
- MAK – Eesti maaelu arengukava
- MTÜ – Mittetulundusühing
- OLAF – *European Anti-Fraud Office*, Euroopa Pettustevastane Amet
- PRIA – Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet
- RA – Rakendusasutus
- RM – Rahandusministeerium
- RPS – Raamatupidamise seadus
- SA KIK – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus
- STS – Struktuuritoetuste seadus
- RTJ – Raamatupidamise Toimkonna juhend
- RÜ – Rakendusüksus
- TS – Toetuse saaja
- TTÜ – Tallinna Tehnikaülikool
- ÜF – Ühtekuuluvusfond

ABSTRAKT

Bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja, kuidas korraldatakse välistoetuste (struktuuritoetuste) kasutamisel projektide raamatupidamist. Eesmärgi saavutamiseks püstitati kaks ülesannet: selgitada, milliseid nõudeid tuleb järgida välistoetuste kasutamisel projektide dokumentatsioonis ja toetuste raamatupidamislikus kajastamises ning uurida, kuidas neid nõudeid täidetakse, millised on nõuetest tulenevad probleemid ja nende lahendused.

Seatud ülesannete täitmiseks intervjueris autor toetusi saanud projektide raamatupidajaid ja küsitles toetusi jagavaid rakendusüksusi (RÜ). Toetuste kajastamise nõuete väljatoomisel tugineti töös BDA Estonia 2007. aastal koostatud projektide raamatupidamise käsiraamatule, mida täiendati hetkel kehtivate õigusaktidega.

Intervjuudest järeldus, et projektide raamatupidamises kasutatakse majandustarkvara, mis võimaldab projekti kulusid eristada eraldi kulukonto, objekti või tunnusega. Struktuuritoetuste kajastamisel järgitakse Eestis kehtivaid seadusi, määrusi ning Eesti head raamatupidamistava. RÜdele esitatavate aruannete koostamisel lähtutakse RÜ nõuetest ja vastava meetme tingimustest. Intervjuudest selgus, et üheks toetuste kajastamise nõuetest tulenevaks probleemiks oli Raamatupidamise Toimkonna juhendi (RTJ) 12 muudatused. Nende tõttu tekkis vajadus korrigeerida põhivara arvestust, mis suurendas raamatupidajate töömahtu. Täheledata ka, et raamatupidajad, koolitajad ja audiitorid tõlgendavad uut juhendit erinevalt. RÜde küsitlustest järeldus, et RÜde aruanded on keerulised. Toetuse saajad võiksid aruannete koostamisel kasutada raamatupidajate abi, see vähendaks oluliselt vigade hulka aruannetes.

Võtmesõnad: projektid, struktuuritoetused, toetuse saajad, rakendusüksused, raamatupidamine

SISSEJUHATUS

Tänapäeva tiheda konkurentsi tingimustes mõjutab erinevate äriühingute ja organisatsioonide edu see, mil määral võetakse ettevõtte arengus vastu uuendusi. Aina olulisemaks edu teguriks on ettevõtte panustamine arendustegevusse, uute toodete ja teenuste arendamine ning turuletoomine. Investeeringud kaasaegsesse tehnoloogiasse ning huvitavate ideede teostamine projektide näol aitab eristuda konkurentidest, parandada müügitulemusi ning anda lisaväärtust nii organisatsioonile kui ka ümbritsevale kogukonnale. Arendustegevus on kulukas protsess, paljudel Eesti kapitalile rajatud ettevõtetel puuduvad selleks vajalikud vahendid. Kui uuendusi ei ole võimalik rahastada omavahendite, laenude või investorite kaasabil, kasutatakse alternatiivseid rahastuviise, näiteks välistoetusi.

Euroopa fondide vahendite kasutamine väikeettevõtjate seas on Euroopas kasvav tendents. Ettevõtete juhid mõistavad Euroopa Liidu (EL) abi tähtsust. Struktuurifondide kaasabil alustatakse äridega, mida ilma stardirahata ei tehtaks. Paljud neist ebaõnnestuksid juba esimesel aastal ebapiisava algkapitali tõttu. (Nicolae, Constantinescu 2011)

Välistoetust kasutatakse Eestis paljude valdkondade, näiteks hariduse, tööturu, teadus- ja arendustegevuse, ettevõtluse, infoühiskonna, haldusvõimekuse, keskkonnahoiu, transpordi, energiamajanduse, regionaalse ja kohaliku arengu, tervishoiu ja hoolekande arenguks. Lisaks toetatakse ELi ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandust ja kalandust. Ligikaudu 75% avaliku sektori investeeringutest tehakse välisabist. Mitmes valdkonnas tehakse peaaegu kogu investeering ELi toetustest. Eesti ettevõtluse toetuskeemid on näiteks 90–95% ulatuses rahastatud ELi toetustest. Maksutuludest tehtud kulutused, eriti investeeringud, asendatakse ELi struktuurifondide rahaga. (Varblane, 2015)

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamise käigus analüüsiti toetuste mõju aastatel 2007 – 2012 EASi toetuseid ja teenuseid kasutanud ettevõtetele. Tulemused näitasid, et seitsmest näitajast kuue puhul olid toetust saanud ettevõtted olnud edukamad kui toetust mittesaanud ettevõtted. Töötajate arvu, müügitulu, tööjõukulude, ärikasumi ja lisandväärtuse osas olid toetust saanud ettevõtted saavutanud võrdlusgrupist märgatavalt paremaid tulemusi.

Välisloetuseid kajastatakse raamatupidamises, põhinedes seadustele, määrustele ja Raamatupidamise Toimkonna juhenditele. Igal rahastajal on omakorda ettekirjutused toetatud projektide dokumentatsioonile ja aruandlusele. Seetõttu on vaja teada, kuidas kajastatakse projektide raamatupidamises välisloetusi, kes seda teevad ning mil moel. Lisaks teema aktuaalsusele on töö autor ise kokku puutunud projektide kirjutamisega, sealhulgas eelarve, prognooside ja vajalike aruannete koostamisega, sellest tuleneb ka süvendatud huvi toetuste raamatupidamisliku kajastuse vastu.

Bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja, kuidas korraldatakse välisloetuste (struktuuritoetuste) kasutamisel projektide raamatupidamist. Selleks seati kaks ülesannet. Esiteks soovis autor välja selgitada, milliseid nõudeid tuleb järgida välisloetuste kasutamisel projektide dokumentatsioonis ja toetuste raamatupidamislikus kajastamises. Teiseks uurida, kuidas nõudeid täidetakse, millised on nõuetest tulenevad probleemid ja nende lahendused. Ülesannete täitmiseks koguti andmeid kvalitatiivsel meetodil. Intervjueeriti ettevõtete raamatupidajaid, Ernst & Young Baltic AS auditiosakonna juhtivkonsultanti ning küsitleti RÜsid. Analüüsi käigus võrreldi intervjuude ja küsitluse vastuseid, nende samasusi ja erinevusi seaduste ning juhenditega.

Bakalaureusetöö koosneb kahest peatükist. Esimeses käsitletakse välisloetuste olemust, ELi regionaalpoliitikat ja struktuuritoetusi. Toetudes õigusaktidele, juhenditele ning teemakohastele teaduslikele artiklitele, kirjeldatakse struktuuritoetuste kajastamise nõudeid projektide raamatupidamises. Teises peatükis selgitatakse lähemalt uuringus kasutatud uurimismeetodit ja selle läbiviimise protsessi. Analüüsitakse uuringu tulemusi ning esitatakse autori järeldused ja ettepanekud.

1. VÄLISTOETUSED JA NENDE KAJASTAMISE NÕUDED

PROJEKTIDE RAAMATUPIDAMISES

Järgnevalt kirjeldatakse Eesti välisabi allikaid ja projektide struktuuritoetuste kajastamist

1.1 Välistoetused Eestis

Välisriigid hakkasid Eestile toetust andma 1991. a. Perioodil 1992–2004 eraldas ligikaudu 50% toetusest Euroopa Komisjon (EK). Valdav osa toetustest tuleb ELi struktuurivahenditest, lisaks kasutab Eesti Šveitsilt ning Norra ja Euroopa Majanduspiirkonnalt (EMP) saadud abi. Teised suuremad toetajad on olnud Taani, Rootsi, Soome ja USA. (RM). Eesti välistoetuste allikad võib Riigikogu Toimetiste andmetel jagada kolmeks:

1. ELi struktuurifondid: Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF); Ühtekuuluvusfond (ÜF); Euroopa Sotsiaalfond (ESF).
2. ELi põllumajanduspoliitika fondid. Põllumajanduse Tagatisfond, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond ja Euroopa Kalandusfond.
3. Väiksema mahuga abiprogrammid :*Eesti-Šveitsi koostööprogrammist* toetatakse valdkondi, mis muudavad Eesti elukeskkonda tervislikumaks; *Norra ja EMP finantsmehhanismidest* toetatakse investeringu- ja arendusprojektide rahastamisega sotsiaalsete ja majanduslike erinevuste vähendamist laienenud EMPs.

ELi regionaalpoliitika eesmärk on tasakaalustada ja ühtlustada ELi liikmesriikide arengut ning tõsta seeläbi ELi kui tervikliku majanduspiirkonna konkurentsivõimet maailmaturul. Eesmärgi elluviimiseks jagatakse liikmesriikidele struktuuritoetust. Struktuuritoetus on perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (STS) järgi rahaline abi, mida antakse toetuse saaja (TS) või partneri abikõlblike kulude katteks ERFi, ESFi ja ÜFi vahenditest ning Eesti riigilt nende vahendite kaasrahastamiseks sihtotstarbeliselt eraldatavatest vahenditest, mis on riiklik kaasfinantseering juhul, kui see on meetme või meetme tegevuse eelarves ette nähtud.

Programmiperioodil 2000–2006 suunati regionaalpoliitikasse 34,4% ELi eelarvest, perioodil 2004–2006 371 mln eurot. Perioodi lõpuks oli väljamaksete protsent 98,94. 2006. a. detsembris eraldas EK Eestile ÜFist 160 003 eurot lisaraha, tunnustades nii Eesti efektiivsust ÜFi projektide rakendamisel. Kolme aasta jooksul loodi ELi toel 13 710 uut töökohta ja säilitati rohkem kui 100 000 töökohta. Toetati 1886 ettevõtet, ehitati ja remonditi 95 km maanteid, struktuurifondide toel loodi 835 uut ettevõtet, kaasati 30 578 töötut aktiivsetesse tööturumeetmetesse ning moderniseeriti kaks haiglat. (RM)

Aastatel 2007–2013 hõlmas regionaalpoliitika 36% EKi eelarvelistest vahenditest. Eestile oli aastatel 2007–2013 struktuuritoetusena ette nähtud kokku 3,40 mld eurot. 2010. aastal jõudis abi iga kümnennda registreeritud töötuni, 2012. aastal koolitati iga kolmas registreeritud töötu. Investeeringuid tehti transpordi taritusse, valmis Ülemiste liiklussõlme ümberehitus ja vahetati välja amortiseerunud elektrirongid. Struktuurivahenditega on tänaseks tagatud nõuetele vastav joogivesi pea kõikides suurtes asulates. Arendatud on hariduse infrastruktuuri kutseõppeasutustes, investeeringud tehti 91% koolides. Tervishoiu taristu arendamiseks said toetust Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Tartu Ülikooli Kliinikum, Ida-Viru Keskhaigla jt. Kaasajastatud on teadus- ja arendusasutusi.

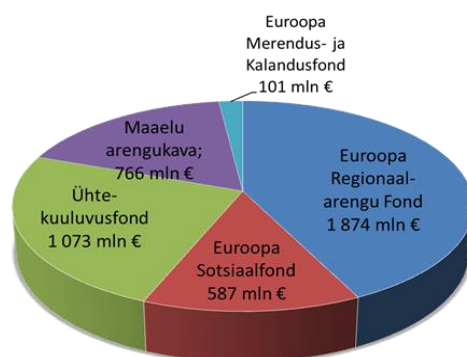
ELi perioodi 2014–2020 eelarve võeti vastu hoopis teises olukorras kui 2005. aasta sügisel, mil arutati 2007–2013 perioodi rahastust. Siis oli keskkond stabiilne, eurosüsteem toimis, riikide võlad kasvasid aeglaselt ja majanduskasv oli kaks protsenti. Nüüd tehti otsuseid keskkonnas, kus oli palju määramatust ja riikide valitsused tugeva surve all. Esimest korda oli eelarve maht väiksem kui eelmisel seitseaastakul. Niisuguses taustsüsteemis olid ka ELi struktuurifondide edasise kasvu väljavaated tagasihoidlikud. Imselt järgmise, 2021–2027 perioodi eelarve saab veel tugevamad piirid. Praegune ELi eelarve moodustamise mudel hakkab ammendumas, eelarvepiirangutes vaevlevad riigid on järjest vähem valmis andma oma panust teiste riikide rahastamisse. (Varblane, 2015)

Eelarveperioodil 2014–2020 saab Eesti 4,4 miljardit eurot toetust struktuuri- ja investeerimisfondidest (Struktuurifondide koduleht). ERF pakub liikmesriikidele toetust, et ühtlustada erinevate piirkondade arengut ning tugevdada majanduslikku ja ühiskondlikku sidusust ELis. Toetusteks on otsene investeeringutoetus ettevõtetele (rõhuga väike- ja keskmise suurusega ettevõtetel), et luua püsivaid töökohti ning infrastruktuuriprojektide toetamine, mis on olulisel määral seotud uurimistöö ja innovatsiooniga, telekommunikatsiooniga, keskkonnaga, energiamajandusega ja transpordiga. Lisaks finantsinstrumendid (riskikapitalifondid, kohaliku arengu fondid jne), et toetada regionaalset ja kohalikku arengut ning edendada linnade ja maapiirkondade koostööd. (europa.eu)

ESF toetab ELi liikmesriike töötajate ja ettevõtete kohandumise valdkondades: elukestev õpe, innovaatiliste organisatsioonide kujundamine ja levik; tööturule sisenemine; erivajadustega inimeste tööturule lõimumine ja diskrimineerimise ületamine; sotsiaalse kapitali tugevdamine haridussüsteemi uuendamise ja koolivõrgustiku edendamise kaudu. (europa.eu)

ÜFist saavad toetust keskkonna- ja infrastruktuuriprojektid: veevarustus, heitvee puhastamine ning jäätmeäitluse infrastruktuuri kaasajastamine, üleeuroopalisse transpordivõrgustikku kuuluvate teede, sadamate, lennujaamade ning raudteede uuendamine.

Lisaks struktuuritoetusele pakub EL sellel perioodil toetust põllumajanduse ja kalanduse valdkonnas ning Euroopa territoriaalseks koostööks, nimetatud toetust arvestatakse eraldi. Partnerlusleppe alusel koostatakse põllumajandusministeeriumi eestvedamisel veel: Eesti maaelu arengukava rakenduskava 2014–2020 ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskava 2014–2020.

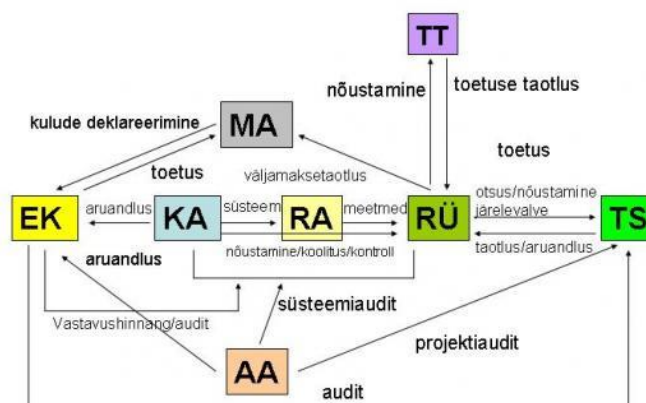

Joonis 1. Euroopa Komisjoni eelarvelised vahendid aastatel 2014–2020

Allikas: (Struktuurifondide koduleht)

Struktuuritoetuse taotlemise, andmise ja kasutamise kontrollimise on kaasatud mitu osapoolt. EK töötab välja õigusliku raamistiku, riigisisese süsteemi ülesehitamise delegerib liikmesriigi korraldusasutusele (KA). Toetusi jagatakse rakenduskavade alusel, mille elluviimist koordineerivad juhtministeeriumid (JM). Prioriteetsete suundade rakendamise eest vastutavaid ministereid ja riigikantseleid nimetatakse rakendusasutusteks (RA). Nende ülesanne on valmistada ette oma haldusala meetmete ehk toetuste andmise ja kasutamise tingimused. Meetme tingimustes määratletakse toetatavad valdkonnad, taotlusele esitatavad nõuded (abikõlblikud kulud, tegevused jne), taotluse esitamise tähtaeg jmt. Prioriteetsete suundade RÜdeks on erinevad sihtasutused, mõnel juhul ka riigiasutused. RÜd nagu SA Innove, EAS, SA Archimedes, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (SA KIK) tegelevad taotluste menetlemisega, kontrollivad väljamakse taotlusi ning kulude abikõlblikkust, teevad

väljamakseid, teostavad järelevalvet ning nõustavad toetuse saajaid. RÜ on otseseks kontaktiks TSile. Positiivse rahastusotsuse korral saab taotlejast TS, kelle tegevusele kaasuvad toetuse kasutamiseks konkreetsed nõuded ja reeglid. Projekti elluviimise jooksul tuleb tagada vajalik aruandlus ning võimaldada RÜl seda kontrollida. Lisaks kuulub administreerimise süsteemi auditeeriv asutus (AA), kes teostab sõltumatut kontrolli nii süsteemi kui toetust saanud projektide üle. Makseasutus (MA) võtab RÜdelt vastu toetuse väljamaksetaotlusi ning deklareerib kulud EKle (vt. joonis 2).

Joonis 2. Struktuuritoetuse taotlemise, andmise ja kasutamise kontrolli osapooled.

Allikas: (Struktuurifondide koduleht)

Esmapilgul keerulisena tunduv toetuste väljastamise süsteem on tegelikult selgelt piiritletud ning Struktuurifondide ja RÜde kodulehtedel on saada kõik projekti koostamiseks ja toetuse taotlemiseks vajalikud materjalid. RÜdel on toetuste taotlemisel erinevad nõuded ja tähtjad. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (PRIA) toetustel on kindlad projekti esitamise tähtjad. EASis ja Eesti Töötukassas (Töötukassa) võetakse taotlusi vastu aasta ringi. EASi toetuse taotlemiseks on vaja esitada äriplaan, PRIA toetuse saamiseks piisab projektist. Mõistlik on tutvuda kõigepealt erinevate toetuste liikidega, leida endale sobivaim ning võtta ühendust toetuse väljastajaga täiendavaks konsultatsiooniks. Nii hoitakse aega kokku ning veendutakse juba enne taotluse vormistamist toetusliigi sobivuses.

1.2 Projektide koostamine ja toetuste taotlemine

Perioodi 2014–2020 STS § 2 lg 4 kohaselt on projekt kindlaksmääratud tulemuse, eelarve ja piiritletud ajaraamiga tegevus või seotud tegevuste kogum, millega kaasnevate kulude hüvitamiseks toetust taotletakse või kasutatakse.

Projekti ettevalmistamist on soovitatav alustada eesmärkide defineerimisest. Selleks tuleb koostada loogiline raammatriks, mis on praktiline vahend projektide planeerimisel, teostamisel ja hindamisel. Süsteemselt lähenedes võimaldab see määratleda eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused ning seob omavahel projekti viis tasandit: üldise eesmärgi otsese eesmärgi, tulemused, tegevused ja sisendid. (BDA, 2007)

Järgnevalt koostatakse äriplaan või tegevuskava ehk projekt. Projekti ei ole vaja üksnes toetuse saamiseks, vaid planeeritava tegevuse ja tulemuse kaardistamiseks ning hindamiseks. Tulemuseni jõutakse eri väljundeid kasutades, see peab olema kindlalt mõõdetav.

2015. aastal tehtud rahvusvahelise uurimuse järgi näitas vähemalt 10% inimestest, kes kasutasid oma äris projektipõhist planeerimist, juba projekti algusetapis märkimisväärset kasumlikkuse tõusu. Väikesed (kuni 50 töötajat) ja keskmise (kuni 250 töötajat) suurusega ettevõtted, milles kasutati projektipõhist juhtimist, omasid ligi kolm korda suuremat tellimuste koguarvu võrreldes ettevõtetega, kus seda ei kasutatud. (Pollack, Adler 2015)

Lisaks eesmärkide määramisele on projekti koostamise lahutamatuks osaks tegevuste ja kulude planeerimine. Eelarve pannakse paika koos põhjendatud selgituste ja hinnangutega, miks on just sellised kuluartiklid õigustatud ning mil moel nad lõppeesmärgile kaasa aitavad. Sealjuures peaks toetuse taotlemise plaaniga ettevõtja tegema vahet abikõlblikel ja mitte-abikõlblikel kululiikidel (Struktuurifondid.ee). Arvestada tuleb ka meetme tingimustes sätestatud omafinantseeringu (perioodi 2014–2020 STSi järgi on omafinantseering TSi või partneri kantav osa abikõlblikest kuludest, mida toetusest ei hüvitata) ja struktuuritoetuse proportsiooni. Omafinantseeringut saab katta finantsinstitutsioonide pakutavate toodete abil (nt investeerimislaen, liising, faktooring, arvelduskrediit vms).

Esmakordsele taotlejale võib projekti koostamine olla keeruline ja aeganõudev. Soovitatav on see tellida mõnest vastaval alal tegutsevast ettevõttest. 2008. aastal tehtud uurimus kinnitas, et toote või teenuse loojad näevad oma tooteid hoopis teise pilguga kui kogunud disainerid ja projektide kirjutamisele spetsialiseerunud inimesed. Neid ei juhi üksnes universaalsed turunduslikud teadmised, vaid nad lähtuvad toote elukaare ja projekti tegevuste planeerimisel ennekõike toote eripärast, keerukusest ja uuenduslikkusest. Selline lähenemine ongi just paljude rahvusvahelist edu saavutanud kaubamärkide ning toodete taga. (Buijs 2008)

Projekti koostamisse peaks juba projekti planeerimisel kaasama raamatupidaja või finantseksperdi. See tagaks võimalikult reaalse projekti ajakava, eelarve ning alategevused. ERFi koostatud juhendi järgi TSile on raamatupidaja põhiülesandeks aidata projektijuhil koostada RÜdele maksete taotlusi, kuluaruandeid ja jälgida koos projekti eelarve täitmist.

RÜdele tuleb projekti käigus esitada vahearuanDED ning lõpparuanne, mis koosnevad sisulisest ja finantsaruandest, nende esitamise sagedus sõltub projekti kestusest ja rahalisest mahust. RÜde nõuded esitatavatele aruannetele on erinevad. EASi kodulehe andmetel tuleb Teadus- ja Arendustegevuse toetuse saajatel projekti aruandega koos esitada sisuline aruanne (vabas vormis), kulude loetelu EASi vormil (näidis kodulehel), kulu- ja maksedokumendid, ettevõtte kuni 2 kuu vanune bilanss ja kasumiaruanne. Eeluringu lõppedes tuleb esitada eeluringu lõpparuanne, põhiprojekti etapi lõppedes vahearuanne (näidis kodulehel) ning põhiprojekti lõppedes lõpparuanne. Töötukassale peab ettevõtluse alustamisel TS esitama toetuse kasutamise aruande vähemalt kaks korda aastas, alates toetuse ülekandmisest. Toetuse kasutamise aruandele tuleb lisada arved ja nende maksmist tõendavad dokumendid (maksekorraldus või kaardimakse tšekk koos pangakonto väljavõttega, mis on panga kinnitusega). Juhul, kui toetuse kasutamist ei ole võimalik tõendada läbi pangakonto, tuleb toetuse saajal edastada Töötukassale muud maksmist tõendavad dokumendid digitaalselt või käsikirjaliselt allkirjastatult (Töötukassa). Seega tuleb juba projekti ettevalmistamisel ja taotluse koostamisel järgida täpselt vastava meetme nõudeid. Need on kirjeldatud meetme tingimuste määruses ning RA või RÜde koostatud juhendites. Eelarves tuleb kasutada samasugust kululiikide jaotust nagu hilisemas aruandluses. Investeeringuprojektide puhul jaotatakse kulud eelarves enamasti tegevuste kaupa. Pehmete projektide (nt koolitus- ja uuringuprojektid) kulused on lihtsam jaotada kululiikide lõikes (tööjõu-, üld- ja koolituskulud, seadmed jms) (BDA Estonia 2007).

Lisaks raamatupidajale ja finantsjuhile on tähtis kaasata projekti ettevalmistamisse ka teised meeskonnaliikmed. Meeskonna komplekteerimisel lähtutakse projekti elluviimiseks vajalikest toimingutest, ülesannetest ning ajalistest piirangutest. Arvestatakse vastava meetme RÜ nõudeid projekti ekspertide ja personalikulude osas. Meeskonnas määratletakse vajalikud rollid, sõnastatakse ülesanded, otsitakse sobiva kompetentsi ja kogemusega eksperdid. Olulisim liige on projektijuht, kelle ülesanne on olemasolevate ressursside piires planeerida ja organiseerida tegevusi, kontrollida nende teostamist, motiveerida meeskonda ja anda tagasisidet. Samuti on ta kontaktisik, kes teavitab projekti elluviimise käigust RÜsid ja teisi projektiga seotud isikuid. Tema tagab kõigile ekspertidele tööks vajaliku informatsiooni ja juhised (aruannete, tööajatabelite, lähetusaruannete jms vormid ja vajadusel täitmise juhendid). Projektijuht on kogu protsessi eesotsas ja omab tähtsat rolli juhtides projekti ja meeskonda, et tagada projekti edukas lõpp (DuBois, Hanlon, Koch, Nyatuga, Kerr 2015).

Hea projektijuht on kiiresti kohanev, enesekindel, hea suhtlemis- ja veenmisoskusega. Ta suudab hoida tasakaalus projekti tehnilised ja inimlikud ressursid, on hea ajaplaneerija, probleemide lahendaja ning otsustus- ja vastutusvõimeline. (Taylor 2006)

Projekti meeskonda kuulub ka allkirjaõiguslik isik, kas asutuse juhataja, direktor või mõni juhtkonna liige, kellele on antud vastavad volitused. Tema allkirjastab lepingud, otsused, taotlused (sh väljamakse taotlused), aruanded jms. Allkirjaõigusliku isiku töötasu ei ole abikõlblik kulu. (ERF juhend)

Lisaks meeskonna planeerimisele tuleb projekti algusfaasis koostada projekti ajakava, jälgides kavandatud tegevuste omavahelist seost ja järjestust. Selleks on vaja teada, kui palju iga tegevus aega võtab, kas erinevaid toiminguid on võimalik teostada üheaegselt või saab mõnda neist ellu viia alles eelneva lõppedes. Kindlasti tuleb arvestada ka vastava meetme tingimustes kehtestatud piiranguid, projekti kulude abikõlblikkuse perioodi jms.

2010. aastal Saksamaal tehtud uuringus leiti, et üldiselt võib kõik projektid kategoriseerida nn *soft-end*- ja *hard-end*-projektideks. Esimene neist toob tulu projekti käivitamisest alates, teise puhul on reaalsed tulemused hinnatavad alles lõppstaadiumis. Juhul, kui projekti sisuks on mingisuguse toote või teenuse pikas perspektiivis muutmine või ettevõtte turul ümberpositsioneerimine (*soft-end*-projekt), siis peaks ajakava olema vähem struktureeritud ning suurema varuga. Töö käigus võib selguda, et on vaja täiendada ressursse, meeskonda või tähtaegu ning eesmärgi saavutamiseks vaadata üle ning muuta meetmeid. Uue toote lansseerimine on aga *hard-end*-projekt, mis vajab rangemat ajakava ning struktuuri, eriti oluline on see hooajaliste kaupade või teenuste puhul. (Podean, Benta, Mirceana 2010)

1.3 Struktuuritoetuste kajastamine projektide raamatupidamises

Järgnevalt kirjeldatakse struktuuritoetuste kajastamise nõudeid projektide raamatupidamises.

1.3.1 Projektide dokumentatsiooni korraldamise tingimused ning nõuded

Põhitingimused Euroopa rahastatud projektide raamatupidamises on raamatupidamistehingute kajastamise läbipaistvus, rahastajatele vajaliku informatsiooni täielik kajastamine ning kontroll vastavalt riigi õigusaktidele (Frumuşanu, Breuer, Jurchescu 2011).

Eestis lähtutakse projektide raamatupidamisarvestuse korraldamisel RPSist ning RTJdest. Projekti algjärgus tuleb koostada raamatupidamise sise-eeskirjad ning asjaajamiskord. RPSi § 11 lg 1 järgi peab raamatupidamiskohustuslane koostama raamatupidamise sise-eeskirja, mis kehtestab kontoplaani koos kontode sisu kirjeldusega. See reguleerib majandustehingute dokumenteerimist, kirjendamist; algdokumentide käivet ja säilitamist. Raamatupidamisregistrite pidamist; tulude ja kulude kajastamist kasumiaruande kirjetel. Varade ja kohustuste inventeerimist; raamatupidamiskohustuslase kasutatavaid arvestuspõhimõtteid ja informatsiooni esitusviisi ning aruannete koostamise korda. Arvutitarkvara kasutamist raamatupidamises ning raamatupidamise korraldamisega ja sellega kaasnevate sisekontrolli meetmete rakendamisega seotud asjaolusid. Vastavalt BDA Estonia koostatud käsiraamatule peab projektide raamatupidamise sise-eeskirjades olema kirjeldatud eraldi projektidega seotud raamatupidamisdokumentide koostamine, kinnitamine, säilitamine; majandustehingute kajastamine; tulude ja kulude arvestus; projekti üld-, personali- ja transpordikulude arvestamise meetodika; põhivarade arvestus ja kajastamine; sihtfinantseerimise kajastamine. Raamatupidamise sise-eeskirjade olemasolul tuleb teha täiendused, mis käsitlevad projektiga seotud tulude ja kulude arvestust; raamatupidamisdokumentide koostamist, kinnitamist ja säilitamist.

Projekti elluviimiseks, aruandluse koostamiseks ja võimalikuks auditeerimiseks on vaja kehtestada vastavate dokumentide koostamise, kinnitamise, liikumise ja säilitamise kord. Asjaajamiskorras tuleb välja tuua projektidega seotud dokumendid (käskkirjad, protokollid, aktid, ametikirjad, elektroonilised kirjad, tööajatabelid, projektide taotlused, projektide lepingud, arved, personali dokumendid, jne); dokumendiringluse korraldamine: dokumentide menetlemine ning säilitamine.

Programmperioodi 2004–2006 struktuurifondide projekte puudutavat dokumentatsiooni pidi TS säilitama kuni 31.12.15 (STS2004_2006, § 4). Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuste projektide dokumente kuni 31.12.25 (STS2007_2013, § 5). Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuste projektide puhul säilitatakse dokumente neli aastat alates selle aasta 31. detsembrist, mil 30. juuni seisuga on kõikide projektis abikõlblikuks arvatud kulude alusel toetus välja makstud, välja arvatud juhul, kui muus õigusaktis on sätestatud pikem tähtaeg (STS2014_2020, § 35 lg 2). Kuni nimetatud tähtaegade lõpuni peab TS arvestama võimaliku projekti auditiga, mille käigus hinnatakse struktuuritoetuse kasutamise sihipärasust ja otstarbekust ning vastavust riigisisestele ja ELi õigusaktidele.

Projekti dokumentatsioon on üks olulisemaid kontrolliobjekte. See peab andma audiitorile kiiresti ettekujutuse sellest, mis projekti alusel on tehtud. Projekti audit ei ole

üksnes projekti raamatupidamise algdokumentide kontroll. Auditi eesmärk on analüüsida ja hinnata finantsaruannete, kuludokumentide ning teiste toetuse kasutamist tõendavate dokumentide olemasolu, õigsust ja asjakohasust; raamatupidamise vastavust kehtivatele õigusaktidele. Tehingute tõendamise võimalikkust vastavalt tehingute aluseks olevale dokumentatsioonile; kulude abikõlblikkust ning vastavust teostatud toimingute mahule ja sisule. Struktuuritoetuse andmise vastavust õigusaktidele ja nende sihipärast kasutamist; struktuuritoetuse ettenähtud mahus ja õigeaegset andmist ning omafinantseeringu olemasolu. TS peab nõutud tähtaja lõpuni alles hoidma ja projekti auditeerijaile kättesaadavaks tegema järgmised dokumendid (BDA Estonia 2007):

- 1) raamatupidamise dokumendid (originaalarved, saatelehed, maksekorraldused, pangaväljavõtted, tööaja arvestuse tabelid, palgalehed, lähetusaruanded);
- 2) hankedokumentatsioon ;
- 3) projektiga seotud kirjavahetus (ametlik ja elektrooniline kirjavahetus jne);
- 4) lepingud (ostu-müügilepingud, töö-töövõtulepingud, laenu-liisingulepingud, üleandmis-vastuvõtuaktid jms), toote päritolusertifikaadid, load ja kooskõlastused;
- 5) muu projektiga seotud dokumentatsioon (taotlus, taotluse rahuldamise otsus, väljamaksetaotlused, haldusotsus, leping, aruanded, koosolekute protokollid memod).

RPS § 12 järgi säilitatakse raamatupidamise algdokumente, raamatupidamisregistreid, lepinguid, raamatupidamise aruandeid ja muid äridokumente, erinevalt projektide dokumentide säilitamise ajast, 7 aastat Kui projekti dokumentide originaale hoitakse koos teiste raamatupidamise originaaldokumentidega, mille säilitamisaeg on lühem kui projekti dokumentidel, siis tuleb neile lisada vastavad märged. Kui projekti auditi käigus ilmneb, et dokumendid on kadunud, loetakse vastav kulu mitteabikõlblikuks ning nõutakse TSilt tagasi.

1.3.2 Projekti kulude eristamine ja jaotus

Perioodi 2007–2013 STS § 22 järgi on TS kohustatud eristama toetuse kasutamisega seotud kulud oma raamatupidamises muudest kuludest ning kulusid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest. Sama nõue kehtib projektis osalevatele partneritele (institutsioonid, kes kaasrahastavad projekti omafinantseeringu osa).

Perioodi 2014–2020 STS § 24 järgi eristatakse projektiga seotud abikõlblikke ja mitteabikõlblikke kulusid, kasutades selleks eraldi arvestussüsteemi või raamatupidamiskoode. Projekti kulude eristamist on sõltuvalt organisatsioonis kasutusel olevast

raamatupidamistarkvarast võimalik korraldada läbi projektile eraldi kulukonto avamise või projekti kulude eristamisega kontokoodidele vastavate tunnuste lisamisega. Raamatupidajal on ettevõttes kohustused, mis hõlmavad planeerimist, hindamist, kontrolli ja auditit, selles on abiks majandustarkvarad (Frumuşanu, Breuer ja Martin 2012).

Sõltuvalt RÜde nõuetest on soovitatav eraldi tunnuste lisamine toetusest makstud kuludele, omafinantseeringust makstud kuludele ja projektiga seotud mitteabikõlblikele kuludele. Kui RÜ tunnustab projekti jooksul või pärast projekti TSi abikõlblikuna deklareeritud kulud mitteabikõlblikuks, siis tuleb TSi (või partneri) raamatupidamises teha vastav parandus. TS ja partnerite raamatupidamises võiks olla eristatavad järgmised rahaliste allikate tunnused (nii põhivarale kui projekti tegevuskuludele): *toetuse arvel makstud kulud; abikõlblikust omafinantseeringust makstud kulud; mitteabikõlblikust omafinantseeringust makstud kulud*. Kui selline eristamine osutub keeruliseks, võib eristada projekti *abikõlblikud kulud ja mitteabikõlblikud kulud*. Eelnev kulude arvestus on soovituslik, see lihtsustab projekti aruandlust ja auditeid.

Abikõlblik on kulu, mis vastab nii riigisiseste kui ELi õigusaktidega kehtestatud abikõlblikkuse kriteeriumidele, mille vastavust arvestatakse nii projektide valikul kui nende hilisema rakendamise käigus. Lisaks Vabariigi Valitsuse kinnitatud abikõlblike kulude määramisele tuleb toetuse taotlejatel projekti kulude planeerimisel arvestada ka konkreetse meetme tingimuste määrust, millega võib kehtestada kitsendavaid tingimusi abikõlblike kulude osas. (STS2014_2020 kulude abikõlblikkuse...)

Projekti elluviija peab kulude abikõlblikkuses veenduma juba projekti planeerimisel ja projekti eelarve koostamisel ning samuti hiljem projekti elluviimisel. Mitteabikõlblikud kulud kaetakse TSi omavahenditest. Projekti kulu abikõlblikkuse üldkriteeriumideks on kulu tekkimise aeg ja seotus projekti tegevuste ja eesmärkidega. Üldjuhul peavad tehtud kulud olema (STS2014_2020 kulude abikõlblikkuse...) põhjendatud. Seotud abi andmise tingimuste ja eesmärkide ning projekti tegevuste ja eesmärkidega. Mõistlikud, st järgivad riigihangete reegleid. Vajalikud projekti elluviimiseks – kooskõlas taotluse rahuldamise otsuses sätestatud eesmärkide ja tegevustega. Tõendatud raamatupidamise dokumentidega ning vastama kõikidele juhendmaterjalidele, asjakohastele õigusaktidele ning projekti rahatusotsusele.

Abikõlblike personalikuludena arvestatakse (STS2014_2020 kulude abikõlblikkuse...): *proportsionaalselt projekti heaks töötatud ajaga palk; puhkusetasu; töölepingu või teenistussuhte lõpetamise hüvitised; seadusest tulenevad maksud; lähetusega või töö- ja ametiülesande täitmisega seotud kulu; koolituskulu; töötaja, ametniku tervisekontroll.*

(STS2014_2020 kulude abikõlblikkuse...) järgi ei ole abikõlblikud kulud: laenuintress, rahatrahv, kindlustusmaksed, välja arvatud kasko-, liiklus-, vara-, reisi-, ravi-, tööohutus-, tööandja vastutuskindlustusmaksed; üldkulud (bürootarvete kulud, sidekulud, sealhulgas interneti-, telefoni- ja postikulu, infotehnoloogia kulud, sealhulgas kontoritehnika rentimine või liisimine ning serverite, võrkude ja kontoritehnika hooldamine ja remontimine, kütte, vee, elektri ja ruumide koristamisega seotud kulud, ruumide rentimine, valveteenus, maamaks, projektiga seotud pangakonto avamise ja haldamise kulud ning makse ülekandetasu juhul, kui projekti jaoks on eraldi pangakonto, riigisisese lähetusega seotud); hoonestamata ja hoonestatud maa ostusumma, mis moodustab üle kümne protsendi projekti abikõlblikest kuludest; investering infrastruktuuri ja kinnisvara ostusumma ESFist rahastatavas projektis; liisingulepingu alusel tekkiv kulu juhul, kui liisinguandja ei ole krediidasutuste seaduse alusel tegutsev krediidi- või finantseerimisasutus; käibemaks; kulu, mis on TSile varem hüvitatud teisest meetmest või riigieelarve või muudest välisabi vahenditest.

1.3.3 Sihtfinantseerimise kajastamise nõuded

TS kajastab toetuse RTJ 12, Valitsusepoolne abi, kehtestatud reeglite järgi. RTJ 12 ühtlustati rahvusvaheliste standarditega Uuendused kehtestusid aruandeperioodidele, mis algasid 1. jaanuaril 2013 või hiljem. Erinevad sihtfinantseerimise liigid kaotati (varade sihtfinantseerimine, tegevuskulude sihtfinantseerimine, põllumajandusliku tootmise sihtfinantseerimine). Kehtestati ühtne mudel, mis rakendub liigist sõltumata. Juhul kui sihtfinantseerimisega ei kaasne tulevikku suunatud tingimusi, kajastatakse see tuluna, kui finantseerimine muutub sissenõutavaks. Kui sihtfinantseerimisega kaasnevad tulevikku suunatud tingimused, kajastatakse saadud summasid bilansis kohustusena, kuni tingimused on täidetud. Kohustuse periodiseerimine tuludesse vara kasuliku eluea jooksul kadus. Tähtis muudatus oli, et sihtfinantseerimist kajastatakse saadud või saadaoleva vara õiglasel väärtuses. Senine bruto- ja netomeetod kaotati RTJist. (Kaldjärvi 2012)

Vastavalt RTJ 12-le peab varade sihtfinantseerimise kajastamisel ettevõtte valima ühe alljärgnevatest arvestuspõhimõtetest, mida rakendatakse järjepidevalt kõikide varade sihtfinantseerimisele:

- 1) sihtfinantseerimise abil soetatud vara võetakse bilansis arvele tema soetusmaksimumes ja kajastatakse RTJ 5 järgi; vara soetamiseks saadud sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna siis, kui on täidetud paragrahvis 10 toodud kriteeriumid;

- 2) sihtfinantseerimise abil soetatud vara võetakse bilansis arvele tema netosoetusmaksumuses – s.o vara soetusmaksumuses, millest on maha arvatud vara soetamiseks saadud sihtfinantseerimise summa. Soetatud vara kajastatakse edaspidi vastavalt juhendile RTJ 5.

Varade sihtfinantseerimine võib toimuda otsese rahalise toetusena või teatud varade ostuga seotud arvete kinnimaksmisel toetava organisatsiooni poolt. Toetuse tehniline teostus ei mõjuta selle raamatupidamisarvestust. Sõltumata sellest, kumma eespool kirjeldatud meetoditest ettevõtte valib, tuleb rahavoogude aruandes kajastada eraldi põhivara soetamisega seotud väljamaksed ja sihtfinantseerimisega seotud laekumised. (RTJ 12, punkt 12)

Tegevuse sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna siis, kui: sihtfinantseerimise laekumine on praktiliselt kindel või sihtfinantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud. Saadud sihtfinantseerimine, mille puhul tuluna kajastamise tingimused ei ole täidetud, kajastatakse bilansis kohustusena. Vastavat kohustust kajastatakse bilansis lühi- või pikaajalisena olenevalt sellest, millal toimub sihtfinantseerimisega kaasnevate tingimuste täitmine. Sihtfinantseerimisega kaasnevaid tingimusi ei loeta sisuliseks, kui nende täitmisega kaasnevad kulutused on minimaalsed ning risk, et neid ei täideta, on praktiliselt olematu. Näiteks kohustus säilitada 5 aasta jooksul sihtfinantseerimisega seotud kuludokumente ei ole sisuline tingimus (kuna sellega ei kaasne märkimisväärsed kulusid ja risk, et ettevõtte ei suuda seda teha, on väga väike), mistõttu muude tingimuste täitmisel ei pea ettevõtte ootama 5 aastat, et kajastada sihtfinantseerimise tulu.

RTJ 15 punkt 56 järgi tuleb sihtfinantseerimise ja muu valitsusepoolse abi kohta avalikustada aastaaruandes aruandeperioodil saadud sihtfinantseerimise summad toetuste andjate ja toetuste liikide lõikes; sihtfinantseerimisega seonduvad tingimuslikud kohustused ning aruandeperioodil tagastatud või tagastamisele kuuluvad sihtfinantseerimise summad.

1.4 Struktuurivahendite kasutamisel avastatud rikkumised

Õigusaktidest tulenevalt on RÜdel kohustus teostada TSi üle järelevalvet ja teavitada RMI toetuse kasutamisel toimunud rikkumistest või põhjendatud rikkumise kahtlustest juhul, kui rikkumisega seotud summa projektile on 3000 eurot või enam. Süüteo kahtluse korral tuleb teavitada kõikidest juhtumitest, sõltumata rikkumise summa suurusest. Euroopa Pettustevastasele Ametile (OLAF – *European Anti-Fraud Office* edastatakse info, kui rikkumisega seotud summa on 10 000 eurot ja rohkem. (RM)

RMi ELi struktuurivahendite ja välisvahendite osakonna koostatud 2015. a ülevaatesse koondati ajavahemikul 2007–2013 RMile esitatud rikkumiste aruannete informatsioon.

Olulised faktid 2007–2013 programmiperioodi rikkumiste kohta

2014. aasta IV kv lõpuga oli programmiperioodi kohta teavitatud 564 rikkumist või rikkumise kahtlust. Lahendamata juhtumeid oli 115. Tuvastatud rikkumiste finantsmõju oli 47 mln eurot, millest tagasisaadud, tasaarveldatud või väljamaksmata on *ca* umbes 35,6 miljonit eurot, s.o ligikaudu 76%. Ülejäänud summa oli kas tagasi nõudmata või tagasi laekumata. Kõige enam oli tagastamata summasid EASilt, SA Archimedeselt ja SA KIKilt toetust saanud isikutel. Kõige enam avastatud rikkumisi oli ERFis 406 juhtumit, ESFis 122 ja ÜFis 36 rikkumist. RÜde lõikes esitasid rikkumise aruandeid kolm suurimat rakendusüksust: EAS (351), SA KIK (60) ja SA Innove (57).

Enim, 251 rikkumist tuvastati hangetes. Hankereeglid moodustasid 25% kogu finantskahjust, mis on *ca* umbes 12 miljonit eurot. Valdavalt leiti vigu hankedokumentides, probleemsed kohad olid hankemenetluse liigi valik ning hankelepungute muutmised. Järgnesid erinevad mitteabikõlblikud kulud 129 juhtumit, neis tuvastati enim rikkumisi TSi suhtes. Avastati hulk projekte, kus TS ei vastanud määruse nõuetele, oli toetatud tegevusvaldkondi, mis ei olnud määruses lubatud. Lisaks oli rikkumiste põhjuseks kulutused, mis ei olnud meetme raames lubatud, kulu väljaspool abikõlblikku perioodi, ülepaisutatud kulud, identsed arved ning soetus enne projekti algust. Samuti tuvastati rikkumisi kululiikidele kehtestatud proportsioonide osas, personalikulud olid suuremad kui eelarves lubatud. Lisaks oli rikkumiste põhjuseks veel riigiabi reeglite rikkumine, valeandmete esitamine, pettus, kontrollist keeldumine, ettemakse reeglite rikkumine ning topelt finantseerimine.

Järgnevates peatükis kajastatakse lähemalt bakalaureusetöös kasutatud metoodikat ja uuringu tulemusi.

2. PROJEKTIDE RAAMATUPIDAMINE

STRUKTUURITOETUSTE KASUTAMISEL – ANALÜÜS EESTIS

Käesoleva uuringu läbiviimiseks kasutati andmete kogumisel ja töötlemisel kvalitatiivset uurimismeetodit.

2.1 Meetodi valik ja valim

Uuringu läbiviimiseks kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit. Andmed koguti intervjuude ja avatud küsimustega küsitlusega.

M. L. Laheranna käsitluse kohaselt kujutab kvalitatiivne uuring endast materjali tõlgendamise praktilise viiside kogumit – uurimisväljal tehtud märkmed, intervjuud, vestlused, salvestised ja enda jaoks koostatud memod. Kvalitatiivne uuring viiakse läbi uuringus osalejale loomulikus keskkonnas, sageli uuritavate kodus või töökohas, kus luuakse usalduslik kontakt. Uuringus järeldesteni jõudmiseks kasutatakse viisi, mis on mitmetahuline ja toetub uuringu juba läbitud etappide juurde korduva tagasipöördumisele ja eri tööetappide – andmete kogumise, analüüsimise ja sellest kirjutamise üheaegsusele. (2008, 18)

Töös kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit. See on paindlik ja avatud meetod ning sobis käesoleva töö uurimisküsimusele vastuste leidmiseks. Andmete kogumiseks viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud. Intervjueeriti viit raamatupidajat, uurimaks, kuidas korraldatakse toetust saanud projektide raamatupidamist. Intervjuus oli ette määratud üldine temaatika, vastajat ainult suunati, konkreetseid vastusevariante ette ei antud. Intervjuu küsimused olid seotud vastaja hariduse, töökogemuse, raamatupidaja ja projektide omavahelise seose, projektide dokumentatsiooni koostamise, kajastamise, aruandluse ja säilitamise teemadega. Iga teema kohta küsiti kaks kuni neli küsimust. Põhiküsimustele lisaks oli 3, 4 täpsustavat küsimust (vt Lisa 1). Intervjuus paluti vastata kõikidele küsimustele ning vajadusel esitada täpsustavaid küsimusi.

Intervjuud olid pikkusega 45 minutit ja 42 sekundit, teine 34 minutit 15 sekundit, kolmas 50 minutit ja 8 sekundit, neljas 42 minutit ja 12 sekundit ning viies 48 minutit. Neli intervjuud salvestati diktofoniga ja salvestised transkribeeriti ühe tööpäeva jooksul peale intervjuud. Intervjuude kava ja transkriptsioonid on ära toodud lisades 1, 2, 3, 4 ja 5. Lisaks viidi läbi üks intervjuu telefonitsi, vestlusest tehtud märkmed on ära toodud lisas 6. Tulemuste võrdlemiseks tehti *within-case* ja *gross-case* analüüs.

Lisaks saatis töö autor kuuete RÜle küsimustiku, mis koosnes üheksast avatud küsimusest. Vastused laekusid neljalt RÜlt. Küsimustiku abil sooviti RÜde senise kogemuse põhjal leida vastus raamatupidajate osaluse tähtsuse kohta projektide aruandluse koostamisel ja esitamisel. Avatud küsimustele sai vastaja vastata täpselt oma soovi kohaselt.

Lühiintervjuu tehti Ernst & Young Baltic AS auditiosakonna juhtivkonsultandiga, et uurida audiitori tähelepanekuid projektauditite käigus avastatud puudujääkide kohta.

Kvalitatiivse uurimismeetodi ettevalmistamisel oli autor teadlik riskidest ja puudustest, mis võivad selle uurimismeetodiga kaasneda. Peamisteks riskideks peab autor vastajate vähest arvu ning vastuste pinnapealsust.

Uuritava sihtgrupi määramine (populatsiooni ja valimi kindlakstegemine) on oluline komponent bakalaureusetöö metoodikas, mis tähendab populatsiooni ehk üldkogumi kindlakstegemist. Populatsioon ja valim hõlmavad isikuid või grupe, keda uurima hakatakse. Valimivõtt on populatsiooni kindlaks määramise kõrval oluline samm. Tuleb kaaluda, milliseid valimivõtu meetodeid kasutada, et uuritavate nähtuste koguhulgast moodustada väiksem hulk ehk valim. Selle valimi hulgalt kogutud andmete põhjal peaks saama teha usaldusväärsed järeldused ja prognoosid. (Õunpuu 2014)

Kvalitatiivse analüüsi valimi moodustamiseks kasutatakse sageli selektiivset valimi koostamist, mille puhul uuritav materjal valitakse välja vastavalt põhjendatud tunnuste kogumile, mis töötatakse välja uurimuse eel. Valimi moodustamise kriteeriumideks võivad olla tekstide tüüpilisus, äärmuslikkus, maksimaalne variatiivsus, uurijat huvitavate tunnuste esinemise intensiivsus, kriitilisus uuritavate suhete või protsesside toimimise seisukohast ning mugavus ehk käepärasus. (Kalmus, Masso ja Linno 2015)

Lõputöö uuringus osalenud intervjuueeritavad leiti, kasutades internetis raamatupidamisbüroode kodulehtedel olevaid andmeid. Valiku peamiseks kriteeriumiks oli seotus projektide raamatupidamisega. Uuringu käigus intervjuueeriti raamatupidamisteenuseid osutavate ettevõtete omanikke, kes täidavad igapäevaselt raamatupidaja ülesandeid. Esimene kontakt loodi uuringus osalejatega telefonitsi, seejärel lepiti meilitsi kokku kohtumine. Uuringus osalesid Eliis Kahlo osäühingust (OÜ) Kahlo Grupp, Reet Uustal OÜst

Raamatupidamine Saare , anonüümne vastaja Lõuna-Eestist ja Sirle Erala OÜst Positiivne Tulem. Telefonivestlus viidi läbi Riin Pajulaga Arvestusabi OÜst. Audiitoripoolse selgitusega osales Kati Luukas Ernst & Young Baltic ASist.

Küsimustikud avatud küsimustega saadeti meilitsi Struktuurifondide kodulehel välja toodud RÜdele: EAS, SA KIK, SA Innove, SA Archimedes. Lisaks saadeti küsimustik PRIAle ja Töötukassale. RÜde esindajatega võeti esmalt telefonitsi ühendust ja täpsustati, kas RÜ on nõus küsimustele vastama ning millisele meiliaadressile võib küsitluse saata. Kõik kuus RÜd andsid kontaktmeili, millele küsimustik saadeti. Vastused saadi neist neljalt: EASilt, SA KIKilt, SA Innovelt ja SA Archimedeselt. (vt. lisad 8-11)

2.2 Uuringu tulemused ja järeldused

Järgnevalt tuuakse välja intervjuude tulemused. Tulemuste võrdlemiseks teostati *within-case*, ja *cross-case* analüüsid.

2.2.1 Raamatupidajatega läbiviidud intervjuud

Ülevaade intervjuude detailsest sisust.

Kahlo Grupp OÜ asutati 2008. aastal. Ettevõtte tegevusalaks on raamatupidamise korraldamine ning finantsnõustamine väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele. Teenuseid outatakse nii alustavatele kui tegutsevatele ettevõtetele, samuti füüsilisest isikust ettevõtjatele (FIE) ja mittetulundusühingutele (MTÜ). Lisaks raamatupidamisteenusele pakutakse klientidele äriplaanide koostamist, finantsprognoose ja -analüüse projektide elluviimiseks ja jätkamiseks. Ettevõtte omanik Eliis Kahlo lõpetas 2008. aastal Tallinna Tehnikaülikoolis majandusarvestuse eriala. Tal on raamatupidajana üle 15aasta töökogemust. Projektide raamatupidamise alaselts on ta läbinud koolitused Tallinna Tehnikaülikoolis (TTÜ). Omab suurt kogemust erinevate Töötukassa ja EASi projektide koostamise ning hilisema kajastamise kohta raamatupidamises. Ettevõttes on kasutusel majandustarkvara Standard Books, mis võimaldab kulusid eristada vastavalt vajadusele. Raamatupidamistarkvara võimaldab STS2014_2020 kulude abikõlblikuks lugemise tingimuste ja korra järgi eristada erinevatest allikatest projekti jaoks saadud summasid (toetus, omafinantseering). Intervjueeritava sõnul tekkis toetuste raamatupidamisliku kajastamisel seoses RTJ 12 01.01.2013. a muudatustega arusaamatusi audiitoritega. Töömaht seoses nende muudatustega

oluliselt ei muutunud. Järelaruandlusest oli intervjueeritav esitanud dokumente Töötukassale. RÜde konsultantide abi selles ei vajanud. Vastaja sõnul ei olnud tegemist keerukate dokumendiga, samas ametnik, kes aruannet kontrollis, ei saanud oma töö sisust aru. Ta ei teinud vahet käibemaksuga ja käibemaksuta summal. Intervjueeritava sõnul puuduvad paljudes ettevõtetes raamatupidamise sise-eeskirjad, sest firmajuhid ei mõista selle dokumendi vajalikkust. Pabermaterjalide säilitamise eest vastutab iga TS ise. Projekti audititeks on võimalik raamatupidamisprogrammist vajalikku infot taasesitada. Intervjueeritav pidas väga oluliseks raamatupidaja või finantsjuhi kaasamist projekti algfaasi juurde.

Anonüümne ettevõtte asutati 2013. aasta septembris Töötukassa starditoetusega. Toetust saadi ettevõtte omaniku koostatud äriplaani alusel. Ettevõtte eesmärk on klientidele pakkuda projektide ja äriplaanide kirjutamise ning nõustamisteenust. Lisaks osutatakse raamatupidamisteenust koos maksu- ja finantsalase nõustamisega. Teenuseid osutatakse nii alustavatele kui tegutsevatele väikeettevõtetele ning MTÜdele. Ettevõtte omanikul on kõrgharidus, lisaks on ta kvalifitseeritud projektijuht ning läbinud mitmeid erialaseid koolitusi. Ettevõtja omab kogemusi raamatupidajana üle 42 aasta. Projektide raamatupidamisega on tegelenud viimased üheksa aastat. Tal on suur kogemus erinevate Eesti maaelu arengukava (MAK) Leader meetmete (PRIA), Kodanikuühiskonna Sihtkapitali (KÜSK), Kohaliku omaalgatuse programmi (KOP), EASi, Töötukassa starditoetuste ja eraisikutele suunatud hajaasustuse veeprogrammi toetuste taotluste koostamisel ja hilisema kajastamisel raamatupidamises. Ettevõttes on kasutusel majandustarkvarana Merit Aktiva ja Merit Palk palgaarvestusprogramm. Raamatupidamistarkvara võimaldab eristada erinevatest allikatest projekti jaoks saadud summasid. Vastavate tähistustega saab määrata erinevad osakonnad (projektid) või kulukohad, see võimaldab saada igal ajahetkel projekti rahalisest seisust ülevaate. Lisaks teeb korrektne kuluarvestussüsteem lihtsamaks projektide kuluaruannete koostamise. Vastaja sõnul järgitakse projektide dokumentatsiooni ja raamatupidamisliku kajastamise juures kehtivaid seadusi, määrusi ja RTJte. Seoses RTJ 12 01.01.2013. a muudatustega suuri arusaamatusi ja probleeme ei tekkinud. Vastavalt juhendite muudatusele korrigeeriti investeeringute arvestusi puudutavaid andmeid. Töömaht nende muudatustega oluliselt ei kasvanud. Intervjueeritava sõnul ei valmista inimesele, kellele on finantsarvestus igapäevane töö, järelaruannete koostamine raskusi. RÜ reeglina aruandlusi koostada ei aita, vaid saadab ebakorrektse aruande koos tekkinud küsimustega esitajale parandamiseks tagasi. Teenuseosutajana antakse pärast majandusaasta aruande kinnitamist lõppenud aasta dokumendid üle kliendile, kes ise säilitab oma dokumendid. Intervjueeritav

pidas ülioluliseks kaasata raamatupidaja projekti algusfaasi, ressursside planeerimisse ja eelarvete tegemisse.

Raamatupidamine Saare OÜ asutati 2014. aastal. Omanik on raamatupidaja-konsultant Reet Uustal. Ettevõtte aitab kliente raamatupidamise korraldamisel. Klientidele pakutakse äriplaanide, finantsanalüüside koostamist uute projektide elluviimiseks. Ettevõtte omanikul on pikaajaline raamatupidamisalane kogemus. Ta on lõpetanud TTÜ toiduainete tööstuse ökonoomika ja organiseerimise eriala ja on osalenud mitmetel projektide kirjutamise ja raamatupidamise alastel koolitustel. Ta on kirjutanud 8 projekti: EASile kaks, Leader tegevusgrupile ühe ja Töötukassale viis projekti, mis kõik said RÜdelt toetused. Ettevõttes kasutatakse majandustarkvarana Merit Aktiva, mis võimaldab kajastada eraldi erinevaid projekte ja kulukohti. RTJ 12 01.01.2013. a muudatustega tekkis vajadus sihtfinantseerimisega seotud põhivara arvestuse muutmiseks. Sellest tulenevalt suurenes töömaht tunduvalt. Intervjueeritav oli esitanud RÜdele aruandeid, vastaja sõnul ei olnud tegemist keerukate dokumentidega. Raamatupidaja kaasamine projekti algusfaasi, ressursside planeerimise ja eelarvete tegemise juurde oli intervjueeritava sõnul oluline.

Positiivne Tulem OÜ asutati 2011. a novembris. Ettevõtte osutab raamatupidamisteenuseid ettevõtetele, MTÜdele ja korteriühistutele. Lisaks pakutakse konsultatsioone alustavatele ettevõtjatele äriplaanide koostamiseks, nõustatakse projektide koostamisel, kirjutamisel ja elluviimisel. Aidatakse dokumentide arhiveerimisel ning pakutakse personalitöö ja palgaarvestuse teenust. Klientidel on veebipõhiselt juurdepääs oma andmetele. Neil on võimalik sisestada ise müügi- ja ostuarveid ja teha väljavõtteid. Ettevõtte omanik-raamatupidaja Sille Eralal on äriandusala rakenduslik kõrgharidus. Lisaks on ta läbinud erinevad raamatupidamisalased koolitused. Oma ettevõtte alustas ta Töötukassa toetusega. Ta on kirjutanud erinevaid projekte EASile, PRIAle, SA KIKile, KÜSKile ja Töötukassale. Kliendid on olnud põhiliselt Järva maakonnast, Harjumaalt ja Lääne-Virumaalt. Ettevõttes on kasutusel majandustarkvarana Merit Aktiva, see toetab projektipõhist kuluarvestust. Projektide raamatupidamisliku kajastamisega seotud RTJ 12 01.01.2013. a muudatustega tekkis vajadus korrigeerida sihtfinantseerimise kohustust. Korrigeerimine suurendas ajutiselt töömahtu. RÜdele oli vastaja esitanud aruandeid, nende täitmisega probleeme ei tekkinud. Raamatupidaja kaasamist projekti algfaasi ei pidanud intervjueeritav oluliseks, sest ressursside planeerimine ja projekti eelarve koostamine olevat juhtkonna ülesanne.

Arvestusabi OÜ alustas oma tegevust aastal 2004. Põhitegevusaladeks on raamatupidamisteenused ja äriplaanide koostamine. Nende klientide hulka kuulub ettevõtjaid üle kogu Eesti. Äriplaanide ja finantsprognooside koostatakse nii suurematele kui väiksematele

ettevõtetele, nii tegutsevatele kui alustavatele ettevõtetele, sh krediidiandjate äriplaanid Finantsinspeksioonilt tegevusloa taotlemiseks. Arvestusabi OÜst saab konsultatsioone maksundusküsimustes. Töötajad hoiavad end kursis õigusaktide muudatustega ning jagavad oma teadmisi klientidele, tagades nii klientide rahulolu. Pakutakse erinevaid arvestus- ja ettevõtlusalaseid teenuseid ühelt koostööpartnerilt, mis võimaldab kokku hoida ettevõtja kulusid ja aega. Arvestusabi OÜ järgib Eesti Konsultantide Assotsiatsiooni eetikakoodeksit ning 2010. ja 2011. aastal osales Vastutustundliku Ettevõtluse indeksis. Krediidiinfo AS on tunnistanud Arvestusabi OÜ järjepidevalt edukaks Eesti ettevõtteks. Ettevõtte asutaja, raamatupidaja Riin Paljula on lõpetanud 1987. a TTÜ majandusteaduskonna tööstuse planeerimise erialal. Töötanud ökonomistina, arvestussektori juhatajana ja konsultandina. Ta on enamiku Arvestusabi OÜs koostatud äriplaanide ja toetustaotluste edukas autor ja koolituste läbiviija. Lektoritööde tellijateks on olnud Tallinna Ettevõtlusamet, Eesti Mereakadeemia, Tallinna Ülikool, RMP Eesti OÜ, Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus, Tallinna Õpetajate Maja, Arvestusabi OÜ. Ta on Ideepank.ee ekspert alates 2007.a. Tallinna Ettevõtlusameti Mentorklubi mentor 2008/2009, Raamatute "Kuidas maksta makse?" ja "How to pay taxes in Estonia?" (2011) koostaja. Ettevõttes on kasutusel majandustarkvarana Merit Pilve Aktiva ja HansaRaama, millega intervjuueeritav on rahul, sest need toetavad projektipõhist kuluarvestust. Tulenevalt RTJ 12 01.01.13. a muudatustega, tehti ettevõttes põhivara korrigeerimisi. RÜdele aruandeid ei esitata, nendega tegelevad ettevõtjad ise. Raamatupidaja kaasamist projekti algfaasi, ressursside planeerimise ja eelarvete tegemise juurde ei pidanud intervjuueeritav vajalikuks.

2.2.2 Raamatupidajatega läbiviidud intervjuude tulemused

Juhtumiülese analüüsi ehk horisontaalse (*cross-case*) analüüsi korral vaadeldakse samal ajal mitut analüüsitavat juhtumit, nt kogutakse erinevatest intervjuudest kokku kõik konkreetse teema kohta käivad tekstiosad ja võrreldakse selle teema käsitlemist kõigi kogutud intervjuude lõikes. Võrdlusvõimalus loob eeldused mõnevõrra suuremaks üldistatavuseks võrreldes juhtumipõhise analüüsiga. (Kalmus, Masso ja Linno 2015)

Analüüs on koostatud raamatupidajatega läbiviidud intervjuude alusel. Tulemuste selgitamise lihtsustamiseks on loodud kategooriad (vt lisa 7). Vastajate nimed on lühendatud: Kahlo Grupp OÜ – KG, Anonüümne vastaja – AV, Raamatupidamine Saare OÜ – RS, Positiivne Tulem OÜ – PT, Arvestusabi OÜ – AA.

Vastajate tegevusvaldkond, haridus ja töökogemus. Alustuseks on toodud kategooriatena välja vastaja tegevusvaldkond, haridus ja töökogemus. Tegevusvaldkond oli vastajatel üks – raamatupidamine. Intervjueeritavad olid raamatupidamisteenuseid osutava ettevõtte omanikud, kes tegelevad igapäevaselt raamatupidamisega. Uuringust järelalus, et hariduselt oli kõigi vastajate puhul tegemist ajavahemikul 1971–2008 kõrghariduse omandanutega, kolm intervjueeritavat olid lõpetanud Tallinna Tehnikaülikooli. Eriala lõikes oli tegemist majandusarvestuse, raamatupidamise ja finantsarvestuse, ökonoomika, tööstuse planeerimise ja ärijuhtimise lõpetanutega. „*Olen lõpetanud raamatupidaja baaskursused 2000. a. Seda siis EM Majandusarvestuse Keskuses ja ühtlasi omandanud raamatupidaja kutsepädevusdiplomi. 2008. a lõpetasin TTÜ majandusarvestuse erialal. Hetkel täiendan end TTÜ magistriõppes Majandusarvestuse ja ärirahanduse erialal spetsialiseerumisega audiitortegevusele*“ (KG). Raamatupidamisalast töökogemust oli kõigil üle 8 aasta, pikim staaž oli 42 aastat ja kaks vastajat oli raamatupidamisega tegelenud 20 aastat. „*Raamatupidajana olen töötanud 42 aastat, sellest projektidega seotud arvestusega olen olnud seotud alates 2006. aastast*“ (AV). Autori arvamuse kohaselt on raamatupidajate haridus tänapäeval valdavalt kõrgem, kas siis rakenduslik- või kõrgharidus. Tegutsevate raamatupidajate hulgas on kindlasti neid, kes on osalenud ainult mõnel raamatupidamist tutvustaval koolitusel ja nimetavad ennast raamatupidajaks, nende teadmistepagas ja oskused jäävad autori arvates küsitavaks, seda eriti algajate raamatupidajate osas. Teadmiste kogumisel on suur osatähtsus töökogemusel, kuid autori arvates peaks siiski eelnevalt olema omandatud tugev teoreetiline alus. Ühe vastaja arvamuse kohaselt on Eesti raamatupidajate tase väga madal: „*Kuna Eestis on raamatupidamise üldine tase allapoole arvestust st häbiväärselt madal, siis 90% end raamatupidajaks nimetavatest inimestest ei saa üldse aru ei projektidest ega nende eelarvetest, rääkimata millegi planeerimisoskusest.*“ (KG) Töö autor Eesti raamatupidajate suhtes siiski nii skeptiline ei ole.

Projektidega seotud koolitus, töökogemus. Toetustega seotud projektide raamatupidamisega olid intervjueeritavad kokku puutunud 4 kuni 14 aastani. Järeldusena võib öelda, et tegemist ei olnud enam algajatega, kõigil oli juba omandatud teatav kogemus.

Otseselt projektidega seotud koolitusel oli osalenud viiest kolm. „*Projektide raamatupidamist käsitleti põgusalt TTÜ majandusarvestuse õppeprogrammi raames*“ (KG). „*Olen osalenud 2009.a. koolitusel „Projektide finantsjuhtimine struktuuritoetuste kasutamisel“ ja (.) 2012. aastal kahe päevasel Projektijuhi finantsprogrammi koolitusel*“ (AV). Vastajad pidasid koolitust väga tähtsaks ja harivaks, need annavad palju oskusi ja praktilisi kogemusi. Kõik intervjueeritavad ei olnud osalenud konkreetselt projektide raamatupidamisega seotud

koolitustel, majandusalastest koolitustest oli enamik osa võtnud. Alternatiivina leidsid vastajad tööalast infot internetist. Selleks, et seadusemuudatustega kursis olla, peaksid autori arvates tegevraamatupidajad osalema aktiivselt koolitustel.

Kokkupuude projektide kirjutamisega, eelarvete koostamisega. Kõik viis intervjueeritavat olid osalenud eelarvete koostamisel, nõustanud nii TSe kui projekti kirjutajaid. „2008-2012. a tegelesin taotlejate nõustamisega projektide kirjutamisel“ (AV). Vastustest selgus, et raamatupidajad, kes tegelesid projektide raamatupidamisega, olid ise kirjutanud hulgaliselt projekte, seda nii toetuse taotlejatele kui oma ettevõtte loomiseks. „Olen aastate jooksul koostanud paarkümmend ning lisaks osalenud nõustajana (.) suure hulga projektide koostamisel. Hetkel on minu raamatupidamisbüroo kliendiportfellis ca kümnekond ettevõtet, kes on erinevatest fondidest toetusi saanud. (.) Osa neist on toetust saanud minu kaasabil, osa mitte (.)“ (KG). Nende osalusega projektid olid edukad ja said positiivse vastuse toetuste laekumise osas. „Olen kirjutanud 8 projekti, mis on rahastatud. EASile – 2, Leader tegevusgrupile -1 ja Töötukassale 5 projekti. Eelarvete ja prognooside koostamine on olnud projekti kirjutamisel põhiline osa“ (RS). Arvestusabi OÜ kirjutatud projektidest olid saanud positiivse rahatusotsuse 95–100%. Viie protsendi mitterahastamise põhjuseks oli ettevõtjatest, tulenev viga. Autori arvates peaksid alustavad ettevõtjad kasutama toetuste taotlemiseks vajalike äriplaanide, eelarvete, projektide ja muu dokumentatsiooni koostamisel, täitmisel spetsialistide abi.

Raamatupidaja kaasamise olulisus projekti algusfaasis. Raamatupidaja kaasamist projektide algfaasi pidas oluliseks viiest vastajast kolm. „Tegelikkuses peaks raamatupidaja või finantsjuht olema kindlasti projekti algusfaasi juures. Koostama ning põhjendama arvuliste faktide ning analüüsidega kõik projekti eelarvega seotud arvulised näitajad“ (KG). Kahe vastaja arvates, peaks ressursside planeerimise ja eelarvete koostamisega tegelema juhtkond. Suuremas ettevõttes võiks olla värvatud vastav spetsialist. „Kõik oleneb taotleja võimekusest. Pigem arvan, et seda pole vaja, sest ressursside planeerimine ja projekti eelarve koostamine on ikka rohkem juhtkonna pärusmaa. Raamatupidaja ülesanne on tehingute kajastamine. Suuremate projektide puhul tõenäoliselt ja suure ettevõtete puhul on selleks kindlasti omad tegelased eelarvestajad ja projektijuhtijad, kes selle eest vastutavad“ (PT).

Nii autori arvates kui intervjuude vastustest võis järeldada, et kaasates projektide koostamise algusfaasi raamatupidaja, on üsna tõenäoline, et toetuse taotlustele saadakse positiivne vastus. Samas kogu projekti koostamist ei tohiks jätta ainult raamatupidaja ülesandeks. Autori arvates annab parima tulemuse kõigi osapoolte koostöö.

Toetusprogrammid, valdkonnad, toetuse saajad maakondade lõikes. Uuringust selgus, et kõik viis intervjueeritavat olid kirjutanud projekte EASile ja Töötukassale. „*Olen tegelenud Töötukassa starditoestuste, EAS starditoetuste ja EAS kasvutoetustega.*“ (KG) Lisaks oldi seotud SA KIK, „PRIA, KÜSKi ja KOP projektidega. „*(.) olen kokku puutunud ja kirjutanud erinevaid projekte: EAS, Leader, SA KIK, KÜSK, Töötukassa*“ (PT). Tegemist oli enamuses alustavate ettevõtete toetuste taotlustega, lisaks mõned EASi kasvutoetuste projektid. Uuringust järeldus, et toetuste taotlemisel ostavad raamatupidamisteenuseid osutatavalt ettevõtetest teenust enamasti alustavad väikeettevõtted. Samas oli kliente, kes olid juba mõnda aega tegutsenud ja soovisid tegevust laiendada, needki olid Eesti mõistes väikeettevõtted (alla 50 töötaja). Autori arvates on see loogiline, sest suurematel ettevõtetel on otstarbekas palgata endale raamatupidaja. Väikeettevõtetel on kasumlikum raamatupidamisteenust sisse osta.

Toetust saanud projektid olid valdkonniti väga erinevad: jaekaubandus; korstna-pühkimine; õmblemine; metsandus; taara kokkuost ja transport; ravimaniküür ja ravipediküür eakatele, puuetega inimestele, sh seenhaiguste ja haavandite ravi teenuse ostja asukohas; piksekaitstesüsteemide paigaldamine; arboristi teenused – ohtlike puude langetamine ning hooldus; alternatiivenergia, laste mängutuba; haljastus- ja heakorratööd; vesitrükiteenused; survepesu- ja liivapritsitööd – valdavalt fassaadipuhastus ehitussektoris ning reostuste likvideerimine; trassipuhastus ja ummistuste likvideerimine; traktorite jm suurte töömasinate remont; loomakliinikule röntgenaparatuuri soetamine.

Maakonniti jagunesid TSid: Tallinn ja Harjumaa, Raplamaal, Lääne-Virumaa, Järvamaa, Võrumaa.

Toetuse osatähtsus organisatsiooni, projekti arendusele. Toetuse osatähtsust organisatsiooni, projekti arendusele hindas neli vastajat viiest väga tähtsaks. Vastajate hinnangul kiirendas toetus projekti käivitamist ja arendamist. Nii mõnigi projekt ilma toetuseta ei käivituks. „*Nii mõnigi ei oleks täna see, kes ta on tänu toetusele. Üks minu esimesi äriplaan oli piksekaitse teemaline. Taotleja oli mees, kes oli elus kõik kaotanud – ta oli tööst ilma jäänud ja viimasest kohast ka rahad saamata. (.) Tänapäevaks on ta Eestis väga tuntud tegija. Tema paigaldatud on pea kõik uute hoonete piksesüsteemid nt Ülemiste keskus, mitmed haiglad üle Eesti, koolimajad, ühiskondlikud hooned (.) Seega toetus läks 110% õigesse kohta.*“ (KG). Vastajad olid arvamusel, et alustavale ettevõttele on toetus oluline, kuid summa on alustuseks liiga väike. „*Kas toetuse piirmäärdest piisab ettevõtte tegevuse käivitamiseks või tootearenduseks, sõltub tegevusvaldkonnast (.) Tootmisettevõtte jaoks ei ole ei Töötukassa ega ka EAS starditoetus, mis on tänasel hetkel 15000 eurot kindlasti mitte piisav*“ (AV). Kasvutoetuse puhul on liiga rangeks nõudeks ekspordi vajalikkus. Eesti-sisese

tegevusega ettevõtted vajaksid samuti kasvutoetust. „(.) loomakliinik, kes röntgenaparatuuri soetas, tahtis kasvutoetuse raames ka hambaravi aparatuuri, kuid see äriplaan ei läinud läbi, kuna loomakliinik oma spetsiifilise tegevuse tõttu ei suuda ära tõendada eksporti, mis on kasvutoetuse puhul nõutud. Väga kahju sellest“ (KG). Vastajad tõid välja veel, et on kokku puutunud ebaausate TSidega. Eelkõige oli neil kahju enda tehtud tööpanusest, samuti ELi rahadest, mida oleks võinud kasutada keegi tõeliselt toetust vajav. Autori arvamus ühtib intervjuueeritavatega, toetust peaksid saama need, kellel on seda kõige rohkem vaja. Need, kes suudavad ja tahavad sellega midagi saavutada. Alustavatele ettevõtetele jäävad toetuse summad tihti väikeseks, toetuste taotlemine on tehtud keeruliseks ning taotlejate ring on kitsaste tingimustega piiritletud.

Asjaajamiskorra ja raamatupidamise sise-eeskirjade olemasolu. Vastustest võis järeldada, et asjaajamiskorda väikeettevõtetes ei koostata, selleks puudub reaalne vajadus. Alustava ettevõtte puhul tegeleb dokumentidega tavaliselt ettevõtja ainuisikuliselt, seetõttu ei peeta vajalikuks asjaajamiskorda koostada. Projektidega seotud dokumentide kajastamise kohta tehakse vastavad punktid raamatupidamise sise-eeskirjadesse „Paljudel ettevõtetel ei ole asjaajamiskorda. Küll aga on või olen neile teinud raamatupidamise sisekorraeeskirjad, kus on alati olnud ka viide projektide dokumentide ja projektide kajastamise kohta.“ (PT). Raamatupidamise sise-eeskirjad on enamikus ettevõtetes olemas, nende olemasolu eest hoolitsevad raamatupidajad. Nad teavitavad klienti, et eeskirjad peavad seaduse järgi igas ettevõttes olema koostatud, juhatus vastustab selle eest. Uuringust selgus, et toetusi kajastatakse raamatupidamises lähtuvalt kehtivatest seadustest ja toetuse andja kehtestatud reeglitest ning nõuetest. „Raamatupidaja tööd reguleerivad kehtivad seadused ja ettevõtte siseselt raamatupidamise sise-eeskiri“ (AV). On ka ettevõtjaid, kes ei mõista raamatupidamise sise-eeskirjade vajalikkust ning need jäetakse koostamata. Eriti, kui koostamise eest peab teenuseosutajale maksma. „(...) Raamatupidamise sise-eeskirjadega on paljudes firmades kehvasti st firmajuhid ei saa aru mis need on ja miks need peaksid olema. (.) Seega ei taheta neid väga koostada ning ka raamatupidamisteenuse osutaja ei kipu neid omalgatuslikult koostama, sest klient ei ole nõus vastava töö eest maksma“ (KG). Autori hinnangul peaksid ettevõtete juhid teadvustama, et raamatupidamise sise-eeskirjad on vajalikud ning vastavalt seadusele on raamatupidamiskohustuslane kohustatud koostama raamatupidamise sise-eeskirja. Mida täpsemini on eeskirjades kogu dokumentatsiooni puudutav teema reguleeritud ja kajastatud, seda lihtsam on nii raamatupidajal kui ettevõtjal seda järgida ja kontrollida. See vähendab võimalust eksimusteks ning arusaamatusteks.

Projektiga seotud tehingute kajastamine. Intervjuudest selgus, et projektiga seotud tehinguid kajastatakse raamatupidamises vastavalt EL ja Eesti õigusaktidele ning toetuse andja tingimustele. Sihtfinantseerimise arvestus toimub vastavalt RTJ 12-s toodud reeglitele. Projekti üld-, personali- ja transpordikulude arvestamine toimub kuludokumendi alusel, mis peab vastama kehtiva algdokumendi nõuetele. Algdokumendi kinnitab tavaliselt juhatuse liige või volituse alusel tegevjuht. Arvestus toimub kululiikidepõhiselt vastavalt projekti eelarvele. Personaliarvestuses on aluseks sõlmitud töölepingud (või muud liiki lepingud), mille alusel raamatupidaja arvestab palgad ja maksud. Transpordikulud võivad olla seotud ostetud teenuste arvetega. Isikliku sõiduauto kasutamisel sõidupäevikutega, mida töötajad täidavad ning mille eest tasutakse projekti eelarve alusel, arvestades valitsuse kehtestatud piirmäärasid.

Projekti raames toetustega soetatud põhivarade arvestuse nõuded on olnud aastate jooksul erinevad. 2004. aastal EASi kaudu soetatud põhivara arvestusel võeti põhivara arvele toetuse võrra väiksema maksumusega. See meetod sobis hästi objektidele, millel olid erinevad amortisatsiooni määrad. PRIAlt saadud toetustega põhivara võeti soetusmaksumusega arvele ja amortisatsiooni kulusse läks ainult omaosaluselt arvestatud summa. Sihtfinantseerimisega soetatud põhivara maksumus amortiseerus viie aasta jooksul ja amortisatsioon suurendas tulusid 20% aastas. Alates 01.01.2013 aastast arvestatakse kulum kogu põhivara maksumusest ja läheb täielikult kuludesse. Sihtfinantseerimisega soetatud põhivara maksumus jääb viieks aastaks kohustusena üles. Toetuste abil soetatud põhivara võetakse arvele nende soetusmaksumuses, see sisaldab toetuse osa ja organisatsiooni omafinantseeringut. Mittekäibemaksukohustuslane, võtab arvele põhivara koos käibemaksusummaga. Käibemaksukohustuslase puhul võetakse põhivara arvele netomaksumuses. Projektide rahastamine erinevatest struktuurifondidest on erinev. Kohalik omavalitsus, Töötukassa ja EAS maksavad raha ette, PRIA erinevad struktuurifondid alles kuludeklaratsioonide esitamise järel 2-3 kuu jooksul. Iga projekti kohta on võimalik kulu eraldi välja tuua viseerides kulu kindlale projektile. Nende kulude järgi on hea koostada kuludeklaratsioone. Need projekti kulud, mille kohta ei ole tehtud kuludeklaratsiooni aasta lõpuks, suunatakse tulevaste kulude kontole. Kulud, mille kohta on koostatud kuludeklaratsioon, aga raha ei ole laekunud, kantakse nõudeks projekti rahastajale.

Projektide raamatupidamises kasutatav majandustarkvara. Viie vastajast neli kasutasid raamatupidamistarkvarana Merit Aktivat. Tegemist on programmiga, mis võimaldab projekti kulude eristamist läbi eraldi kulukonto avamise, objektide või tunnuste lisamisega. Seaduste muudatuste korral uuendab tarkvarahaldur operatiivselt programmi arvestused. „*Kasutuses on Merit Aktiva programm, mis võimaldab väga hästi kajastada erinevaid projekte eraldi (...)*”

Kulud kajastatakse kahes osas. Omafinantseering ja projekti kulu. (...) Olen Merit Aktiva programmiga kasutanud kõiki võimalusi. Selleks on vaja kontoplaanis teha muudatusi, mis võimaldavad kõiki rahastuse allikaid ja kulukohti eristada“ (RS) Autori arvamus ühtib mõningal määral intervjueeritavatega, Merit Aktiva on projektide arvestuseks sobiv, võimalik on vastavate tähistustega määrata erinevad osakonnad (projektid) või kulukohad. See võimaldab igal ajahetkel saada projekti rahalisest seisust ülevaate. „Kulude eristamine projektide viisi on hädavajalik, et jälgida projekti eelarve täitmist ja saada ülevaade hetkeseisudest. Lisaks teeb korrektne kuluarvestussüsteem lihtsamaks ka projektide kuluaruannete koostamise“ (AV). Veel kasutati Standard Booksi ja HansaRaamat. „Kasutan Standard Booksi kõikide klientide raamatupidamise korraldamisel (...) Jah, objektiarvestus on võimalik, samuti olen loonud eraldi kontod ja nimetanud need vastavalt vajadusele“ (KG). Tänapäeval on majandustarkvarasid turul suur hulk. Igal raamatupidajal on võimalus leida endale sobiv. Autori arvates on Merit Aktiva osutanud populaarseks oma hinna ja kvaliteedi suhte tõttu. Autor on teinud omapoolse ettepaneku tarkvara kasutajatoele, et programm võiks võimaldada avada ekraanil mitu akent korraga. Nii saaks erinevate moodulite vahel kiiremini liikuda ja parandusi teha. Paljud programmid võimaldavad seda, Merit Aktiva klienditugi vastas, et see tekitaks kasutajate seas liigselt segadust. Seega ei ole lihtsaim variant alati kõigi jaoks mugavaim.

Probleemid seoses RTJ 12 muudatustega. Seoses toetuste kajastamise nõuetest tingitud probleemidega uuriti, kas RTJ 12 muudatuste tõttu oli tekkinud probleeme ning kas need muudatused olid põhjustanud töömahu kasvu. Vastajad selgitasid, et seoses RTJ 12 muudatustega oli tekkinud vajadus teha korrigeerimisi põhivara ja investeeringute arvestuses. Olulist pikaajalist töömahu kasvu sellega ei kaasnenud. Mõningast segadust tekitas audiitorite, koolitajate ja nõustajate erinev arusaam uutest juhenditest. Näiteks küsimusele, kas 5 a toetus summas 5000 eurot periodiseerida tulusse 5 aasta jooksul 5 x 1000 eurot, vastasid kaks tunnustatud audiitorit kardinaalselt vastupidi. Üks leidis, et kanda tulusse 5 a jooksul, teine, et kanda tulusse perioodi lõpus.

Aruandlus rakendusüksustele. Seoses projektide toetuste kajastamise ja dokumentide esitamisega RÜdele uuriti intervjueeritavate käest, kas nad olid täitnud ja esitanud erinevaid aruandeid toetuste jagajatele. Kui keerukad need aruanded olid ning kas vajadusel RÜd abistasid. Vastustest selgus, et aruandeid erinevatele RÜdele oli esitanud viiest vastajast neli. Vastajate sõnul ei olnud tegemist sisuliselt keerukate dokumendiga. Nende sõnul ei valmistanud nende aruannete koostamine raskusi inimestele, kellele on finantsarvestus igapäevane töö. „Raske on tõenäoliselt neil, kelle arvutioskus ja arusaam sellistest

aruannetest on väga väike“ (PT). Samas toodi probleemina välja, et senikaua kui Töötukassa veel ei kasutanud EASiga ühiseid isegenereeruvaid finantsprognooside põhjasid, olid nende näidised vigased. Nüüd on kasutusel Exceli tabelid, mille on üle võtnud ka mitmed pangad laenuaotluste juurde. Täitmise nõuded on ühesugused, kuid tabel on jäik ja seda ei saa muuta vastavalt ettevõtte vajadusele. Nt võiks olla võimalus nimetusi või perioode muuta. Intervjueeritavad tõid esile, et RÜ ametnik, kes aruannet kontrollis, ei saanud aru, mis vahe on käibemaksuga ja käibemaksuta summal.

Nõustaja rollis olnud tõid välja, et puutusid kokku palju aruandluse nõustamisega. Sageli olid TSid ja aruandluse koostajad teiste elukutsete esindajad ning neile valmistas aruannete koostamine ilmselgelt raskusi. Mainiti veel, et PRIA reeglina aruandlusi koostada ei aita, vaid saadab ebakorrektse aruande koos tekkinud küsimustega esitajale parandamiseks tagasi. Aruannete parandamiseks kulunud aeg pikendab aruande ja lisadokumentide menetlusaega RÜdel, mis omakorda tähendab taotlejale hilisemat rahalaekumist. Valdavalt peab TS projekti oma vahenditega ellu viima. Nõuetekohase aruande esitamisel kannab RÜ toetussumma taotlejale. Seepärast on väga oluline, et aruanded saaksid esitatud tähtaegselt ja korrekselt, et vältida taotleja ettevõtte rahavoogudesse võimalikke tekkivaid lünkasid, mis halvab ettevõtte finantsvõimekust. Võivad tekkida võlad maksude või tarnijate arvete osas. Autori arvamus ühtib intervjueeritavaga, ettevõtjad peaksid hindama oma oskusi projektidega seotud aruandluse koostamisel. Vajadusel kasutama dokumentide koostamiseks professionaalide abi.

Dokumentide säilitamine ja andmete taaskasutamine. Raamatupidamise originaaldokumentide säilitamise aluseks on RPS § 12 Projektide dokumentatsiooni säilitamisel arvestatakse lisaks kehtivatele seadustele toetuse andja ja saaja vahelisi lepinguid. Vastajad leidsid, et dokumentide säilitamine on raamatupidamisteenust telliva kliendi vastutusel. Teenuse osutaja annab peale majandusaasta aruande kinnitamist lõppenud aasta dokumendid üle ettevõtte juhatajale, kes ise säilitab oma dokumendid, kas siis oma ettevõttes või arhiivis. Projektide auditeerimise korral on lihtne dokumente taasesitada, kas siis paberkandjal arhiivist või programmist vastavad väljavõtted teha.

2.2.3 Rakendusüksustega läbiviidud küsitluse tulemused

Küsimuses nr 1 sooviti teada, kes RÜde andmetel koostavad põhiliselt toetuste taotlustega ja järgneva aruandlusega seotud dokumente: taotlusi, eelarveid, äriplaanid, projekte, aruandeid. Uuringust selgus, et taotlemisega seotud dokumente täidavad enamasti

ettevõtte juhid. Suuremate investeringuprojektide puhul palgatakse projektijuht oma ettevõttesse või kaasatakse eraturu konsultant, kes koostab koostöös ettevõtte töötajatega taotluse. Suuremates ettevõtetes kaasatakse raamatupidaja asemel taotluse koostamisse finantsjuht. Väiksemate ettevõtete keerukamate projektide aruandluse poolele on kaasatud raamatupidajad, kuid RÜde kogemusel siiski mitte eriti tihti.

Küsimuses nr 2 uuriti, kas RÜde arvates võiks/peaks raamatupidaja olema kaasatud toetuste taotluste esitamise etappi. Kas projektide kirjutamisel võiks kasutada spetsialistide abi. Kaks vastajat neljast pidas raamatupidaja kaasamist kindlasti vajalikuks, ühe arvates oleks see mõistlik. Raamatupidaja kaasamist peeti vajalikuks toetuse taotlemisel, eelarvete ja rahavoogude prognoosi koostamise juurde, eriti aruandluse koostamisel. Üks vastaja ei pidanud seda otseselt vajalikuks. Samas olid kõik nõus sellega, et raamatupidaja peaks kohe projekti alguses olema projektist informeeritud, et arvepidamise pool oleks algusest peale läbi mõeldud, see lihtsustab oluliselt hilisemat aruandluse kokkupanekut. *„Meie näeme sageli, et taotlus koostatakse ära ning rakendamise ja aruandluse poolele hakatakse mõtlema alles, siis kui seda on vaja esitada ning siis tekivad tõrked.“* (SA Archimedes). Projektiplaani koostamisel, projekti kirjutamisel võiks RÜde arvamusel põhjal kasutada konsultante, kuid tuleb jälgida, et idee ja initsiatiiv tuleks ettevõtjalt, tema teab kõige paremini oma äri arengusoove. *„Spetsialistide, kes projektide kirjutamise teenust pakkuvad, kaasamine on näidanud, et kui taotlus on hästi kirjutatud, siis võivad hiljem rakendamisel tulla probleemid, kuna rakendaja ei ole asjadest täpselt nii aru saanud nagu taotlusesse on kirja pandud või on mõni asi hoopis rakendaja seisukohast läbi mõtlemata jäänud. Kirjutaja ja rakendaja vahel peaks kirjutamise faasis toimuma tihe koostöö.“* (SA Innove)

Küsimustega 3 ja 4 sooviti teada, kui suur on korrektselt täidetud dokumentide protsent kogu esitatavate dokumentide mahust. Millist trendi on märganud eksimuste arvukuse esinemisel, kui dokumentide täitmise juurde oli kaasatud raamatupidaja.

RÜd konkreetset protsenti ei osanud öelda. Kõik olenevat ettevõtte korrektsusest ja eelnevast kogemusest aruannete koostamisel. Kõik vastajad leidsid, et üldiselt on kõikides dokumentides vaja midagi parandada. SA KIK andmetel oli veatuid dokumente alla 10%. Sisulisi vigu nii palju ei tehta, aga inimlikke näpuvigu on väga palju. RÜde sõnul peab tihti TSi organisatsioonis üks töötaja tegelema paljude erinevate ülesannetega, seetõttu tehakse aruannete koostamisel kiirustamisega vigu. Raamatupidaja kaasamine dokumentide täitmise juurde võib vähendada RÜde sõnul eksimuste arvu. Nad on detailides täpsemad, kui projekti sisulise poolega tegelevad projektijuhid. Tavapäraselt koostavad raamatupidajad finantsaruanded ja projektijuht kirjutab tehnilise osa. RÜd olid märganud trendi, et

raamatupidajate koostatud väljamaksetaotlustes esines vähem vigu. Finantsaruandluse korral võimaldab raamatupidajate erialane ettevalmistus nõudeid kergemini hoomata.

Küsimuses nr 5 paluti välja tuua, millise aruande täitmine on RÜde kogemuse põhjal TSidele kõige probleemsem ja raskem, millised on põhilised eksimused aruannete täitmisel.

EAS tõi probleemina välja, et TSil on kõige raskem tõestada projektiga hõivatud töötajate abikõlblike töötasusid. Eriti osalise töötaja korral, kui on vaja esitada projektiga seotud kulude tõestamiseks töötajatabelid, mille peavad allkirjastama nii tööandja kui töötaja. Probleeme esines EL struktuuritoetuste teavituskohustuse täitmisega. Suurim probleem on selles, et TSid ei süvene sellesse, mis kuluga milliseid dokumente esitama peab. SA Innove tõi probleemina välja seirearuande koostamise. Eksitakse eelarve vormi täitmisel, sest seda tuleb teha kassapõhiselt mitte tekkepõhiselt. Probleemne on tegevuste toimumise tegelike kuupäevade märkimine seirearuandes. Planeeritud kuupäevi kiputakse märkima ka tegelike kuupäevade veergu. Tegevuste hilinemisel on põhjenduste ning selgituste lisamine tihti puudulik. Samuti ei kontrollita kas erinevad aruande vormid on omavahel kooskõlas (seirearuande A vorm ja E vorm). Tihti peab RÜ TSile aruande esitamise tähtaega meelde tuletama. SA KIKi arvates peab TSi üks töötaja tegelema paljude erinevate ülesannetega ja aruannete koostamisel tehakse kiirustamisest palju vigu. SA Archimedeses on keeruliseim abikõlblikkust tõendavate dokumentide esitamine. Meetmest tulenevad reeglid on keerulised. Peamiseks veaks pidasid RÜd seda, et TSid ei tee reeglistikku ja nõudeid endale selgeks. TSiid eksivad, sest reeglita ei tutvuta detailselt, mitte sellepärast, et reegel ei ole järgitav.

Küsimusega nr 6 uuriti, millist tagasisidet on RÜd saanud toetusesaajatelt esitatavate aruannete keerukuse kohta. Kõik neli vastajat tõid välja, et tagasisidena on märgitud aruannete keerukust ja bürokraatlikust. Tagasisidet püütakse arvestada vormide väljatöötamisel, nii palju kui võimalik. *„Erinevates meetmetes on (.) aruandlus erineva keerukusega. Kõige keerukamad on meetmetspetsiifilised tehnilised aruanded. Kindlasti sooviks TSiid väiksemat bürokraatiat ja vaikselt me sinna poole ka liigume. Plaanis on nii taotlemise kui hilisema aruandlusega minna elektroonilisse keskkonda, et enam ei tuleks täita erinevaid Exceli vorme.“* (SA KIK)

Küsimusega nr 7 sooviti infot, kuidas on organiseeritud RÜde abi seoses dokumentide täitmisega. Kas TSid soovivad abi ja kuidas sellega on rahule jäädud. Kahe RÜ esindajad vastasid, et TSile määratakse projektikoordinaator, konsultant, kelle poole saab alati küsimustega pöörduda. Seda võimalust kasutavad TSiid sageli. Tihti soovitakse, et koordinaator vaataks aruande mustandi enne üle, kui see allkirjastatakse. TS peab siiski aruande ise tegema, RÜ ei saa seda ise endale koostada. EAS pakub abi kodulehe kaudu ning

TSe informeeritakse EASi kontaktisikutest. SA KIK tõi välja, et neil toimuvad infopäevad taotlejatele ja TSidele. Samuti nõustatakse telefoni ja meili teel, kodulehel on üleval juhendtoetuse taotlemiseks ja rakendamiseks. TSid kasutavat kõiki variante ja enamasti on rahul. SA Archimedes lisas, et projekti aruandluse kohta on kodulehel KKK rubriik ning samuti aruannete täitmise suunised. Nõuandva poolega on TSid üldiselt rahul.

Küsimuses nr 8 paluti märkida, millised on järelkontrolli, auditeerimise käigus leitud sagedasemad vead TSide raamatupidamises. Sagedamini esinevate vigadena tõi EAS välja, et raamatupidamislikult ei ole projekti toetuse saamisega seotud kulud korrektselt ettevõtte teistest kuludest eristatud. Projekti tegevustega on varem alustatud ja kulutusi tehtud, kui on otsusega fikseeritud projektiperioodi alguseks. SA Innove tõi esile, et projekti lõpus ei kattu abikõlblike kulude summa TSi raamatupidamises ja RÜ keskregistri andmebaasis. TSid ei leia piisavalt kiiresti originaaldokumente, originaalidel on puudu projekti number, mis koopiale oli käsitsi peale kirjutatud. SA KIK tõi välja, et valdavalt on probleeme dokumentide säilitamise osas. Organiseeritud on küll raamatupidamisdokumentide säilitamine, kuid unustatakse, et projekti dokumentatsioon on laiem. Lisaks eksitakse projektipõhises raamatupidamises. TS peab eristama projektiga seotud tulud ja kulud muust ettevõtte raamatupidamisest ja mõnikord tekitab see küsimusi. SA Archimedese esindaja sõnul on kõige sagedasem viga see, et projekti kulud ei ole eristatud nõude kohaselt muudest kuludest. Samuti ei lähe sageli raamatupidamises projekti kuludeks kantud summad kokku nende summadega, mis on struktuuritoetuste süsteemi andmetel projekti kuludeks kantud. Viimane on süsteemitehniline nähtus, millest väga kaugeleulatuvaid järeldusi teha ei tohiks.

Küsimuses 9 toodi veelkord välja, et raamatupidaja tuleks kindlasti kaasata kohe algusest peale projekti, siis ei teki probleeme või saavad need juba alguses lahendatud. *„Tähtis, et raamatupidaja oleks teadlik projekti koostamisest. Ta ei pea otseselt olema taotluse koostamisega seotud, aga projekti toimumisega peab ta kursis olema. Juhul kui projekt saab rahastuse, siis sellega kaasneb ka rida kohustusi raamatupidajale, millest ta peab aegsasti teadlik olema.“* (SA KIK)

2.3 Uuringust tulenevad järeldused ja soovitused

Uuringu tulemusena selgus, et nii raamatupidajad kui RÜd pidasid oluliseks raamatupidaja kaasamist projekti planeerimise ja koostamise etappi. Nende kaasamine taotluste ja finantsaruannete koostamise juurde vähendab RÜde andmetel aruannetes esinevaid vigu.

Inimesed, kes ei ole toetuste taotlemise ja projektide koostamisega eelnevalt kokku puutunud, vajavad selle alast nõustamist ja tuge. Seda väitsid nii raamatupidajad kui RÜd. Kõik intervjuudes osalenud raamatupidajad olid ise tegelenud toetuse taotlejate nõustamisega, kirjutanud projekte ning aidanud koostada finantsprognose.

Autori hinnangul selleks, et saada projektide rahastusele positiivne tulemus, tuleb kaasata raamatupidaja või finantsjuht projekti eelarve planeerimise etappi. Nemad on kursis organisatsiooni finantsaruandluse koostamise, tegevuskulude ning rahavoogudega. Eelarvesse planeeritavad summad peavad olema võimalikult reaalsed ja projekti elluviimiseks piisavad. Kui projektitaotlejatel ei ole oma raamatupidajat, siis on otstarbekam oma aja- ja tööjõuressursi piiratuse tõttu ning toetuse reaalse kasutamisega seotud riskide maandamiseks planeerida projektijuhtimisega seotud kulud projekti eelarvesse teenusena. Teenusega koos pakutakse tuge projektitoetuse maksimaalseks kasutamiseks, viies projekti tegevusi ellu süsteemselt planeerides ja juhtides. Aidatakse ettevõtte juhtkonda projekti administratiivsel, sisulisel juhtimisel, dokumentide haldamises, aruandluse koostamisel ning projekti raamatupidamise ja finantsjuhtimise korraldamisel.

Projekti dokumendihaldus peab andma ka projektiga otseselt mitteseotud inimesele kiiresti ettekujutuse sellest, mis projekti alusel on tehtud. Dokumentides peab olema kerge orienteeruda, et vajalikud dokumendid oleksid koheselt leitavad (vt jaotist 1.3.1). Uuringust järeldus, et asjaajamiskord, kas paberkandjal või elektroonsel kujul, väikeettevõtetes puudub. Intervjueeritavad tõid põhjuseks, et väikeettevõtetes tegeleb dokumentidega ettevõtja ise ja dokumendi ringluse, menetlemise kinnitamise korda eraldi ei vajata. Dokumentide menetlusega seotud toimingute tegemisel lähtutakse väikeettevõtetes Eestis kehtivatest seadustest ning konkreetse meetme nõuetest. RMP § 11 lg 1 kohaselt on raamatupidamiskohustuslane kohustatud koostama raamatupidamise sise-eeskirja. Uuringust järeldus, et raamatupidamise sise-eeskirjad on enamasti kõigil ettevõtetel olemas, nende koostamine kuulub raamatupidaja tööülesannete hulka. Intervjuudest selgus, et kõik ettevõtjad ei saa selle dokumendi vajadusest aru, raamatupidajatel tuleb selgitada neile seadusest tulenevaid kohustusi. Toetustega seotud dokumentide säilitamise osas on tulenevalt struktuurifondide seadustest omad nõuded. Kaks raamatupidajat olid pidanud tegema sise-eeskirjades projektiauditi tulemusel parandusi. Audiitor nõudis sise-eeskirjade täiendamist projektiga seotud dokumentide säilitamise tähtaegade lisamisega. Kui projektiga seotud raamatupidamise originaaldokumentide säilitamise aluseks on RPS § 12 „Raamatupidamise dokumentide säilitamise kohustus“, siis projektide dokumentatsiooni säilitamisel arvestatakse lisaks toetuse andja ja saaja vahelistest lepingutest tulenevaid nõudeid.

RTJ 12s muutus 01.01.2013. a täpsemalt see, et kohustuse periodiseerimine tuludesse vara kasuliku eluea jooksul kadus (vt jaotis 1.3.3) Intervjuu tulemustest järeldus, et RTJ 12 muudatused põhjustasid raamatupidajatele töömahu suurenemist, korrigeerida tuli sihtfinantseerimise kohustust seoses põhivaraga ja selle tulusse amortiseerimist. RTJ 12 muudatustega täheldasid raamatupidajad veel, et probleeme tekitas raamatupidajate, koolitajate ja audiitorite uute juhendite erinev tõlgendamine. Intervjuust Ernst & Young Baltic AS auditiosakonna juhtivkonsultandi Kati Luukasega selgus, et raamatupidajate ja audiitorite erinevad arusaamad seaduse muudatustest võisid olla tingitud sellest, et audiitorid lähtuvad mõnikord otse ELi seadusandlusest, raamatupidajad aga Eesti seadustest.

Bakalaureusetöö käigus uuriti RÜdelt ja audiitorilt, millised on sagedasemad vead, mis järelkontrolli ja auditeerimise käigus avastatakse. Lühiintervjuust Ernst & Young Baltic AS auditiosakonna juhtivkonsultandiga, uurides audiitori tähelepanekuid projektauditite käigus avastatud puudujääkide kohta selgus, et kolm põhilist rikkumist, mis projektauditi käigus avastatakse, on teavitamiskohustuse eiramine, probleemid hankemenetluses ning mitteabikõlblikud kulud. Teavitamiskohustus on reguleeritud struktuuritoetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, selle avalikustamise ning toetusest rahastatud objektide tähistamise ja ELi osalusele viitamise tingimuste ning korruga. Selle korra § 2 lõike 1 alusel on struktuuritoetuse saajal kohustus teavitada avalikkust struktuuritoetuse kasutamisest. Teavitamiseks kasutatakse eraldusmargina struktuuritoetuse logo. RÜde küsitlusest järeldus samuti, et pidevalt on probleeme ELi struktuuritoetuste teavituskohustuse täitmisega. Audiitori sõnul võib teavitamiskohustuse täitmise eiramise põhjuseks olla TSide teadmatust. EASi ja SA Archimedese esindajate sõnul, järelkontrolli ja auditeerimise käigus avastatud sagedasem viga on projektiga hõivatud töötajate abikõlblike töötasude tõestamine. Eriti osalise töötaja korral, kui on vaja esitada projektiga seotud kulude tõestamiseks töötaja ja töötaja allkirjastatud töötajatabelid. RMi ELi struktuurivahendite ja välisvahendite osakonna koostatud ülevaatest, kuhu on koondatud ajavahemikul 2007–2013 RMile esitatud rikkumiste aruannete informatsioon, lähtub samuti, et suurima osa rikkumistest moodustasid hankereeglite rikkumised (251), mis moodustavad 45% kõigist juhtumitest ja erinevad mitteabikõlblikud kulud (129 juhtumit). Valdavalt leiti vigu hankedokumentides, hanketeates või hangete menetluses. Probleemsed kohad olid hankemenetluse liigi valik ning hankelepingute muutmised. Mitteabikõlblikest kuludest tuvastati enim rikkumisi TSi suhtes, avastati hulk projekte, kus TS ei vastanud määruse nõuetele. Näiteks oli toetatud tegevusvaldkondi, mis ei ole määruses lubatud. Teine suurem hulk probleeme oli seotud kulutustega, mis ei ole meetme raames lubatud. Soetatakse projektis seadmeid, tehnikat,

materjale või tehakse täiendavaid ehitustöid, kuigi meede seda ei toeta. Samuti tuvastati rikkumisi kululiikidele kehtestatud proportsioonide osas, näiteks olid personalikulud suuremad kui eelarves lubatud. Selliseid rikkumisi avastatakse projekti lõppedes, kui kõikide kulude proportsioonid on võimalik täpselt välja arvutada (vt jaotist 1.4).

RÜd töid välja sagedasemate vigade põhjusena meetmest tulenevad reeglid. Need on keerulised ja TSid ei tee reeglistikku ja nõudeid endale selgeks. Ei eksita mitte sellepärast, et reegel ei ole järgitav, vaid seetõttu, et reegluga ei tutvuta detailselt. Intervjuudest selgus omakorda, et mitte kõik RÜdes töötavad konsultandid ei ole piisavalt kompetentsed tööülesannete täitmiseks. Lisaks toodi puudusena välja RÜde isegeneeruvate aruannete mittevastavus kehtivatele seadustele.

Autori hinnangul kajastavad raamatupidajad struktuuritoetusi projektide raamatupidamistes korrektselt, vastavalt nõuetele. Lisaks pikaajalisele töökogemusele toetuste kajastamisel, täiendavad raamatupidajad oma teadmisi järjepidevalt erialastel koolitustel. Tänu oma kogemustele ja oskustele ei ole neil tekkinud suuri probleeme struktuuritoetuste kajastamise, toetustega seonduva dokumentatsiooni koostamise ja esitamisega.

Autor soovib toetuse taotlejal projekti algfaasi kaasata raamatupidaja, sellega vähendatakse projekti eelarves tekkivaid vigu ja riske. Väikeettevõtetele soovitaks raamatupidamisteenuste pakkujat, kellel on kogemusi ka projektide kirjutamises, sellega hoitaks kokku nii ajas kui ka eelarves.

Autoril on ettepanek koostada uus projektide struktuuritoetuste kajastamise käsiraamat, mis oleks kooskõlas perioodi 2014–2020 struktuuritoetuste seadusega. Eelmine käsiraamat oli koostatud BDA Estonia poolt 2007. a. ning mõeldud abiks perioodi 2007–2013 struktuuritoetuste projektide elluviijatele. Tänapäevaks on õigusaktid ning sihtfinantseerimise arvestuspõhimõtted RTJ 12 muutunud.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada projektide struktuuritoetuste kajastamise nõuded raamatupidamises, nende täitmine ja nõuetest tulenevad probleemid.

Töös kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit. Intervjueeriti raamatupidajaid, uurimaks struktuuritoetuste kajastamist raamatupidamises. RÜdelt küsiti raamatupidajate osaluse tähtsuse kohta projektide aruandluse koostamisel. Lisaks tehti lühiintervjuu Ernst & Young Baltic ASi auditiosakonna juhtivkonsultandiga, et uurida audiitori tähelepanekuid projekti-auditite käigus avastatud puuduste kohta.

Uuringu tulemusena selgus, et väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted ostavad enamasti raamatupidamisteenuse sisse. Raamatupidaja kaasatakse tihti juba toetuse taotlemise algfaasi, kas siis ainult finantsproгноoside koostamiseks või tellitakse temalt kogu projekti kirjutamine. Nii raamatupidajad kui RÜd pidasid oluliseks, et projekti taotluste ja aruannete täitmise juurde kaasataks asjatundja. RÜde küsitluse vastustest selgus, et raamatupidajate koostatud aruannetes on vähem vigu, nad on detailides täpsemad kui projekti sisulise poolega tegelevad projektijuhid. Autori hinnangul peaksid projektide sisulise osa koostama äriidee väljamõtledjad, finantsaruandluse raamatupidajad. See vähendaks hilisemaid arusaamatusi toetuse taotlemise eesmärgis ja tulemustes.

Raamatupidajatega tehtud intervjuudest ilmnes, et toetustega seotud projektide raamatupidamisarvestuseks kasutatakse majandustarkvarasid, mis võimaldavad projekti kulusid eristada eraldi kulukonto avamise või objektide ning tunnuste lisamisega. Väikeettevõtetes asjaajamiskord paberkandjal või elektroonsel kujul sageli puudub. Dokumentidega tegeleb väikeettevõtja ise, lähtudes Eestis kehtivatest seadustest ning konkreetse meetme nõuetest. Raamatupidamise sise-eeskirjad on enamasti kõigil ettevõtetel olemas, sest nende koostamine kuulub raamatupidaja tööülesannete hulka. Kaks raamatupidajat olid pidanud audiitori nõudel tegema sise-eeskirjades parandusi – lisada tuli projektiga seotud dokumentide säilitamise tähtsust, mis tulenevad struktuuritoetuste seadustest.

Struktuuritoetuste kajastamise nõuetest tekitas raamatupidajate sõnul probleeme RTJ 12 muudatus, tuli korrigeerida põhivaraga seotud sihtfinantseerimise kohustust. Segadust

põhjustas uute juhendite erinev tõlgendamine raamatupidajate, koolitajate ja audiitorite poolt. Ernst & Young Baltic ASi auditiosakonna juhtivkonsultandi arvates võisid erinevad arusaamad olla tingitud sellest, et audiitorid lähtuvad ELi seadusandlusest, raamatupidajad aga Eesti seadustest. Raamatupidajad tõid probleemidena veel esile RÜdele esitatavad isegeneeruvate aruannete mittevastavuse kehtivatele seadustele ning RÜdes töötavate konsultantide ebapiisava kompetentsi.

Intervjuust audiitoriga ning RÜde küsitlusest järeldus, et projektauditites avalduvad puudused on enamasti seotud hanke toimingute, struktuuriseadusest tuleneva teavitamiskohustuse eiramise ning abikõlblike kulude tõendamisega. RÜde sõnul on meetmest tulenevad reeglid keerulised. Aruandluses tekkivate vigade põhjuseks on sageli TSide ebapiisav reeglistiku ja nõuete tundmine.

Uuringu tulemuste põhjal esitab bakalaureusetöö autor järgmised soovitusel:

- Toetuse taotlemisel tuleks asjatundlikkuse puudumisel kaasata eksperte, see tagaks projektide rahastamise.
- Raamatupidaja peaks kaasama projekti algfaasi, sest selles etapis tuleb läbi mõelda kõik vajalikud toimingud ja nendega seotud kulud. Raamatupidajate kaasamine taotluste ja finantsaruannete koostamisse vähendaks RÜdele esitatavates aruannetes esinevaid vigu.
- RÜd võiksid rakendada ühist isegeneeruvat finantsproгноoside ja aruannete põhja, see vähendaks vigu esitatavates aruannetes ning toetuse taotlejate ajakulu.
- Toetuste kajastamise käsiraamatut tuleks uuendada, viies selle kooskõlla kehtivate õigusaktidega.

BDA Estonia on struktuuritoetuste kajastamiseks koostanud projektide struktuuritoetuste kajastamise käsiraamat. See oli mõeldud abiks perioodi 2007–2013 struktuuritoetuste projektide elluvijatele. Õigusaktid mille põhjal see raamat koostati on tänaseks muutunud. Autor leiab, et käsiraamatut oleks vaja uuendada. See aitaks vältida arusaamatusi raamatupidajate, koolitajate ja audiitorite vahel.

VIIDATUD ALLIKAD

Aruandlus. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus.

<http://www.eas.ee/et/ettevotjale/ettevotte-arendamine/innovatsioon/teadus-ja-arendustegevus/aruandlus> (15.03.15)

Aruandlus. Eesti Töötukassa.

<https://www.tootukassa.ee/content/teenused/aruandlus> (15.03.15)

Buijs, J. (2008). Action Planning for New Product Development Projects.

<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=dd6d9fe1-defd-4728-9ca8-04564c9d459f%40sessionmgr110&vid=6&hid=105> (15.03.15)

DuBois, M., Hanlon, J., Koch, J., Nyatuga, B., Kerr, N. (2015). Leadership Styles of Effective Project Managers: Techniques and Traits to Lead High Performance Teams.

<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=8&sid=2aa55905-0818-4dc3-8fcb-ff06731bfc03%40sessionmgr4004&hid=4107> (15.03.15)

EAS-i lahendused ja toetusvõimalused.

<http://www.eas.ee/et/alustavale-ettevotjale/eas-i-lahendused-ja-toetusvoimalused/starditoetus/ueldist> (04.04.15)

Erala, Sille. OÜ Positiivne Tulem pearaamatupidaja. Projektide raamatupidamine struktuuritoetuste kasutamisel. Autori intervjuu. Helisalvestis. (05.05.15).

Ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamine. (2014). Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus.

<http://www.eas.ee/images/doc/sihtasutusest/uuringud/ettevotlus/ettevotlustoetuste-vahehindamine-2014.pdf> (12.12.15)

EL eelstruktuurivahendid. Rahandusministeerium.

<http://www.fin.ee/euroopa-liidu-eelstruktuurivahendid> (12.12.15)

EL regionaalpoliitika.

<http://www.struktuurifondid.ee/mis-on-struktuuritoetus/> (04.04.15)

European Regional Development Fund.

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/ (12.12.15)

European Social Fund.

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/social-fund/ (12.12.15)

EU Solidarity Fund.

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/solidarity-fund/ (12.12.15)

Frumușanu, M. L., Breuer, A., Jurchescu, D. (2011). The role of accounting information writing and project implementation.

<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&sid=2aa55905-0818-4dc3-8fcb-ff06731bfc03%40sessionmgr4004&hid=4107> (15.03.15)

Juhend ERF toetuse saajatele. SA Innove Investeeringute üksus.

http://www.Innove.ee/UserFiles/Struktuuritoetused/Juhendid,%20abiaterjalid/Kasiraamat_toetuse_saajale_ERF_nov_2012.pdf (04.05.15)

Kahlo, Eliis. OÜ Kahlo Grupp pearaamatupidaja. Projektide raamatupidamine struktuuritoetuste kasutamisel. Autori intervjuu. Helisalvestis. (04.05.2015).

Kaldjärv, N. (2011). Uus aasta, uued juhendid: raamatupidamise toimkonna juhendid 2012.

<https://www.kpmg.com/EE/et/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Artiklid/Documents/RTJ-muudatused-NKaldjarv-dets2011-RP.pdf> (15.03.15)

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs.

<http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>. (22.09.15)

Laherand, M.- L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn. Infotrükk.

Nicolae, C.M., Constantinescu, L.A. (2011). The importance of financial consulting in the development of small and medium-sized enterprises in the European Union.

<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=a331dda3-0975-41e3-9028-f29dcb18e4a8%40sessionmgr113&vid=22&hid=101>. (12.09.15)

Pajulaa, Riin. Arvestusabi OÜ raamatupidaja. Projektide raamatupidamine

struktuuritoetuste kasutamisel. Autori intervjuu. Märkmed. (22.12.15).

Perioodi 2004–2006 struktuuritoetuse seadus. Vastu võetud Riigikogus 10.12.2003 - RT I 2003, 82, 552.

Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seadus. Vastu võetud Riigikogus 07.12.2006 - RT I 2006, 59, 440.

Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadus. Vastu võetud Riigikogus 04.06.2014.

Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord. Vastu võetud Vabariigi Valitsuse poolt 01.09.2014.

Podean, I. M., Benta, D., Mirceana, C. (2010). Overlapping Boundaries of the Project Time Management and Project Risk Management.

<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=15&sid=880be682-3c8e-460a-91f5-3c55b03a3d91%40sessionmgr4002&hid=4106> (15.03.15)

- Pollack, J., Adler, D. (2015). The relationship between project management and small to medium enterprise profitability.
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=45ba84ae-a96c-4718-a8a1-d271b3323691%40sessionmgr4002&hid=4107> (15.03.15)
- Projektide raamatupidamine struktuuritoetuste kasutamisel: käsiraamat. (2007). Koostaja BDA Estonia.
https://www.hm.ee/sites/default/files/raamatupidamise_kasiraamat.pdf (12.04.15)
- Raamatupidamise seadus. Vastu võetud Riigikogus 20. novembril 2002. a – RT I, 2002, 102, 600; RT I, 12.11.2010, 1.
- Raamatupidamise Toimkonna juhendid. Vastuvõetud Raamatupidamise Toimkond 2014.
- Taylor, J. (2006). Survival Guide for Project Managers. Project and Project Manager Selection.
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=880be682-3c8e-460a-91f5-3c55b03a3d91%40sessionmgr4002&vid=11&hid=4106> (12.04.15)
- Toetustega seotud rikkumised. Rahandusministeerium.
<http://www.fin.ee/toetustega-seotud-rikkumised> (10.12.15)
- Uustal, Reet. Raamatupidamine „Saare“ OÜ pearaamatupidaja. Projektide raamatupidamine struktuuritoetuste kasutamisel. Autori intervjuu. Helisalvestis. (05.05.15).
- Varblane, U. (2015). Euroopa raha võlu ja valu. - *Riigikogu Toimetised* 32,2015
<http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=16676> (12.12.15)
- Välisloetused. Rahandusministeerium.
<http://www.fin.ee/valistoetused> (10.12.15)
- Õunpuu, L. (2014). Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1 (21.10.15)

SUMMARY

ACCOUNTING OF PROJECTS IN USING STRUCTURAL AID

Krista Puna

A lot of enterprising Estonians use the chance to develop their companies with the use of opportunities of funding provided by various structural funds. There are certain requirements to stating the received aid in accounting, based on the law, regulations and instructions of the Accounting Board. In addition, the funders have their own requirements to the documents and reporting of the supported projects. The objective of the research was to determine the requirements of stating structural aid of projects in accounting, adherence to these requirements, and the problems arising from this. The research was carried out using the qualitative method. The accountants of five Estonian companies were interviewed and the 2nd level intermediate bodies were surveyed. The results were analysed, comparing its similarities and differences to the theory.

The research revealed that accounting of projects which received aid is generally done by accounting service providers. Current laws, regulations and the generally accepted accounting practices in Estonia are being followed upon stating structural aid. Accounting software is used for work, which enable to differentiate between the expenses of the project through opening a separate expenses account for the project or differentiating between expenses of the project by adding objects or indicators. The respondents find that it is recommended for the client to hire an accountant for the period when the project is being budgeted, and continue work with stating the project in accounting when the aid is received.

The research revealed that there have been a few problems caused by changes in the instructions of the Accounting Board. These were caused by understanding the updates differently. Trainers as well as auditors have developed different understandings of statements arising from the changes.

In Estonia, the handbook of stating structural aid for projects has been prepared by BDA Estonia in cooperation with the Ministry of Finance and final beneficiaries, this dates back to 2007. The legislation which this handbook is based on has changed by today. Such a handbook is required in updated form for aid applicants as well as accountants who are involved in reporting the aid, in order to rely on this in their work.

LISAD

Lisa 1. Intervjuu küsimused

❖ Projektide raamatupidamine struktuuritoetuste kasutamisel

Üldised/sissejuhatavad andmed

- Kui pikk on Teil raamatupidajana töötamise staaž, kui kaua olete sellest tegelenud projektide raamatupidamisega?
- Milline on Teie haridus?
- Millistel projektide raamatupidamisega seotud koolitustel olete osalenud ja mis aastatel?
- Milline on Teie seos toetusesaajatega
 - a) Kas olete raamatupidaja toetust saanud organisatsioonis või osutate raamatupidamisteenus?
 - b) Kas olete kokku puutunud ka projektide kirjutamisega, eelarvete koostamisega, hangete läbiviimisega, projektijuhtimisega?

❖ Projektide raamatupidamine

1. Milliste projektide raamatupidamisega Te olete tegelenud?

Võimalikud täpsustavad küsimused:

- Millise toetusprogrammi raames toetus on saadud?
- Toetuse saamise aasta
- Asukoht (Maakond)
- Kirjeldage lühidalt toetust saanud projekti /ettevõtet
- Ettevõtte asutuse suurus (töötajate arv)
- Tegevusvaldkond, tooted/teenused, turud (Eesti/välismaa)
- Millal on ettevõtte oma tegevust alustanud ja kuidas sai Eesti turule (kohalikud omanikud alustasid nullist,
- Enda hinnang sellele, kui suur on toetuse saamise osatähtsus organisatsiooni arendusele (st innovatsioonile)

2. Kas Teiega seotud projektidel on olemas asjaajamiskord ja neis on sätestatud

- a) Projektidega seotud dokumentide menetlemine?
- b) Projektide dokumentide säilitamise protseduurid (pidades silmas projektiga seotud dokumentatsiooni ajalise säilitamise nõuet)?
- c) Projektidega seotud asjaajamise üleandmise protseduurid (näit. projektijuhti või raamatupidaja vahetumisel)?

3. Kas on olemas raamatupidamise sise-eeskirjad ja nendes on kirjeldatud:

- a) Projektiga seotud tehingute kajastamine?
- b) Projekti üld-, personali- ja transpordikulude arvestamise meetoodika?
- c) Projekti raames (toetusega) soetatud põhivarade arvestus?
- d) Sihtfinantseerimise kajastamine?
- e) Projektiga seotud raamatupidamis- originaaldokumentide säilitamise ajalised nõuded?

4. Millist raamatupidamistarkvara Te kasutate projektide raamatupidamise kajastamisel? Kas olete programmiga rahul, millised on plussid ja miinused?

- a) Kas raamatupidamistarkvara võimaldab projekti kulude eristamist läbi projektile eraldi kulukonto avamise või projekti kulude eristamise teel objektide või tunnuste lisamisega?

Lisa 1 järg

- b) Kulude eristamine toimub iga projekti kohta eraldi?
- c) Raamatupidamistarkvara võimaldab eristada erinevatest allikatest projekti jaoks saadud summasid (toetus, omafinantseering)?

5. Milliseid probleeme, muudatusi, arusaamatusi on kaasa toonud RTJ 12 01.01.2013 muudatused?

- a) Töömahu muutus
- b) Korrigeerimised

6. Kas Te olete pidanud täitma ja esitama ka aruandeid erinevatele toetust jagavatele RÜdele?

- a) Kuidas hindate erinevate RÜde aruannete keerukust?
- b) Kas RÜ aitab oluliselt või enamasti kaasa projekti aruannete koostamisele?

❖ Dokumentide arhiveerimine ja säilitamine

- a) Dokumente säilitatakse enda ettevõttes või kasutate arhiveerimisteenuse pakkujat?
- a) Kas arhiveerimissüsteemi protseduurid võimaldavad saada projekti audititeks juurdepääsu kõikidele projektiga seotud dokumentidele?

Suur tänu Teile võimaldatud aja ja abi eest!

Lisa 2. Intervjuu transkriptsioon – Kahlo Grupp OÜ

Aeg: 04.05.2015 kell 10:08

Asukoht: Kahlo Grupp OÜ kontor

Intervjueeritav : Eliis Kahlo

Intervjuu kestis 45 minutit ja 42 sekundit.

K: Tänan Teid, et aega leidsite ja mind selle väikese intervjuuga aitate. ((naeratab)). Mis siis ikka hakkame kohe algusest pihta. Khm (.) Kui pikk on Teil raamatupidajana töötamise staaž, kui kaua olete sellest tegelenud projektide raamatupidamisega?

E: (.) Raamatupidamise õpingutega alustasin ametlikult 2000.a. (.) sellest ajast olen tööalaselt aina edasi liikunud. Enne ametlike õpingute algust tegin raamatupidamise tööga umbes (.) viie aasta jooksul põgusalt tutvust ühe staažika raamatupidaja juhendamisel, aga seda ei saa otseselt töökogemuseks vist pidada ((naeratab)).

K: Ma arvan, et ikka saab. Seda saab juba ju pikaks praktikaks lugeda ((naeratab)). (.) Milline on Teie raamatupidamisalane haridus?

E: (.) Olen lõpetanud raamatupidaja baaskursused 2000.a. Seda siis EM Majandusarvestuse Keskuses ja ühtlasi omandanud raamatupidaja kutsepädevusdiplomi. 2008. A lõpetasin TTÜ, majandusarvestuse erialal. Hetkel täiendan end TTÜ magistriõppes Majandusarvestuse ja ärianduse erialal spetsialiseerumisega audiitortegevusele.

K: Kas olete osalenud projektide raamatupidamisega seotud koolitustel?

E: (.) Projektide raamatupidamist käsitleti põgusalt TTÜ majandusarvestuse õppeprogrammi raames, kuid see oli tõesti põgus ülevaade. Otseselt koolitustel ei ole ma osalenud, kuid internetis on väga palju juhendmaterjale selle teema kohta.

K: Nii (.) Kas olete olnud raamatupidaja toetust saanud organisatsioonis või osutate ainult raamatupidamisteenust?

E: Osutan teenust.

K: Selge. (.) Milline on olnud Teie seos toetusesaajatega? Eee (.) Kas olete kokku puutunud ka projektide kirjutamisega, eelarvete koostamisega, hangete läbiviimisega, projektijuhtimisega?

E: ((Mõtleb)) Olen aastate jooksul koostanud paarkümmend ning lisaks osalenud nõustajana või toetava jõuna veel suure hulga projektide koostamisel. Hetkel on minu raamatupidamisbüroo kliendiportfellis ca kümnekond ettevõtet, kes on erinevatest fondidest toetusi saanud. (.) Osa neist on toetust saanud minu kaasabil, osa mitte. Viimased on minu kliendiks sattunud siis, kui neil toetus juba eelnevalt käes oli. (.) Projektide kirjutamise ja eelarvete koostamisega olen kokku puutunud päris palju. Hangete läbiviimisega otseselt mitte ning projektijuhtimisega põgusalt.

K: Mis Te arvate kui oluline on kaasata raamatupidaja projekti algusfaasi. (.) Ressursside planeerimise ja eelarvete tegemise juurde?

E: (.) Arvan, et sõltub ettevõttest, konkreetsest projektist ja raamatupidajast. Kuna Eestis on raamatupidamise üldine tase allapoole arvestust st. häbiväärselt madal, siis 90% end raamatupidajaks nimetavatest inimestest ei saa üldse aru ei projektidest ega nende eelarvetest rääkimata millegi planeerimisoskusest. (.)tegelikkuses peaks raamatupidaja või finantsjuht olema kindlasti projekti algusfaasi juures ning koostama ning põhjendama arvuliste faktide ning analüüsidega kõik projekti eelarvega seotud arvulised näitajad.

K: (.) Tänan. Hmm (.) Lähme siit edasi pisut süvenenult projektide raamatupidamise teemasse. Esimeseks küsiks milliste projektide raamatupidamisega täpsemalt Te olete tegelenud? (.) Millise toetusprogrammi raames need toetused on saadud?

Lisa 2 järg

E: (.2) Olen tegelenud Töötukassa starditoetuste, EAS starditoetuste ja EAS kasvutoetustega, mis on saadud perioodil kevad 2009 kevad kuni 2014 suvi/sügis.

K: Milliste maakondade klientidega tegemist on olnud?

E: (.) Valdavalt Tallinn ja Harjumaa, kuid üks klient oli ka Raplamaalt, kes Töötukassa kaudu toetust sai ja (.) üks EAS kasvutoetuse saaja oli Lääne-Virumaalt.

K: Ahah (.) Palun kirjeldage lühidalt toetust saanud projekte , ettevõtteid.

E: No (.) Aastate jooksul on neid hästi palju olnud. (.) Loetlen lühidalt mõned valdkonnad, sest Töötukassa ja EAS Start on sisult sarnased. Näiteks: Ravimaniküür ja ravipediküür eakatele, puuetega inimestele sh seenhaiguste ja haavandite ravi, teenus kliendi asukohas (.) siis veel piksekaitseüsteemide paigaldamine. Nendest on tänaseks saanud Eesti üks tunnustatumaid piksekaitse paigaldajaid; (.) Arboristiteenused see on ohtlike puude langetamine ning hooldus – googelda, saad palju infot ((naerab)). Elektritööd ja piksekaitse. See oli teine piksekaitse teemaline äriplaan, kuid veidi teise nurga alt teenus. Nad kasutavad alternatiivenergiat. (.2) Laste mängutuba Tallinnas, haljastus- ja heakorratööd, vesitrükiteenused (.) survepesu- ja Liivapritsitööd - valdavalt fassaadipuhastus ehitussektoris ning reostuste likvideerimine, samuti trassipuhastus ja ummistuste likvideerimine. Siis (.) avade taastamine spets seadmega see on valdavalt traktorite jm suurte töömasinate remont ja veel (.) loomakliinikule röntgenaparatuuri soetamine oli ka ((naeratab)).

K: Seda on päris palju ((naeratab))

E: Jah. Lisaks veel EAS kasvutoetust olen kirjutanud kaks korda. Toetust sai üks Lääne-Virumaal asuv puidutööstus laienemisprojekti tarbeks. Nad toodavad ripplae mooduleid. Ning sama loomakliinik, kes röntgenaparatuuri soetas, tahtis kasvutoetuse raames ka hambaravi aparatuuri, kuid see äriplaan ei läinud läbi, kuna loomakliinik oma spetsiifilise tegevuse tõttu ei suuda ära tõendada ekspordi, mis on kasvutoetuse puhul nõutud. Väga kahju sellest...

K: (.) Kui suured on toetust saanud ettevõtted, asutused?

E: Eesti mõistes ikka pisikesed firmad, kuni 10 töötajat. Kasvutoetuse firmal oli plaan paarikümne töötajani laieneda.

K: Nii (.) Nende ettevõtet tegevusvaldkonnad Te juba nimetasite. Kas tooted/teenused, turud olid mõeldud Eestisse või ka välismaale?

E: Tegevusvaldkonnad ma nimetasin jah. Valdavalt ikka Eesti turule suunatud. (.) Kasvutoetust saanud puidutööstus suundub küll peamiselt välismaale oma toodanguga.

K: (.) Millal on ettevõtted oma tegevust alustanud ja kuidas nad on Eesti turul alustanud, nullist?

E: (.) Üldiselt jah. Toetust ju saavadki kuni 1 aasta vanad ettevõtted. Praeguste uute EASi nõuete järgi ühendati kasv ja start, nüüd saavad toetust kuni 3.a. vanad firmad. (.) aga siiani olid kõik ikka alustavad ettevõtted. Tõsi küll, omanikel pidi varasemast olema kogemus ette näidata kas samas või sarnases valdkonnas. Minu kliendid on kõik olnud eestlastest omanikud.

K: Milline on Teie hinnang sellele, kui suur on toetuse saamise osatähtsus organisatsiooni arendusele (st innovatsioonile)?

E: (.) Kindlasti väga suur. Nii mõnigi ei oleks täna see, kes ta on tänu toetusele. Üks minu esimesi äriplaan oli piksekaitse teemaline. Taotleja oli mees, kes oli elus kõik kaotanud – ta oli tööst ilma jäänud ja viimasest kohast ka rahad saamata. Seega töötü ja võlgades. Inimesena tundus mulle esialgu üsna vähese taibuga maamees ja ausõna mul ei olnud usku, et see mees suudab oma firmaga hakkama saada. Tegin talle äriplaani - tema ideede kohaselt muidugi ((naerab)). Ta sai toetuse ja muudkui küsis mu käest nõu mida tohib ja kuidas tohib.

Lisa 2 järg

Tänaseks olen talle 5 aastat raamatupidamisteenust osutanud, oleme üsna head tuttavad ja tema on oma piksekaitse valdkonnas Eestis ikka väga tuntud tegija. Tema paigaldatud on pea kõik uute hoonete piksesüsteemid nt Ülemiste keskus, mitmed haiglad üle Eesti, koolimajad, ühiskondlikud hooned jt sellise mastaabiga ehitusobjektid, kuhu igal pisikesel firmal asja ei ole. Seega toetus läks 110% õigesse kohta. See konkreetne isik on väga ilmekas näide. On ka selliseid, kes oleks oma äri nagoonii üles upitanud nt laenude najal, kuid toetus on ikkagi suureks toeks olnud. Kahjuks olen kokku puutunud ka ebaausate toetuse saajatega, mille puhul on eelkõige kahju enda tehtud tööpanusest ja ka EU rahadest, mis oleks võinud kellegi teise tõelise toetuse vajaja heaks minna.

K: Või siis nii. (.) Aga edasi (.) Kas Teiega seotud projektidel on olemas asjaajamiskord ja neis on sätestatud projektidega seotud dokumentide menetlemine? (.) Projektide dokumentide säilitamise protseduurid. Pidades silmas projektiga seotud dokumentatsiooni ajalise säilitamise nõuet? Projektidega seotud asjaajamise üleandmise protseduurid (näit. projektijuhti või raamatupidaja vahetumisel?)

E: ((Mõtleb)) Vastavad korrad on sätestatud toetuse saaja ja toetuse andja vahelise lepinguga, raamatupidamisteenuse osutaja otseselt asjasse ei puutu. Tean, et mõnel firmal on vastavad protseduurireeglid väga täpselt täidetud, kõigil mitte. Korra olen kokku puutunud ka EAS-i järelkontrolliga, mis ei tuvastanud vigu.

K: Kuidas on lood raamatupidamise sise-eeskirjadega, kas need on olemas ja nendes on kirjeldatud näiteks projektiga seotud tehingute kajastamine, projekti üld-, personali- ja transpordikulude arvestamise meetodika, toetusega soetatud põhivarade arvestus? Sihtfinantseerimise kajastamine ja projektiga seotud raamatupidamis-originaaldokumentide säilitamise ajalised nõuded?

E: Raamatupidamise sise-eeskirjadega on paljudes firmades kehvasti st firmajuhid ei saa aru mis need on ja miks need peaksid olema. (.) Seega ei taheta neid väga koostada ning ka raamatupidamisteenuse osutaja ei kipu neid omaalgatuslikult koostama, sest klient ei ole nõus vastava töö eest maksma. Seega vastus küsimusele, et need firmad, kus asjad on väga hästi korras, on ka projektidega seotud dokumentatsioon reguleeritud kõigis küsitud punktides. Osades firmades aga ei ole mitte midagi ja loodetakse heale õnnele, et ehk ei kontrollita ((muigab)).

K: Millist raamatupidamistarkvara Te kasutate projektide raamatupidamise kajastamisel? Kas olete programmiga rahul, millised on plussid ja miinused?

E: Ee (.) Kasutan Standard Booksi kõikide klientide raamatupidamise korraldamisel. Oman bürooversiooni litsentsi ning olen investeerinud mitmetesse lisamoodulitesse, mis on vajalikud ning teevad töö kiiremaks ja mugavamaks. Üldiselt olen oma tarkvaraga rahul, väikeseid probleeme tuleb vahel ikka ette.

K: Kas raamatupidamistarkvara võimaldab projekti kulude eristamist läbi projektile eraldi kulukonto avamise või projekti kulude eristamise teel objektide või tunnuste lisamisega?

E: Jah, (.) objektiarvestus on võimalik, samuti olen loonud eraldi kontod ja nimetanud need vastavalt vajadusele. Mh (.) Muidugi palju sõltub konkreetse ettevõtte tegevusest ja vajadusest kuidas programmis neid asju korraldada.

K: (.) Kas kulude eristamine toimub iga projekti kohta eraldi?

E: Vastavalt vajadusele, aga toetuse puhul kindlasti jah.

K: Kas raamatupidamistarkvara võimaldab eristada erinevatest allikatest projekti jaoks saadud summasid (toetus, omafinantseering)?

Lisa 2 järg

E: Jah, sõltub tarkvara kasutaja oskustest ((naerab)).

K: Nii ja edasi (.) Kas seoses RTJ 12 01.01.2013 muudatustega on tekkinud arusaamatusi, probleeme projektide struktuuritoetuste kajastamisel raamatupidamises? Kas olete teinud tagasiulatuvalt korrigeerimisi? Mida täpsemalt?

E: Segadust ja küsimusi tekib pidevalt, sest ka audiitorid, koolitajad, nõustajad mõistavad sageli samu asju erinevalt.

K: Ehk on mingit konkreetsemat näidet, mille juures on erinevad arusaamad koolitajatel ja audiitoritel. Täpsemalt milliste kannete või kajastamise juures.

E: Raske konkreetset vastata sellele küsimusele (.3). Olen näiteks esitanud küsimuse: kas 5.a. toetus summas 5000 eurot periodiseerida tulusse 5 aasta jooksul 5 x 1000 eurot, kahele tunnustatud audiitorile, kes vastasid kardinaalselt vastupidi. Üks vastas, et jah, kanda tulusse 5.a. jooksul, teine vastas, et kanda tulusse perioodi lõpus.

K: Või nii ((imestab)). Kas Teie töömaht on muutunud, seoses nende muudatustega?

E: Ei ole oluliselt märganud töömahu muutust.

K: Kas Te olete pidanud täitma ja esitama ka aruandeid erinevatele toetust jagavatele RÜdele? Kuidas hindate erinevate RÜde aruannete keerukust? Kas RÜ aitab oluliselt või enamasti kaasa projekti aruannete koostamisele?

E: (.2) Mida siin RÜde all mõeldud on?

K: Mõtlen erinevate toetuseandjate aruannete keerukust. (.) Kas keerukamad on Töötukassa aruanded või EAS-i?

E: Senikaua kui Töötukassa veel ei kasutanud EAS-iga ühised põhjasid, neid isegenereeruvaid finantsprognose, siis olid nende näidised vigased. Olen neile sel teemal ka tähelepanu juhtinud. Praegu kasutatakse sama Exceli tabelit, mille on muuseas üle võtnud ka mitmed pangad laenuaotluste juurde. (.) Praegu on täitmise nõuded ühesugused, kuigi tabel on jäik ja seda ei saa muuta vastavalt ettevõtte vajadusele. Nt. võiks olla võimalus nimetusi või perioode muuta. (.) Järeларуandlusest olen esitanud dokumente Töötukassale. See toimus paar aastat tagasi. Sisuliselt ei olnud tegemist keeruka dokumendiga, kuid ilmselgelt paistis välja, et ametnik, kes asja kontrollis, ei saanud oma töö sisust üldse aru. Ta ei saanud aru mis vahe on KMga ja KMta summal.

K: Kas aruannete tegemisel tekkinud küsimuste korral ka abistati?

E: Mul ei ole olnud vajadust täiendavat abi paluda, olen hakkama saanud. Seetõttu ei oska küsimusele vastata.

K: Kas raamatupidajana olete teinud aruannete nii sisulist osa kui ka finantsaruandeid?

E: Mina olen kogu aruannete sisulise osa ise koostanud, (.) kuigi kõik raamatupidajad ei saa sellega kindlasti hakkama.

K: Nii ja viimased küsimused ((naeratab)). Kas Te säilitate dokumente enda ettevõttes või kasutate arhiveerimisteenuse pakkujat?

E: Dokumentide säilitamine on raamatupidamisteenust telliva kliendi vastutusel.

K: (.) Kas arhiveerimissüsteemi protseduurid võimaldavad saada projekti audititeks juurdepääsu kõikidele projektiga seotud dokumentidele?

E: Raamatupidamisprogrammist on võimalik vajalik info kätte saada. Pabermaterjalide säilitamise eest vastutab iga toetuse saaja. (.) Eeldan, et probleeme ei tohiks tekkida kui peaks tekkima vajadus mingeid dokumente taasesitada.

K: Ja olemegi jõudnud lõpuni. (.) Veelkord suur, suur tänu leitud aja eest!

E: Aga Palun!

Lisa 3. Intervjuu transkriptsioon - Anonüümne raamatupidamisbüroo

Aeg: 30.04.2015 kell 11:30

Asukoht: Anonüümne ettevõtte kontor

Intervjueeritav : anonüümne intervjueeritav

Intervjuu kestis 34 minutit ja 15 sekundit.

K: Khmm (.) Suur tänu, et aega leidsite ja mind selle väikese intervjuuga aitate. ((naeratab)). Alustuseks on mul mõned küsimused Teie raamatupidamise kogemuse kohta. Kui pikk on Teil raamatupidajana töötamise staaž ja kui kaua olete sellest tegelenud projektide raamatupidamisega?

L: (.) Raamatupidajana olen töötanud 42 aastat, sellest projektidega seotud arvestusega olen olnud seotud alates (.) 2006.aastast.

K: (.) Milline on Teie haridus?

L: Kõrgharidus

K: Kas tegemist on majanduslase kõrgharidusega?

L: Oman raamatupidamise-ja finantsarvestuse erialal kõrgharidust

K: Kas Te olete osalenud projektide raamatupidamisega seotud koolitustel?

L: (.) Olen osalenud 2009. Aastal koolitusel „Projektide finantsjuhtimine struktuuritoetuste kasutamisel“ mahuga 12 AK ja (.) 2012. aastal kahe päevasel Projektijuhi finantsprogrammi koolitusel.

K: Ohho, siis olete koolitatud täpselt sel teemal, millest minu bakalaureusetöö seisneb ((naerab)). Nii (.) Kas olete olnud raamatupidaja toetust saanud organisatsioonis või osutate ainult raamatupidamisteenust?

L: 2008-2012 olin palgaline raamatupidaja, alates 2013.aastast osutan teenust

K: Selge. (.) Milline on olnud Teie seos toetusesaajatega? Eee (.) Kas olete kokku puutunud ka projektide kirjutamisega, eelarvete koostamisega, hangete läbiviimisega, projektijuhtimisega?

L: ((Mõtleb)) 2008-2012.a. tegelesin taotlejate nõustamisega projektide kirjutamisel ja aruannete koostamisega Leader kohalikus tegevusgrupis Võrumaal. (.) 2010.a. läbisin koolituse teemal „Projektitaotluste menetlemine“, mis sisaldas protsesside juhtimise, riskide hindamise ja maandamise, kontrollimeetmete rakendamise, protsesside kaardistamise ja haldusmenetluse-ning haldusaktidega seotud küsimusi. Oman projektijuhi III kutsevalifikatsiooni tunnistust, mis on mulle omistatud Eesti Projektijuhtide Liidu poolt 2013.aastal.

K: Ahaa. Mis Te arvate kui oluline on kaasata raamatupidaja projekti algusfaasi. Ressursside planeerimise ja eelarvete tegemise juurde?

L: Pean seda ülioluliseks

K: Nii (.) Edasi tulevad küsimused pisut süvenenult projektide raamatupidamise kohta. Milliste projektide raamatupidamisega täpsemalt Te olete tegelenud? Nt. millise toetusprogrammi raames need toetused on saadud?

L: Tegemist on olnud MAK Leader meetmete toetustega (PRIA), KÜSK toetused, KOP toetused, EAS toetused, Töötukassa starditoetused, hajaasustuse veeprogrammi toetused eraisikutele

K: Mis aastal need toetused on antud –saadud?

L: Alates aastast (.) 2006 kuni käesoleva aastani.

K: (.) Milliste maakondade klientidega tegemist on olnud?

L: Kõik on olnud Võru maakonna kliendid ((naeratab)).

Lisa 3 järg

K: Mhm (.) Palun kirjeldage lühidalt toetust saanud projekte , ettevõtteid. Kui suured on toetust saanud ettevõtted, asutused?

L: Teenuse osutajana olen tegelenud erinevate ettevõtete projektidega, raske on konkreetseid välja tuua, tegemist on olnud erinevate investeringute, tegevus-ja arengutoetuste saajatega. Valdavalt väikeettevõtted, kus on kuni viis töötajat ja MTÜ-d ka.

K: (.) Milline on Teie hinnang sellele, kui suur on toetuse saamise osatähtsus organisatsiooni arendusele (st innovatsioonile)?

L: (.) Alustavale ettevõttele on toetus oluline. Kas toetuse piirmäärdest piisab ettevõtte tegevuse käivitamiseks või tootearenduseks, sõltub tegevusvaldkonnast. Minu OÜ vajas teenuse osutamiseks vaid kontoritehnikat ja Töötukassa starditoetus oli selleks piisav. Tootmisettevõtte jaoks ei ole ei Töötukassa ega ka EAS starditoetus, mis on tänasel hetkel 15000 eurot kindlasti mitte piisav. Muudest meetmetest saab reeglina taotlema hakata alles peale 1.majandusaasta lõppu. Sõltuvalt meetme reeglitest ei pruugi alustav ettevõtte olla abikõlblik taotleja just oma väikese müügitulu tõttu.

K: Just. (.) Aga edasi projekte puudutava dokumentatsiooni juurde (.) Kas Teiega seotud projektidel on olemas asjaajamiskord ja neis on sätestatud projektidega seotud dokumentide menetlemine? (.) Projektide dokumentide säilitamise protseduurid. Pidades silmas projektiga seotud dokumentatsiooni ajalise säilitamise nõuet? Projektidega seotud asjaajamise üleandmise protseduurid (näit. projektijuhti või raamatupidaja vahetumisel?)

L: (.) Teate projektitoetuste raamatupidamise korraldamist reguleerib RTJ 12 „Valitsusepoolne abi“, mille reeglid on kõigile toetusesaajatele ühised. Täpsemalt saab reguleerida ettevõttesisesest töökorralduse oma raamatupidamise sise-eeskirjadega. Projektidega seotud dokumendid kuuluvad säilitamisele samadel alustel nagu kõik teised raamatupidamise algdokumendidki (7.a. peale majandusaasta lõppu, Raamatupidamisseadus §12). (.) Minu kogemuste põhjal toimub dokumentide üleandmine vastava akti alusel, kuhu on kirja pandud üle antavad raamatupidamisdokumendid ja muud olulised dokumendid (lepingud, aktid, projektide taotlused, aruandlus jms).

K: (.) Kas ma saan õigesti aru, et eraldi füüsilisel kujul, kas siis paber kandjal või elektroonselt sellist dokumenti nagu asjaajamiskord ei ole koostatud, vaid järgitakse seadusest tulenevaid nõudeid.

L: (.) Raamatupidaja tööd reguleerivad kehtivad seadused ja ettevõtte siseselt raamatupidamise sise-eeskiri

K: Jah (.) Aga kuidas on lood raamatupidamise sise-eeskirjadega, kas need on olemas ja nendes on kirjeldatud näiteks projektiga seotud tehingute kajastamine, Sihtfinantseerimise kajastamine ja projektiga seotud raamatupidamis-originaaldokumentide säilitamise ajalised nõuded?

L: ((Mõtleb)) Raamatupidaja töö toimub konkreetsetes ettevõttes reeglina raamatupidamise sise-eeskirjade alusel, kus on kirjas kogu arvepidamise kord (varad, põhivara liigid ja amortisatsiooniarvestuse määrad jne). Sihtfinantseerimise arvestus toimub vastavalt RTJ 12-s toodud reeglitele. Projektiga seotud raamatupidamis- originaaldokumentide säilitamise aluseks on raamatupidamise seadus §12 „Raamatupidamise dokumentide säilitamise kohustus“

K: Aga projekti üld-, personali- ja transpordikulude arvestamise meetodika?

L: Kogu arvestus toimub kuludokumendi alusel, mis peab vastama kehtivale algdokumendi nõuetele. Algdokumendi kinnitab tavaliselt juhatuse liige või volituse alusel tegevjuht. Arvestus toimub kululiikide põhiselt vastavalt projekti eelarvele. (.)

Lisa 3 järg

Personaliarvestuses on aluseks sõlmitud töölepingud (või muud liiki lepingud), mille alusel raamatupidaja arvestab palgad ja maksud. Transpordikulud võivad olla seotud ostetud teenuste arvetega või isikliku sõiduauto kasutamise korral sõidupäevikutega, mida töötajad täidavad ning mille eest tasutakse vastavalt projekti eelarves toodud võimalustele samal ajal valitsuse poolt kehtestatud piirmäärasid arvestades.

K: Ja projekti raames toetusega soetatud põhivarade arvestus?

L: Toetuste abil soetatud põhivara võetakse arvele nende soetusmaksumuses, see sisaldab toetuse osa ja ka organisatsiooni omafinantseeringu osa. Ettevõtte, kes ei ole käibemaksukohustuslane, (.) võtab arvele põhivara koos käibemaksusummaga. Kes aga on registreeritud käibemaksukohustuslane, seal võetakse põhivara arvele netomaksumuses. Käibemaksukohustuslane saab toetust vaid ilma käibemaksuta soetustele.

K: (.) Millist raamatupidamistarkvara Te kasutate projektide raamatupidamise kajastamisel? Kas olete programmiga rahul, millised on plussid ja miinused?

L: Kasutan Merit Aktiva raamatupidamisprogrammi ja Merit Palk palgaarvestusprogrammi, kust saab tööjõu arvestuse andmed importida Merit Aktiva raamatupidamisprogrammi. Programm on lihtne kasutada ja programmimüüja viib operatiivselt programmi arvestused seaduste muudatustega kooskõlla näiteks 1000 € arvete deklareerimine ja tööregistri andmete edastamine .

K: (.) Kas raamatupidamistarkvara võimaldab projekti kulude eristamist läbi projektile eraldi kulukonto avamise või projekti kulude eristamise teel objektide või tunnuste lisamisega?

L: Merit Aktiva on projektide arvestuseks sobiv, sest saab vastavate tähistustega määrata erinevad osakonnad (projektid) või kulukohad ja see võimaldab igal ajahetkel saada projekti rahalisest seisust ülevaate.

K: Kas kulude eristamine toimub iga projekti kohta eraldi?

L: (.) Kulude eristamine projektide viisi on hädavajalik, et jälgida projekti eelarve täitmist ja saada ülevaade hetkeseisudest. (.) Lisaks teeb korrektne kuluarvestussüsteem lihtsamaks ka projektide kuluaruannete koostamise.

K: Kas raamatupidamistarkvara võimaldab eristada erinevatest allikatest projekti jaoks saadud summasid (.) nagu toetus ja omafinantseering?

L: Jah võimaldab.

K: Milliseid arusaamatusi või probleeme on toonud kaasa RTJ 12 01.01.2013 muudatused? On Teie töömaht muutunud, seoses nende muudatustega?

L: Oluliselt töömaht ei muutunud,(.) pidi lihtsalt korrigeerima andmeid vastavalt juhendile.

K: Mida täpsemalt korrigeerisite?

L: Investeeringute arvestuses on tehtud korrigeerimisi.

K: Või nii (.) Kas Te olete pidanud täitma ja esitama ka aruandeid erinevatele toetust jagavatele RÜdele? Kuidas hindate erinevate RÜde aruannete keerukust? Kas RÜ aitab oluliselt või enamasti kaasa projekti aruannete koostamisele?

L: (.) Inimesele, kellele on finantsarvestus igapäevane töö, ei valmista aruandlused raskusi. Olles 4 aastat nõustaja rollis, puutusin kokku väga palju aruandluse nõustamisega. Sageli on toetuse saajad ja aruandluse koostajad teiste elukutsete esindajad ja neile valmistab aruannete koostamine ilmselgelt raskusi. Enamuses minu nõustatud aruanded esitati PRIA-le (Leader meede).

K: Kas aruannete tegemisel tekkinud küsimuste korral ka abistati?

Lisa 3 järg

L: ((Mõtleb)) RÜ reeglina aruandlusi koostada ei abista, vaid saadab ebakorrekse aruande esitajale parandamiseks tagasi koos tekkinud küsimustega. (.) Aruannete parandamiseks kulunud aeg pikendab aruande ja lisadokumentide menetlusaega RÜ poolt. See jällegi tähendab taotlejale hilisemat rahalaekumist. Valdavalt peab toetuse saaja projekti oma vahenditega ellu viima ja nõuetekohase aruande esitamise järel kannab RÜ toetussumma taotlejale.(.) Seepärast on väga oluline, et aruanded saaksid esitatud tähtaegselt ja korrektselt, et vältida taotleja ettevõtte rahavoogudesse võimalikke tekkivaid lünkasid, mis omakorda halvab ettevõtte finantsvõimekust ning võivad tekkida võlad maksude või tarnijate arvete osas.. Oma võimeid projektidega seotud aruandluses õigesti hindavad ettevõtjad ostavad dokumentide koostamiseks professionaalilt teenuse, et vältida eelpool kirjeldatud situatsiooni tekkimist.

K: (.) Kas raamatupidajana olete teinud aruannete nii sisulist osa kui ka finantsaruandeid?

L: Olen teinud nii sisulist kui ka finantsosa aruandeid.

K: On Teil olnud kokkupuuteid ka projektide auditeerimisega, kui siis kas audiitorid on kõigega rahule jäänud?

L: Eraldi audiitoritega pole kokkupuudet olnud, aga RÜs reeglina teevad toetatud projektidele järelkontrolliks ülevaatusi (seireid), milles olen osalenud.

K: Ja ongi aeg viimaste küsimuste käes. Kas Te säilitate dokumente enda ettevõttes või kasutate arhiveerimisteenuse pakkujat?

L: Teenuse ostajana annan peale majandusaasta aruande kinnitamist lõppenud aasta dokumendid üle ettevõtte juhatusele, kes ise säilitab oma dokumendid. Töotan kodukontoris ja ei võimalikuks sisse seada arhiivi. Enda ettevõtte dokumendid säilitan ise. (.) Arhiiviteenust ei ole kasutanud.

K: Kas arhiveerimissüsteemi protseduurid võimaldavad saada projekti audititeks juurdepääsu kõikidele projektiga seotud dokumentidele?

L: Puudub vastav kogemus.

K: Ja ongi kõik (.) Veelkord suur, suur tänu leitud aja eest!

L: Palun!

Lisa 4. Intervjuu transkriptsioon - Raamatupidamine Saare OÜ

Aeg: 05.05.2015 kell 12:30

Asukoht: Raamatupidamine Saare OÜ kontor

Intervjueeritav : Reet Uustal

Intervjuu kestis 50 minutit ja 08 sekundit.

K: Suur tänu Teile, et leidsite aega selleks intervjuuks. ((naeratab)). Alustame siis kohe algusest. Küsin mõned küsimused Teie raamatupidamisalase kogemuse kohta. Kui pikk on Teie raamatupidajana töötamise staaž, kaua olete sellest tegelenud projektide raamatupidamisega?

R: (.) Olen erialalt insener-ökonomit. Töötades ökonomistina oli minu tööks ka töötasu arvestus. Raamatupidajana olen töötanud alates 1995 aastast. Projektide raamatupidamisega 2001 aastast.

K: Milline on Teie haridus?

R: Mul on kõrgharidus. Lõpetasin 1971.aastal TTÜ (TPI) toiduainete tööstuse ökonomika ja organiseerimise eriala I lennu (5.aastat). Me saime väga tugevaid tehnoloogilisi ja tehnilisi teadmisi, et järgmisele lennule lisati pool aastat juurde (majandust). Olen õnnelik, et mul selline teadmiste pagas on. See on aidanud mul elus väga mitmesuguste töödega toime tulla.

K: Kas olete osalenud projektide raamatupidamisega seotud koolitustel?

R: (.) 2001.aastal läbisin Taani-Eesti projekti 6 – kuulise koolituse, kus oli ka ettevõtluse koolitus. Ettevõtluse koolituse käigus kirjutasin projekti raamatupidamisteenuse osutamise kohta ning sain tööbüroost toetust 10 000 krooni. Selle toetusega soetasin endale arvuti ja printeri ning vormistasin end FIE-ks. Sel ajal ei arvestatud toetuse saamisest majanduse alast kõrgharidust. Vaja oli läbida ettevõtluse koolitus.

2003.aastal käisin 1-kuulisel projektide kirjutamise kursustel. Mulle meeldis selle kursuse raamatupidamise osa. See oli väga asjalik. Samal ajal koostas OÜ MersuMees projekti EASile „Hakkepuidu tootmine“, mille ma ka kursuse lõputööna esitasin. Järgmisel päeval esitasin ma projekti EASile.

K: Ohhoo ((naeratab)) Kas olete olnud raamatupidaja toetust saanud organisatsioonis või osutate ainult raamatupidamisteenust?

R: Ma osutasin raamatupidamise teenust FIE-na OÜ MersuMees ja OÜ Maskhone. Kui ma aitasin neil kirjutada projekte EASile ja need rahastati, siis võeti mind tööle töölepinguga raamatupidajaks.

K: Milline on olnud Teie seos toetusesaajatega? Kas olete kokku puutunud ka projektide kirjutamisega, eelarvete koostamisega, hangete läbiviimisega, projektijuhtimisega?

R: Olen kirjutanud 8 projekti, mis on rahastatud. EASile – 2 projekti, Leader tegevusgrupile - 1 ja Töötukassale 5 projekti. Eelarvete ja prognooside koostamine on olnud projekti kirjutamisel põhiline osa. Leader projekti teostamisel tegelesin hangete läbiviimisega ja projektijuhtimisega

K: Mis Te arvate kui oluline on kaasata raamatupidaja projekti algusfaasi. (.) Ressursside planeerimise ja eelarvete tegemise juurde?

R: See on küllalt oluline. Ettevõtlusega alustamisel ei nõuta toetuse taotlejalt ettevõtluse kursuse läbimist, mis on minu arvates absurdne. FIE-delt nõutakse. Tean noori, kes oleks vormistanud FIE-ks, aga ei olnud raha ettevõtluse kursuse jaoks. Nagu eelpool mainisin, pidin mina kõrgharidusega majanduse spetsialist läbima ettevõtluse kursuse.

2014 aasta oktoobris taotles raamatupidamise haridusega naine Kose-Uuemõisast Töötukassast toetust ettevõtluse alustamiseks.

Lisa 4 järg

Tema äriplaan lükati tagasi, Ta palus minult abi. Kaks nädalat viisin ennast kurssi ja koostas toodete plaanid, kulud ja prognoositavad nelja aasta bilansid ja kasumi aruanded. Projekt rahastati. Leader projektide taotlejatele tehakse enne taotlust koolitused.

K: Nii nüüd lähme siit edasi sujuvalt projektide raamatupidamise teemasse. Esiteks küsin milliste projektide raamatupidamisega täpsemalt olete tegelenud? (.) Milliste toetusprogrammi kaudu need toetused on saadud?

R: 2004. A detsembris sai toetust OÜ Maskhone 160 000 krooni pakendipressi soetamiseks.

K: Milliste maakondade klientidega tegemist on olnud?

R: Albu küla Albu vald Järvamaa

K: (.) Palun kirjeldage lühidalt toetust saanud projekte, ettevõtteid. Kui suured on toetust saanud ettevõtted, asutused?

R: OÜ Maskhone alustas tööd 01.01.2004 tööd Järva-Jaani, Paide, Aravete, Albu ja Tapa kokkuostpunktidega. 2004 aasta lõpuks oli 10 töötaja ja 2005 aasta lõpuks 23 töötajat.

K: Nende ettevõtet tegevusvaldkonnad olid? Kas tooted/teenused, turud olid mõeldud Eestisse või ka välismaale?

R: OÜ Maskhone tegeles taara (klaas, plastik ja papp) kokkuostu ja transpordiga. (.) Sel ajal taaraautomaate ei olnud. (.) 2004 aastal mais võeti vastu uus pakendiseadus, mis kohustas kauplusi kokku ostma taarat. Kuna maapiirkondades puudus kauplustes võimalus seda teenust osutada, siis oli ettevõttel võimalus avada selles piirkonnas taara kokkuostupunkt

K: (.) Millal on ettevõtted oma tegevust alustanud ja kuidas nad on Eesti turul alustanud, nullist?

R: (.) Ettevõtte alustas tegevust 2004 aasta alguses. Peale pakendipressi soetamist laienes ettevõtte tegevus Lääne-Virumaalt Türieni. Kokkuostupunktide tekkimist toetas Järva Tarbijate Ühistu. Kokkupressitud taara maht vähenes 10 korda. Sellega vähenesid ka transpordikulud.

K: Milline on Teie hinnang sellele, kui suur on toetuse saamise osatähtsus organisatsiooni arendusele (st innovatsioonile)?

R: Toetuse saamine ja ettevõtte tegevus antud ajastul oli täielikult õigustatud. Kuna riik võttis vastu pakendiseaduse, kuid ei loonud tingimusi selle seaduse rakendamiseks. (.) Alles nelja aasta pärast hakati paigaldama kauplustesse taaraautomaadid. See pärssis ettevõtte tööd ja ta pidi 2008 aastal oma töö lõpetama.

K: Ja nüüd jõuame projektide dokumentatsiooni kajastamise juurde. (.) Kas Teiega seotud projektidel on olemas asjaajamiskord ja neis on sätestatud projektidega seotud dokumentide menetlemine?

R: OÜ Maskhone projekti täitmist kontrolliti 2007 aasta alguses. Kontrolliti ostu dokumentide olemasolu ja ettevõtte tegevust. Kuna ma töötasin 7 aastat (2006-2013) MTÜ Järva Arengu Partnerid (Põhja-Järva Leader tegevusgrupp) konsultant-raamatupidajana, olen ma projekti dokumentide menetlemisega kursis. Minu ülesanne oli peale raamatupidamise kontrollida ja nõustada projekti teostajate kuludokumente ja PRIA-le esitatavaid kuludeklaratsioone.

K: (.) Projektide dokumentide säilitamise protseduurid. Pidades silmas projektiga seotud dokumentatsiooni ajalise säilitamise nõuet?

R: Kui OÜ Maskhones käis kontroll, siis nõuti sisekorra- eeskirjade täiendamist projektiga seotud dokumentide säilitamise kohta. Neid dokumente säilitatakse 10 aastat. (.) MTÜ Järva Arengu Partnerid korrastas arhiivi 2013.aasta lõpul. Siis ma käisin arhiivikorrastamise koolitusel. Seal sain praegusel ajal nõutavaid teadmisi. Nii sain ma MTÜ JAP (Järva arengu Partnerid) arhiivi korrastatud vastavalt praegustele nõuetele.

Lisa 4 järg

Mina pooldan dokumentide säilitamist paber kandjal. PRIA poolt kontrollid arvestasid ikka paberdokumentidega.

Koolitusel räägiti digiarhiivist ja hoiatati, et aastate pärast uus arvutitehnika võib mitte avada praeguseid dokumente.

Alustasin arhiivide korrastamisega juba keskkooli ajal. 2000 aastal korrastasin arhiive neljas ettevõttes

K: JA kuidas on kirjeldatud projektidega seotud asjaajamise üleandmise protseduurid (näit. projektijuhti või raamatupidaja vahetumisel?)

R: Siin ma saan kirjeldada enda töö üleandmist MTÜ JAP oma järglasele. Leader tegevuses on 2 etappi. Esimene etapp 2006-2013 ja teine etapp 2014-2020. Kuna 2013 lõppes I etapp, tegin ma 2012 aastal ettepaneku võtta tööle minu asemel uus noorem töötaja. Mu naaber oli emapuhkusel ja oli mures, et maal ei ole tööl. Ta oli Mainori Kõrgkooli lõpetanud ja töötanud tootmisjuhina. Võtsime ta tööle osalise tööajaga ja andsin talle oma tööst projektide konsulteerimise. Ta tegi korda projektitaotluste arhiivi ja tutvus nendega. Soovitasin minna TTÜ aastasele täienduskursusele raamatupidamise alal. 2013 aasta kevadel ta lõpetas kursuse ja 1. augustil andsin talle üle raamatupidamise. Mina jäin kogu arhiivi korrastama ja vajadusel nõu andma kuni 2013 aasta lõpuni. Seega üleandmine kestis 1,5 aastat. Raske on lühikese ajaga üle anda tööd, mis on spetsiifiline ja oled kümnete PRIA poolt korraldatud koolituste kaudu omandanud.

K: Kas ma saan õigesti aru, et füüsiliselt sellist dokumenti nagu asjaajamiskord selliste väikeste projektide juures koostatud ei ole?

R: Kui mina olin MTÜ JAP-s tööl, siis raamatupidamise sise-eeskirjades oli punktid dokumentide säilitamisest. Asjaajamise korra aluseks oli põllumajandusministri määrus. 2014 aasta algul koostati MTÜ JAP dokumentide üksikasjaline asjaajamise kord, mis hõlmab eelpool nimetatud määrust ja arhiivi seadust ja see kinnitati juhatuse poolt.

K: Selge ((naeratab)). Kuidas on lood raamatupidamise sise-eeskirjadega, kas need on olemas ja nendes on kirjeldatud näiteks projektiga seotud tehingute kajastamine, projekti üld-, personali- ja transpordikulude arvestamise metoodika, toetusega soetatud põhivarade arvestus? Sihtfinantseerimise kajastamine ?

R: Raamatupidamise eeskirjades on eraldi konto kirjas sihtfinantseerimine. Merit Aktivas on võimalik näidata alakonto iga projekti kohta. Projektide rahastamine erinevatest struktuurfondidest on väga erinev. Kohalik Omavalitsus, Töötukassa ja EAS maksavad raha ette, aga PRIA erinevad struktuurfondid alles kuludeklaratsioonide esitamise järel 2-3 kuu jooksul. Iga projekti kohta on võimalik kulu eraldi välja tuua viseerides kulu kindlale projektile. Nende kulude järgi on hea koostada kuludeklaratsioone. Need projekti kulud, mille kohta ei ole tehtud kuludeklaratsiooni aasta lõpuks, suunatakse tulevaste kulude kontole. Kulud, mille kohta on koostatud kuludeklaratsioon, aga raha ei ole laekunud kantakse nõudeks projekti rahastajale. Samas omafinantseeringu kohta kulu protsent ja suunata omafinantseeringu kulude kontole. Projekti raames toetustega soetatud põhivarade arvestus on olnud erinev. 2004 aastal EAS-i kaudu soetatud põhivara arvestusel võeti põhivara arvele toetuse võrra väiksema maksumusega. See meetod sobis hästi objektidele, millel olid erinevad amortisatsiooni määrad. PRIA poolt saadud toetustega põhivara võeti soetusmaksumusega arvele ja amortisatsiooni kulusse läks ainult omaosaluselt arvestatud summa. Sihtfinantseerimisega soetatud põhivara maksumus amortiseerus viie aasta jooksul ja amortisatsioon suurendas tulusid 20% aastas. Alates 01.01.2013 aastast arvestatakse kulum kogu põhivara maksumusest ja läheb täielikult kuludesse.

Lisa 4 järg

Sihtfinantseerimisega soetatud põhivara maksumus jääb viieks aastaks kohustusena üles Sihtfinantseerimine kajastatakse toetuse või annetusega, Lisades tuuakse välja erisused.

K: Millised on projektiga seotud raamatupidamis- originaaldokumentide säilitamise ajalised nõuded?

R: Nõudeks on säilitada 10 aastat.

K: Millist raamatupidamistarkvara Te kasutate projektide raamatupidamise kajastamisel? Kas olete programmiga rahul, millised on plussid ja miinused? Kas raamatupidamistarkvara võimaldab projekti kulude eristamist läbi projektile eraldi kulukonto avamise või projekti kulude eristamise teel objektide või tunnuste lisamisega?

R: Kasutuses on Merit Aktiva programm, mis võimaldab väga hästi kajastada erinevaid projekte eraldi.

K: (.) Kas kulude eristamine toimub iga projekti kohta eraldi?

R: Kulud kajastatakse kahes osas. Omafinantseering ja projekti kulu.

K: Kas raamatupidamistarkvara võimaldab eristada erinevatest allikatest projekti jaoks saadud summasid (toetus, omafinantseering)?

R: Olen Merit Aktiva programmiga kasutanud kõiki võimalusi. Selleks on vaja kontoplaanis teha muudatusi, mis võimaldavad kõiki rahastuse allikaid ja kulukohti eristada

K: Just (.) Kas seoses RTJ 12 01.01.2013 muudatustega on tekkinud arusaamatusi, probleeme projektide struktuuritoetuste kajastamisel raamatupidamises? Kas Teie töömaht on muutunud, seoses nende muudatustega?

R: Aasta algul sain MTÜ JAP konsultant-raamatupidajalt koolituse materjali, kus tutvustati projektide struktuuritoetuste kajastamisest. See tähendas sihtfinantseerimisega soetatud põhivara arvestuse tagantjärgi muutmist. Oli vaja mitme aasta arvestused ringi teha. Kuna ma teen paljudele MTÜ-dele aastaaruande ja sisestan e-rik kevadel korra, siis oli mul 2014 aasta I poolel töömaht tunduvalt suurem.

K: Mida Te täpsemalt tagasiulatuvalt korrigeerisite?

R: Ma tegin viiel MTÜ-l pearaamatustes ümberarvestused. Põhivara kulum läks kõik kuludesse. Varem läks ainult omafinantseeringuga soetatud põhivara kulumi osa. Raske oli selgitada MTÜ ja firmade juhtidele, miks jääb sihtfinantseerimisega seotud põhivara summa kohustusena bilanssi viieks aastaks, tekitades kahjumi. Nemad pidid ju oma liikmetele selgitama. Suureks üllatuseks on see, et 2014 aasta lõpuks ei ole parandatud Töötukassa projektide koostamiseks kasutatavaid EAS-i prognooside tabelipõhjasid vastavalt RTJ-12 nõuetele. Ka varem on nendes tabelites vigu olnud. Sel juhul tegin õige bilanssi või kasumiaruande kõrvale ja märkisin projektis. 2012 aastast on need tabelid nii genereeruvad, et midagi teha ei saa. Raske on projekti omanikule selgeks teha, et see on vale.

K: (.) Kas Te olete pidanud täitma ja esitama ka aruandeid erinevatele toetust jagavatele RÜdele? Kui keerulised need on olnud ? ja kas RÜ on ka aidanud?

R: Ma olen teinud aruandeid. Nendes ei ole olnud midagi keerulist. (.) Viimasel ajal on neid aruandeid teinud ettevõtte või firma juht ise.

K: Ja viimased küsimused ongi veel jäänud ((naeratab)). Kas Te säilitate dokumente enda ettevõttes või kasutate arhiveerimisteenuse pakkujat?

R: Ma säilitan dokumente enda ettevõttes. Kui ettevõtte on likvideeritud, siis vald võtab oma arhiivi hoiule. Vald saab alalised dokumendid ise keskarhiivi. Ajutiselt säilitatavad dokumendid lähevad peale säilitusaja lõppu hävitamisele.

K: Kas arhiveerimissüsteemi protseduurid võimaldavad saada projekti audititeks juurdepääsu kõikidele projektiga seotud dokumentidele?

Lisa 4 järg

R : MTÜ JAP arhiiv on koostatud vastavalt arhiiviseaduse nõuetele. Dokumendid on arhiivikaustades riiulis ja üle 300 projekti rippkaustadega metallkappides. Arhiivi nimekirjas on kõik kirjas. Projekti auditit on lihtne teha.

K: Suur, suur tänu leitud aja eest!

R: Aga Palun!

Lisa 5. Intervjuu transkriptsioon - Positiivne Tulem OÜ

Aeg: 05.05.2015 kell 12:30

Asukoht: OÜ kontor Pargi10

Intervjueeritav : Sille Erala

Intervjuu kestis 42 minutit ja 12 sekundit.

K: Aitäh, et leidsite aega mind minu bakalaaurusetöös aidata. ((naeratab)). Küsin alustuseks mõned küsimused Teie raamatupidamisalase kogemuse kohta. (.) Kui pikk on Teie raamatupidajana töötamise staaž ja kui kaua olete sellest tegelenud projektide raamatupidamisega?

S: Raamatupidamisega tegelen alates 2011 (.2) seega juba 4 aastat.

K: Milline on Teie haridus? On see raamatupidamisalane?

S: (.) Mul on rakenduslik kõrgharidus ärijuhtimise alal.

K: Ah nii ((naeratab)). Kas olete osalenud ka projektide raamatupidamisega seotud koolitustel? Tegelen

S: Mhh, las ma mõtlen. (.) Osalesin 2011 kevadel raamatupidamiskursusustel Rakvere kandis Mõdriku koolis, see oli siis läbi Töötukassa. Ja 2012-2013 oli mul raamatupidaja finantsisti koolitus ja nüüd on jäänud veel 1 kord käia pearaamatupidaja-finantsjuhi koolitusel (see on ka 1 aastane koolitus. Mõlemad on TTÜ-s.

K: Ka mina olen need mõlemad kursused läbinud. ((naerab)) Kas Te töötate raamatupidajana toetust saanud organisatsioonis või osutate raamatupidamisteenust?

S: No nii, need on populaarsed kursused ((naerab)). Ma töötasin MTÜs Järva Arengu Partnerid konsultant-raamatupidajana 8 kuud. Aga ma oman ka raamatupidamisfirmat, mis sai loodud Töötukassa abiga ja osutan raamatupidamisteenust (.) põhiliselt OÜ-dele, MTÜ-dele, KÜ-dele.

K: (.) Milline on olnud Teie seos toetusesaajatega? Kas olete kokku puutunud ka projektide kirjutamisega, eelarvete koostamisega, hangete läbiviimisega, projektijuhtimisega?

S: Oma ettevõtte jaoks sain raha Töötukassa projektiga. (.) Ja olen kokku puutunud ja kirjutanud erinevaid projekte: EAS, Leader, SA KIK, KÜSK, Töötukassa. Olen koostanud eelarveid ja juhtinud projekte. Hangete läbiviimisega riigihankeseaduse mõistes ei ole tegelenud.

K: Mis Te arvate kui oluline on kaasata raamatupidaja projekti algusfaasi. (.) Ressursside planeerimise ja eelarvete tegemise juurde?

S: Kõik oleneb taotleja võimekusest. Pigem arvan, et seda pole vaja, sest ressursside planeerimine ja projekti eelarve koostamine on ikka rohkem juhtkonna pärusmaa. Raamatupidaja ülesanne on tehingute kajastamine. Suuremate projektide puhul tõenäoliselt ja suure ettevõtete puhul on selleks kindlasti omad tegelased eelarvestajad ja projektijuhtijad, kes selle eest vastutavad.

K: Ja nüüd projektide raamatupidamise teema. Milliste projektide raamatupidamisega täpsemalt olete tegelenud? (.) Milliste toetusprogrammi kaudu need toetused on saadud?

S: Nagu ma juba eelnevalt mainisin, siis EAS, Leader, SA KIK, KÜSK, Töötukassa

K: Milliste maakondade klientidega tegemist on olnud?

S: Kliendid on olnud põhiliselt (.) Järva maakonnas aga ka Harjumaalt ja Lääne-Virumaalt.

K: (.) Palun kirjeldage lühidalt toetust saanud projekte, ettevõtteid. Kui suured on need olnud?

Lisa 5 järg

S: Olen tegelenud MTÜdega ja OÜ-dega, 1 oli riigiasutus. Põhiline on toetuse on ikka inventari soetused ja ürituste korraldamine.

K: Mis nende ettevõtet tegevusvaldkonnad olid? Kas tooted/teenused, turud olid mõeldud Eestisse või ka välismaale?

S: Valdkonnad on väga erinevad ((naeratab)) näiteks jaekaubandus, korstnapühkimine, mhh (.) õmblemine, metsandus. Kõigi tooted/teenused on ikka Eestisse mõeldud.

K: (.) Millal on ettevõtted oma tegevust alustanud ja kuidas nad on Eesti turul alustanud kas ikka nullist?

S: (.) Kõik on värsked ettevõtjad ja alustanud nullist. Mõni on olnud ka varasemalt FIE või omanud kogemust oma valdkonnas tavatöötajana.

K: Milline on Teie hinnang sellele, kui suur on toetuse saamise osatähtsus organisatsiooni arendusele (st innovatsioonile)?

S: Toetusega on võimalik saada turbo buust oma ettevõtte arengusse ning on võimalik jõuda tasemele, milleni muidu püüdleks 2-5 aastat. Kõik oleneb muidugi toetuse suuruselt.

K: Edasi dokumentatsiooni juurde (.) Kas Teiega seotud projektidel on olemas asjaajamiskord? On neis sätestatud ka projektidega seotud dokumentide menetlemine?

S: Paljudel ettevõtetel ei ole asjaajamiskorda. Küll aga on või olen neile teinud raamatupidamise sisekorraeskirjad, kus on alati olnud ka viide projektide dokumentide ja projektide kajastamise kohta.

K: (.) Aga projektide dokumentide säilitamise protseduurid. Pidades silmas projektiga seotud dokumentatsiooni ajalise säilitamise nõuet?

S: See nõue tuleb alati taotlejale üle korrata, kuid kindluse mõttes olen sättinud selle nõude sisekorraeskirjadesse nii: projektiga seotud sihtfinantseerimise dokumente tuleb säilitada vastavalt toetus programmi nõuetele. Üldiselt on raamatupidamise kaust hea kaust, see peab nagunii ca 7 aastat olemas olema ja sama pikk on üldiselt ka projektidega seotud dokumentide aeg. On muidugi ka erandeid. Näiteks JAPi puhul on see asjaajamiskorras kirjas ja ka raamatupidamises iseeskirjas on välja toodud mis aastani ühe või teise programmiperioodi dokumente peab säilitama. Seal on näiteks eelmine programmiperiood (.) vaja säilitada kuni 2023.

K: JA projektidega seotud asjaajamise üleandmise protseduurid (näit. projektijuhti või raamatupidaja vahetumisel)?

S: Väikestel ettevõtetel ja MTÜdel seda pole.

K: Kas ma saan õigesti aru, et füüsiliselt sellist dokumenti nagu asjaajamiskord selliste väikeste projektide juures koostatud ei ole?

S: Just. Suurematel või näiteks JAPil on see olemas.

K: Kuidas on lood raamatupidamise sise-eeskirjadega, kas need on olemas ja nendes on kirjeldatud näiteks projektiga seotud tehingute kajastamine, projekti üld-, personali- ja transpordikulude arvestamise meetodika, toetusega soetatud põhivarade arvestus? Sihtfinantseerimise kajastamine ?

S: Jah. Need on paika saanud. Ja uute klientide puhul nüüd juba sellest ka kõigepealt alustan.

K: Kas kajastate seal ka projektiga seotud raamatupidamis- originaaldokumentide säilitamise ajalised nõuded?

S: Need tuleb vaadata vastavalt konkreetsele programmile ja kasutan selle nõude äramärkimist ja seda et vähemalt 7 aastat peavad nagunii olemas olema.

K: Nii, (.) Millist raamatupidamistarkvara Te kasutate projektide raamatupidamise kajastamisel? Kas olete programmiga rahul, millised on plussid ja miinused?

Lisa 5 järg

S: Merit Tarkvara. Väga rahul. Natuke peab alguses rahulikult mõtlema ja ise arusaama mida ja kuidas seda enda kasuks tööle rakendada, aga väga hea tulemus.

K: Kas raamatupidamistarkvara võimaldab projekti kulude eristamist läbi projektile eraldi kulukonto avamise või projekti kulude eristamise teel objektide või tunnuste lisamisega? Kas kulude eristamine toimub iga projekti kohta eraldi?

S: jah.

K: Kas raamatupidamistarkvara võimaldab eristada erinevatest allikatest projekti jaoks saadud summasid (toetus, omafinantseering)?

S: jah.

K: Millised on olnud probleemid seoses RTJ 12 01.01.2013 muudatustega? On Teie töömaht ka on muutunud seoses sellega?

S: See oli ühekordne töömaht, aga see oli ilmselt ca 2 nädalat. Algandmete otsimine võttis kaua aega, sest raamatupidamine on käinud käest kätte enne minu juures kinnistumist ((Naerab))

K: Kas midagi oli ka vaja tagasiulatuvalt korrigeerida?

S: Korrigeerisin sihtfinantseerimise kohustust seoses põhivaraga ja selle tulusse amortiseerimist.

K: (.) Kas Te olete pidanud täitma ja esitama ka aruandeid erinevatele toetust jagavatele RÜdele? Kuidas keerukad need on olnud? Ja kas vajadusel ka abistati?

S: Minu jaoks ei ole need probleemiks. Raske on tõenäoliselt neil, kelle arvutioskus ja arusaam sellistest aruannetest on väga väike.

K: Ja viimased küsimused ((naeratab)). Kas Te säilitate dokumente enda ettevõttes või kasutate arhiveerimisteenuse pakkujat?

S: Pärast aastaaruande koostamist lähevad dokumendid klientidele tagasi. Oma ettevõtte dokumendid on mul enda kontoris. Tulekindla kapi peaks muretsema või siis rõõmustama ((naerab)).

K: Jajah ((naerab)). Kas arhiveerimissüsteemi protseduurid võimaldavad saada projekti audititeks juurdepääsu kõikidele projektiga seotud dokumentidele?

S: Kui nüüd lähtuda JAPis olevast süsteemist, siis nii sai see küll üles ehitatud.

K: Ja ongi kõik. Suur töö tehtud. Aitäh Teile veelkord leitud aja eest!

S: Aga palun ((naeratab)).

Lisa 6. Intervjuu transkriptsioon - Arvestusabi OÜ

Aeg: 21.12.2015 kell 14:30-14:48

Asukoht: telefonivestlus

Intervjueeritav : Riin Pajula

Intervjuu kestis 20 minutit teemaks toetuste kajastamise nõuded ja nõuete täitmisest tekkivad probleemid.

K: Tervist, leppisime eelnevalt kokku, et esitan Teile telefonitsi mõned küsimused teemal toetuste kajastamise nõuded ja nõuete täitmisest tekkivad probleemid. (.) Teie ettevõtte kodulehel on kirjas, et aitate kirjutada äriplaane ja koostate finantsprognose.

R: Ja, aitame kirjutada äriplaane ja koostame finantsprognose. Positiivseid rahatusotsuseid on olnud 95-100%

K: Hmm. Millest on tingitud 5 % mitterahastamine?

R: Need on olnud juba ettevõtjate enda vead, kas siis on äriplaani suhtes ringi mõeldud, või midagi muud vahele tulnud. Mitterahastus ei ole tingitud meie poolsest veast.

K: Kas Teie ettevõtte tegeleb ka toetuse saajate raamatupidamisega, toetuste kajastamisega?

R: Tegeleme küll ka toetuste kajastamisega. Reeglina on need olnud EAS stardi- ja kasvutoetus (varem ka Tallinna Ettevõtlusameti stardiabi), samuti Töötukassa EvAT. Üksikuid teisi toetusi (koolitusosak, eksporditoetus, tootarenduse toetus jms). Mitme ettevõtte raamatupidamises EAS stardi- ja kasvutoetust kajastanud oleme, ei tea peast öelda. Üle 10.

K: Kas toetuste taotlemisel eelaarvete ja äriplaanide koostamise juurde peaks olema kaasatud raamatupidaja?

R: Ei, ei ole vajalik

K: Kui suurte ettevõtetega on toetuste taotlejate näol tegemist olnud? Ma saan aru, et raamatupidamisbürood tegelevad siiski väikeettevõtetega, suurtes on juba võimalus enda raamatupidaja palgata.

R: Jah, raamatupidamisteenust ostavad tavaliselt sisse väikesed ettevõtted. Starditoetust ju saavadki alles alustavad ettevõtted.

K: (.) Millist programmi te toetuste kajastamisel kasutate, kas need võimaldavad kulusid eraldi kulukohtadena, projektide lõikes kajastada?

R: Kasutame Merit Pilve Aktivat, Hansat, kõik on võimalik - toetused on ju erinevad tegevuskulude toetused, starditoetuste puhul pv toetus, tavaliselt tegemist ühe projektiga.

K: Just, just (.) Kuidas on olukord asjaajamiskorra ja raamatupidamise siseeeskirjadega teie poolt teenuse saajate ettevõtetes, kas need on olemas, kas koostate ise? Kas ettevõtte juhised pööravad sellele tähelepanu, kontrollivad nende dokumentide olemasolu audiitorid?

R: Muidugi on need olemas ja koostame ise. Asjaajamiskord on suurtes ettevõtetes, Raamatupidamiseeskirju soovitame kliendile, juhime tähelepanu, et see peaks olema vastavalt seadustele ja juhatus vastustab selle olemasolu eest. Toetuse saajatel peab see olemas olema igal juhul. Ühe projekti auditi käigus on tehtud lisa täiendused dokumentide säilitamise kohta.

K: Kas teil oli probleeme RTJ 12 muudatustega, eriarvamusi audiitoritega?

R: Seoses RTJ 12 muudatustega tuli teha ainult PV korrigeerimisi.

K: (.) Kas Teie koostate ja esitate aruandeid RÜdele?

R: Aruanded esitavad ettevõtjad ise.

K: Milline on Teie hinnang toetuse osatähtsusele ettevõtte arengule?

Lisa 6 järg

R: Starditoetused on väikesed ja nende taotlemine on tehtud keeruliseks. Paljud ettevõtted on maininud, et ilma toetuseta oleks veel kiiremini ettevõtte arenenud, sest toetuse taotlemiseks on liiga palju aega ja energiat kulutatud. EAS tegi hiljuti muudatused starditoetuste jagamisel, sest saadi aru, et tingimused toetuse saajatele oli liiga keeruliseks aetud.

K: Suur, suur Tänu Teile!

Lisa 7. Cross-case analüüs

Kategooria	Kahlo Grupp OÜ	Anonüümne vastaja	Raamatu- pidamine Saare OÜ	Positiivne Tulem OÜ	Arvestusabi OÜ
Tegevus- valdkond	Raamatu- pidamis- teenused	Raamatu- pidamis- teenused	Raamatu- pidamis- teenused	Raamatu- pidamis- teenused	Raamatu- pidamis- teenused
Haridus	Kõrgharidus TTÜ Majandus- arvestuse erialal	Kõrgharidus Raamatu- pidamis- ja finants- arvestuse erialal	Kõrgharidus insener- ökonomist	Kõrgharidus Ärinduse erialal	Kõrgharidus Tööstuse planeerimise eriala
Töö- kogemus	20 aastat	42 aastat	20 aastat	8 aastat	Üle 15 aasta
Projektide raamatu- pidamisega tegelenu	2009. aastast 6 aastat	2006.aastast 9 aastat	2001 aastast 14 aastat	2011.aastast 4 aastat	Üle 10 aasta
Projektide koolitus	Otseselt koolitustel ei ole osaletud	Osaletud koolitusel „Projektide finants- juhtimine struktuuri- toetuste kasutamisel“ ja Projektijuhi finants- programmi koolitusel.	Osaletud	Otseselt koolitustel ei ole osaletud	Viiakse ennast pidevalt seaduse muudatustea kursi
Osaletud eelarvete koostamisel	Kokku puutunud päris palju	8 aastat	Jah	Jah	Jah
Kirjutatud ise projekte	Koostatud 20, lisaks osaletud nõustajana projektide koostamisel	Nõustatud projektide kirjutamisel ja aruannete koostamisel	8 projekti	Jah	Jah, nõustatud äriplaanide koostamisel
Raamatu- pidaja projekti algusfaasi kaasamise olulisus	Raamatu- pidaja peaks olema kindlasti projekti algusfaasi juures	Ülioluline	Küllalt oluline	Ei ole oluline	Ei pea oluliseks

Kategooria	Kahlo Grupp OÜ	Anonüümne vastaja	Raamatu-pidamine Saare OÜ	Positiivne Tulem OÜ	Arvestusabi OÜ
Hinnang toetuse osatähtsusele	Toetusel on kindlasti väga suur tähtsus.	Alustavale ettevõttele on toetus oluline	Toetus on täielikult õigustatud	Toetusega on võimalik kiirendada ettevõtte arengut	Alustava ettevõtte toetused on väga väikesed ja taotlemise tingimused keerulised, mis takistavad ettevõtluse alustamist
Asjaajamis-korra olemasolu	Vastavad korrad on sätestatud toetuse saaja ja toetuse andja vahelise lepinguga	Raamatupidaja tööd reguleerivad kehtivad seadused ja ettevõtte siseselt raamatupidamise siseeeskiri	2014 aasta algul koostati MTÜ JAP dokumentide üksikasjaline asjaajamise kord	Paljudel ettevõtetel ei ole asjaajamis-korda	Asjaajamis-kord on suurte ettevõtete puhul tähtis
Raamatu-pidamise siseeeskirjade olemasolu	Raamatu-pidamise siseeeskirju ei ole paljudes firmades	Raamatu-pidaja töö toimub konkreetsetes ettevõttes reeglina raamatupidamise siseeeskirjade alusel	Jah	Jah	Peavad olema, eriti toetuste puhul on oluline sinna lisada toetuste kajastamisega seotu
Majandus-tarkvara	Standard Booksi	Merit Aktiva, Merit Palk	Merit Aktiva	Merit Aktiva	Merit Pilve Aktiva HansaRaama
Aruandlus rakendus-üksustele	Järel-aruandlusest esitatud dokumente Töötü-kassale. Sisuliselt ei olnud tegemist keeruka dokumendiga	Jah koostatud Aruandlused ei valmistanud raskusi	Tehtud aruandeid. Nendes ei olnud midagi keerulist	Koostatud, ei olnud probleeme	Ei, aruandeid koostavad ettevõtjad ise

Kategooria	Kahlo Grupp OÜ	Anonüümne vastaja	Raamatu- pidamine Saare OÜ	Positiivne Tulem OÜ	Arvestusabi OÜ
Probleemid seoses RTJ 12 muudatuste-ga	Segadust ja küsimusi tekkis audiitorite, koolitajate, nõustajate erinevate arusaamade tõttu	Investeeringute arvestuses on tehtud korrigeerimisi	Viiel MTÜl tehti ümberarvestused. Põhivara kulum kantud kuludesse.	Korrigeeritud sihtfinatseerimise kohustust seoses põhivaraga	Korrigeeritud sihtfinatseerimise kohustust seoses põhivaraga
Dokumentide säilitamine	Dokumentide säilitamine on raamatu- pidamis- teenust telliva kliendi vastutusel	Teenuse osutaja annab peale majandusaasta aruande kinnitamist lõppenud aasta dokumendid üle ettevõtte juhatusele, kes ise säilitab oma dokumendid	Säilitatakse toetuse saaja ettevõttes või arhiivis	Pärast aastaaruande koostamist antakse raamatu- pidaja poolt dokumendid klientidele tagasi	
Andmete taaskasutamine	Raamatu- pidamis- programmist on võimalik vajalik info kätte saada. Pabermaterjalide säilitamise eest vastutab iga toetuse saaja	Puudub vastav kogemus	Arhiiv on koostatud vastavalt arhiiviseaduse nõuetele. Dokumendid on arhiivikaustades Arhiivi nimekirjas on kõik kirjas	Dokumentide taasesitamine on võimalik	

Allikas: (autori koostatud intervjuu tulemuste alusel)

Lisa 8. EASi küsimustiku vastused

Küsimustik toetuste taotlemisest ja aruandlusest tulenevate probleemide kohta

1. Kes Teie andmeil põhiliselt koostavad toetuste taotlustega ja järgneva aruandlusega seotud dokumente (taotlused, eelarved, äriplaanid, projektid, aruanded)? Kas need on projektijuhid, raamatupidajad, ettevõtte juhid? Tavaliselt ettevõtte juhid, kes siis kaasavad suhtlemiseks EASiga projektijuhi, kas siis oma ettevõtte või siis eraturu konsultandi, aruandluse poolele ka raamatupidaja, kuigi mitte eriti tihti.

2. Kas Teie arvates võiks, peaks olema kaasatud juba toetuste taotluste esitamise etappi ka raamatupidajad? Kas projektide koostamisel võiks kasutada vastavaid spetsialiste? Kindlasti on raamatupidaja kaasamine vajalik taotlemisel (eelarvete ja rahavoogude prognoosi koostamine), eriti aga aruandluses. Projektiplaanide koostamisel võib kasutada eraturu konsultante, põhiline muidugi, et initsiatiiv tuleb ikka ettevõtte enda poolt, sest ettevõtte juht teab ise kõige paremini oma äri arengusoove. Mitte vastupidi, kus eraturu konsultant pakub ettevõttele „lihtsat“ toetuse saamise võimalust.

3. Kui suur on korrektselt esitatavate dokumentide ligikaudne protsent kogu esitatavate dokumentide mahust? Mis ei vaja parandamist? Sellist protsenti on väga raske öelda, sest aruannete mahud on väga erinevad. On aruandeid, kus on ainult 1 kulurida ja aruandeid, kus on 800 kulurida. Kõik oleneb ettevõtte korrektsusest ja kindlasti ka eelnevast kogemusest aruannete koostamisel.

4. Millist trendi olete märganud eksimuste arvukuse esinemisel, kui dokumentide täitmise juurde on kaasatud raamatupidaja? Kui on kaasatud aruandluse poole raamatupidaja, siis on eksimuste arv kordades väiksem.

5. Millise aruande täitmine on toetuse saajate seas kõige probleemsem, raskem? Millised on põhilised eksimused (nt. tähtaeg, aruande koostamisel tehtud sisulised, finantsilised vead) konkreetselt millised näiteks? Toetuse saajale on kõige raskem tõestada projektiga hõivatud töötajate abikõlblike töötasusid, eriti veel siis, kui on tegemist osalise tööajaga, kus on vajalik esitada projektiga seotud kulude tõestamiseks tööajatabelid, mis peavad olema allkirjastatud nii tööandja, kui ka töötaja poolt. Samuti on alati probleeme teavituskohustuse täitmisega, kui on tegemist EL struktuuritoetustega. Kõige suurem probleem on selles, et ei süveneta sellesse, et missuguse kuluga seoses milliseid dokumente peab esitama.

6. Millist tagasisidet olete saanud toetuse saajatelt Teie rakendusüksusele esitatavate aruannete keerukuse kohta? Et oleme väga bürokraatlikud. Aga neid „mängureegleid“ ei kehtesta me ise.

7. Kuidas ja mil määral on organiseeritud Teie poolne abi seoses dokumentide täimisega, kas seda abi kasutatakse ja kuidas on toetusesaajad rahule jäädud? Pakume igati oma abi nii EAS-i kodulehe kaudu <http://www.eas.ee/et/eas/teeninduskanalid/infokeskus> kui ka igat toetuse saajat on informeeritud EAS-i poolsetest kontaktisikutest.

8. Millised on sagedasemad vead toetuse saajate raamatupidamises, mida olete leidnud järelkontrolli, auditeerimise käigus? Raamatupidamislikult ei ole projekti toetuse saamisega seotud kulud korrektselt ettevõtte teistest kuludest eristatud. Projekti tegevustega on varem alustatud ja kulutusi tehtud, kui on otsusega fikseeritud projekti perioodi alguseks.

9. Soovite midagi lisada seoses probleemidega toetuste saajate raamatupidamise kohta? Kindlasti kaasata kohe projekti algusest peale raamatupidaja, siis ei tule probleeme või saavad need probleemid juba alguses lahendatud.

10. Vastaja ametikoht: Vanemspetsialist EAS Info- ja tugikeskus

Lisa 9. SA Innove küsimustiku vastused

1. Kes Teie andmetel põhiliselt koostavad toetuste taotlustega ja järgneva aruandlusega seotud dokumente (taotlused, eelarved, äriplaanid, projektid, aruanded)? Kas need on projektijuhid, raamatupidajad, ettevõtte juhid?

Taotlusemisega seotud dokumente täidavad enamasti projektijuhid või ostetakse teenust. Järgneva aruandlusega seotud dokumente täidavad projektijuhid ja raamatupidajad.

2. Kas Teie arvates võiks, peaks olema kaasatud juba toetuste taotluste esitamise etappi ka raamatupidajad? Kas projektide koostamisel võiks kasutada vastavaid spetsialiste?

Raamatupidajaid peaks kindlasti kaasama projekti kirjutamisel. Spetsialistide (projektide kirjutamise teenust pakkuvad) kaasamine on näidanud, et kui taotlus on hästi kirjutatud, siis võivad hiljem rakendamisel tulla probleemid, kuna rakendaja ei ole asjadest täpselt nii aru saanud nagu taotlusesse on kirja pandud või on mõni asi hoopis rakendaja seisukohast läbi mõtlemata jäänud. Kirjutaja ja rakendaja vahel peaks kirjutamise faasis toimuma tihe koostöö.

3. Kui suur on korrektselt esitatavate dokumentide ligikaudne protsent kogu esitatavate dokumentide mahust? Mis ei vaja parandamist?

Seda on raske öelda, sest kõik oleneb millisest meetmest ja voo- rüst on projektid ning kes on rakendajad. Enamusel on vaja midagi ikka parandada.

4. Millist trendi olete märganud eksimuste arvukuse esinemisel, kui dokumentide täitmise juurde on kaasatud raamatupidaja?

Seda ei saa üldistada, täitsa oleneb inimesest. Aruande allkirjastab vaid allkirjaõiguslik isik, seega jääb tihti selgusetuks kes seda konkreetselt täitis.

5. Millise aruande täitmine on toetuse saajate seas kõige probleemsem, raskem? Millised on põhilised eksimused (nt. tähtaeg, aruande koostamisel tehtud sisulised, finantsilised vead) konkreetselt millised näiteks?

Seirearuande puhul eksitakse kõige rohkem eelarve vormi täitmisel, sest seda tuleb teha kassapõhiselt mitte tekkepõhiselt. Probleemne on tegevuste toimumise tegelike kuupäevade märkimine seirearuandes, sest kiputakse märkima planeeritud kuupäevad ka tegelike kuupäevade veergu. Tegevuste hilinemisel on põhjenduste ning selgituste lisamine tihti puudulik. Ka ei kontrollita, et erinevad aruande vormid oleksid omavahel kooskõlas (seirearuande A vorm ja E vorm). Tihti peab aruande esitamise tähtaega meelde tuletama.

6. Millist tagasisidet olete toetuse saajatelt saanud Teie rakendusüksusele esitatavate aruannete keerukuse kohta?

Oleme saanud tagasisidet ning püüame seda vormide väljatöötamisel alati nii palju kui võimalik arvestada.

7. Kuidas ja mil määral on organiseeritud Teie poolne abi seoses dokumentide täimisega, kas seda abi kasutatakse ja kuidas on toetusesaajad rahule jäädud?

Toimuvad infopäevad taotlejatele ja toetuse saajatele, nõustatakse telefoni ja meili teel, kodulehel on üleval juhend toetuse taotlemiseks ja rakendamiseks. Kasutatakse kõike variante ja enamasti ollakse rahul.

8. Millised on sagedasemad vead toetuse saajate raamatupidamises, mida olete leidnud järelkontrolli, auditeerimise käigus?

Projekti lõpus ei kattu abikõlblike kulude summa toetuse saaja raamatupidamises ja meie keskregistri andmebaasis, ei leita piisavalt kiiresti originaaldokumente, originaalidel on puudu projekti number, mis koopiale oli käsitsi peale kirjutatud, teavituse puudumine originaaldokumentidelt.

9. Soovite midagi lisada seoses probleemidega toetuste saajate raamatupidamise kohta?

10. Vastaja ametikoht: kommunikatsioonijuht

Lisa 10. SA KIK küsimustiku vastused

1. Kes Teie andmetel põhiliselt koostavad toetuste taotlustega ja järgneva aruandlusega seotud dokumente (taotlused, eelarved, äriplaanid, projektid, aruanded)? Kas need on projektijuhid, raamatupidajad, ettevõtte juhid? Oleneb projektist – suuremate investeringuprojektide puhul palgatakse tavaliselt projektijuht, kes siis koostöös ettevõtte töötajatega taotluse kokku paneb, aga väiksemate projektide puhul on tegu ettevõtte oma töötajatega, mh ka ettevõtte juhtidega. Raamatupidajaid tavapäraselt taotluse koostamisse ei kaasata, küll aga finantsjuhte.

2. Kas Teie arvates võiks, peaks olema kaasatud juba toetuste taotluste esitamise etappi ka raamatupidajad? Kas projektide koostamisel võiks kasutada vastavaid spetsialiste?

Taotluse koostamisel ei ole raamatupidaja kaasamine otseselt vajalik, küll peaks raamatupidaja projekti planeerimisest teadlik olema. Juhul kui projekt toetuse saab, on edaspidises asjaajamises raamatupidajal oluline roll. Spetsialiste peaks projektide koostamisel kindlasti kaasama, aga tavapäraselt ei ole taotluse finantsanalüüsi koostajaks raamatupidaja, vaid kas palgatud või ettevõtte palgal olev finantskonsultant.

3. Kui suur on korrektselt esitatavate dokumentide ligikaudne protsent kogu esitatavate dokumentide mahust? Mis ei vaja parandamist? Valdavalt on dokumentides ikka vigu. Veatuid dokumente on vast alla 10%. Sisulisi vigu kindlasti nii palju ei tehta, aga inimlikke näpuvigu on väga palju.

4. Millist trendi olete märganud eksimuste arvukuse esinemisel, kui dokumentide täitmise juurde on kaasatud raamatupidaja?Raamatupidajad on detailides kindlasti täpsemad, kui projekti sisulise poolega tegelevad projektijuhid. Tavapäraselt aitavad raamatupidajad aruannete finantspoolega ja projektijuht kirjutab siis tehnilise osa. Sellist trendi on küll märgata, et raamatupidajate koostatud väljamaksetaotlustes on vigu vähem.

5. Millise aruande täitmine on toetuse saajate seas kõige probleemsem, raskem? Millised on põhilised eksimused (nt. tähtaeg, aruande koostamisel tehtud sisulised, finantsilised vead) konkreetselt millised näiteks?Tihti peale peab toetuse saaja üks töötaja tegelema väga paljude erinevate ülesannetega ja aruannete koostamisel tehakse palju kiirustamisest (ja lohakusest) tingitud vigu. Finantsaruannetes on selliseid vigu vast vähem, juhul kui projektis tuleb teha FMA, siis see on põhjalikum töö.

6. Millist tagasisidet olete saanud toetuse saajatelt Teie rakendusüksusele esitatavate aruannete keerukuse kohta?Erinevates meetmetes on ka aruandlus erineva keerukusega. Kõige keerukamad on meetmespetsiifilised tehnilised aruanded. Kindlasti sooviks toetuse saajad väiksemat bürokraatiat ja vaikselt me sinnapoole ka liigume. Plaanis on nii taotlemise kui hilisema aruandlusega minna elektroonilisse keskkonda, et enam ei tuleks täita erinevaid Exceli vorme.

7. Kuidas ja mil määral on organiseeritud Teie poolne abi seoses dokumentide täimisega, kas seda abi kasutatakse ja kuidas on toetus saajad rahule jäädud?

Toetuse saajale määratakse projektikoordinaator, kelle poole ta saab alati küsimuste korral pöörduda ja seda võimalust ka agaralt kasutatakse. Tihti peale soovitakse, et koordinaator vaataks üle aruande mustandi enne, kui see allkirjastatakse. Siin peab aga vältima õpitud abituse tekkimist, töö peab siiski tegema toetuse saaja, me ei saa päris ise endale aruannet koostada.

8. Millised on sagedasemad vead toetuse saajate raamatupidamises, mida olete leidnud järelkontrolli, auditeerimise käigus?Valdavalt on küsimused dokumentide säilitamises. Organiseeritud on küll raamatupidamisdokumentide säilitamine, kuid unustatakse, et projekti dokumentatsioon on laiem. Eksitakse ka projektipõhises raamatupidamises. Toetuse saaja

peab eristama projektiga seotud tulud ja kulud muust ettevõtte raamatupidamisest ja mõnikord tekitab see küsimusi. Raamatupidamisprogrammid on erinevad.

9. Soovite midagi lisada seoses probleemidega toetuste saajate raamatupidamise kohta?

Tähtis, et raamatupidaja oleks teadlik projekti koostamisest. Ta ei pea otseselt olema taotluse koostamisega seotud, aga projekti toimumisega peab ta kursis olema. Juhul kui projekt saab rahastuse, siis sellega kaasneb ka rida kohustusi raamatupidajale, millest ta peab aegsasti teadlik olema.

Vastaja ametikoht: projektikoordinaator

Lisa 11. SA Archimedes küsimustiku vastused

1. Kes teie andmetel põhiliselt koostavad toetuste taotlustega ja järgneva aruandlusega seotud dokumente (taotlused, eelarved, äriplaanid, projektid, aruanded)? Kas need on projektijuhid, raamatupidajad, ettevõtte juhid? Enamasti koostavad seonduva dokumentatsiooni projektijuhid, keerukamate projektide juhul on kaasatud ka raamatupidajad.

2. Kas Teie arvates võiks, peaks olema kaasatud juba toetuste taotluste esitamise etappi ka raamatupidajad? Kas projektide koostamisel võiks kasutada vastavaid spetsialiste?

Jah, oleks mõistlik, et ka projekti arvepidamise pool oleks juba algusest peale läbi mõeldud. See lihtsustab oluliselt hilisemat aruandluse kokkupanekut. Projekti kokkupanemisel ei ole oluline, kes seda teeb, vaid on oluline, et see konkreetne inimene oleks endale taotlusel ja hilisemale aruandlusele seatavad nõuded väga detailselt selgeks teinud ja teadvustanud, mida see tegelikkuses tähendab ja kuidas saab töö olema korraldatud. Meie näeme sageli, et taotlus koostatakse ära ning rakendamise ja aruandluse poolele hakatakse mõtlema alles, siis kui seda on vaja esitada ning siis tekivad tõrked.

3. Kui suur on korrektselt esitatavate dokumentide ligikaudne protsent kogu esitatavate dokumentide mahust? Mis ei vaja parandamist? Sellele küsimusele ei saa vastata – kas küsite dokumentide arvu (tk), rahalist mahtu (€). Mis on korrektsuse definitsioon? Kuluaruandluse korral ei saagi sageli midagi parandada jne. Orienteerina võin öelda, et projektide raames hüvitamiseks esitatud kuludest kuulutame me mitteabikõlblikuks (st ei hüvita toetuse saajale) ca 5-6% (taotletud summast)

4. Millist trendi olete märganud eksimuste arvukuse esinemisel, kui dokumentide täitmise juurde on kaasatud raamatupidaja? Sisetunne ütleb, et need aruanded, kus raamatupidamisega koostööd tehakse, on kvaliteetsemad. Finantsaruandluse korral võimaldab raamatupidajate erialane ettevalmistus nõudeid kergemini hoomata.

5. Millise aruande täitmine on toetuse saajate seas kõige probleemsem, raskem? Millised on põhilised eksimused (nt. tähtaeg, aruande koostamisel tehtud sisulised, finantsilised vead) konkreetselt millised näiteks? Kõige keerulisem on finantsaruandlusega seonduva tõendusdokumentatsiooni kokkupanek (nn abikõlblikkus tõendavad dokumendid). Reeglid on keerulised. Kõige peamine viga on aga see, et reeglistikku ja nõudeid ei tehta endale selgeks ning siis tehakse vigu. Mitte ilmtingimata selle pinnalt, et reegel ei ole järgitav, vaid seetõttu, et reegluga ei ole detailselt tutvutud.

6. Millist tagasisidet olete saanud toetuse saajatelt Teie rakendusüksusele esitatavate aruannete keerukuse kohta? Jah, ikka keeruline.

7. Kuidas ja mil määral on organiseeritud Teie poolne abi seoses dokumentide täimisega, kas seda abi kasutatakse ja kuidas on toetuse saajad rahule jäädud? Igal toetust saanud projektil on meiepoolne kontaktisik, kes vajadusel nõu annab. Projekti aruandluse kohta on kodulehel KKK rubriik ning samuti aruannete täitmise suunised. Nõuandva poolega ollakse üldiselt rahul. Näiteid vaata: [http://SA Archimedes.ee/str/toetuse-saajale/period-2007-2013/](http://SA_Archimedes.ee/str/toetuse-saajale/period-2007-2013/)

8. Millised on sagedasemad vead toetuse saajate raamatupidamises, mida olete leidnud järelkontrolli, auditeerimise käigus?

Kõige sagedasem viga on, et projekti kulud ei ole eristatud muudest kuludest, kuigi selline nõue on. Samuti ei lähe sageli raamatupidamises projekti kuludeks kantud summad kokku nende summadega, mis struktuuritoetuste süsteemi andmetel projekti kuludeks kantud on. Viimane on süsteemitehniline nähtus, millest väga kaugeleulatuvaid järeldusi teha ei tohiks.

Vastaja ametikoht: SA Archimedes, struktuuritoetuste agentuuri juhataja